

Univerzita Karlova  
Pedagogická fakulta  
Katedra primární pedagogiky

## DIPLOMOVÁ PRÁCE

Školní divadlo jako propojující článek školy a rodiny

School theatre as a link between school and family

Daniel Cehula

Vedoucí práce: doc. MGA. Mgr. Ivana Sobková

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro první stupeň základní školy

2024

Odevzdáním této diplomové práce na téma „Školní divadlo jako propojující článek školy a rodiny“ potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. 12. 2024

Podpis: Daniel Cehula

## **PODĚKOVÁNÍ**

Chtěl bych poděkovat všem, kteří se podíleli na spolupráci při vypracování mé diplomové práce, zejména doc. MGA. Mgr. Ivaně Sobkové za poskytnuté rady a připomínky, které mi byly nápomocny při realizaci této práce. Děkuji za její odborné vedení při zpracování daného tématu. Dále chci poděkovat vedení školy za možnost provést na škole kvantitativní výzkum a použití informací ze školní elektronické třídní knihy pro tento výzkum.

## **ABSTRAKT**

**Název práce:** Školní divadlo jako propojující článek školy a rodiny

**Cíle práce:** Hlavním cílem této práce je potvrdit, že realizace divadelního celku v rámci výuky má pozitivní vliv na spolupráci rodin a školy, kdy jsou rodiny se školou více provázané a děti tímto vnímají školu mnohem lépe, kolektiv třídy má lepší klima a lépe spolupracuje s učitelem. Cílem práce je tedy ukázat, že školní divadlo přináší mnoho harmonizačních prvků mezi rodinou a školou.

### **Metoda práce a výzkumu:**

#### 1. Observace (pozorování)

Pozorování školních představení a přípravy na ně může poskytnout užitečné informace o tom, jakým způsobem divadelní aktivity ovlivňují interakce mezi žáky, učiteli a rodiči. Sledoval jsem, jak rodiče podporují své děti při divadelních aktivitách a jaký mají vliv na jejich vztah ke škole. Pozorování bylo zaměřeno na to, jak žáci spolupracují s učiteli a jak jsou do aktivit zapojeni rodiče.

#### 2. Ankety a dotazníky

Kvantitativní výzkum byl proveden prostřednictvím dotazníků, které byly distribuovány žákům, rodičům i učitelům. Dotazníky obsahovaly otázky o tom, jak vnímají roli školního divadla v komunikaci mezi školou a rodinou, jak se cítí zapojeni do divadelních aktivit a jaký dopad má školní divadlo na jejich vztahy.

Byla analyzována témata jako motivace k účasti rodičů na realizaci divadelního představení, zda je tento proces vnímán jako příležitost spolupráce se školou a zpětný dopad na rozvoj dětí. Pro vypracování výzkumu v diplomové práci kvantitativní metodou, jsem použil dotazník, který obsahoval 14 otázek. Dotazník jsem rozdál rodičům žákům třetích, čtvrtých a pátých tříd základních škol. Anketa obsahovala uzavřené a polouzavřené otázky. Celkem se vrátilo 168 vyplněných dotazníků. Dotazníky jsou zpracovány do grafů, kde lze vyčíst, že rodiče mají zájem o to, aby jejich děti měly příležitosti k umělecké činnosti ve škole, a tyto

realizovaly v rámci výuky. Posledním úkolem práce s dotazníkem bylo porovnat, zda je znatelný rozdíl mezi školami, kde se pravidelně věnují divadelním aktivitám se vzdělávacími institucemi, kde se divadelním aktivitám nevěnují.

### **Hypotézy:**

Hypotéza 1: *Účast rodičů na školních divadelních projektech pozitivně ovlivňuje jejich zapojení do dalších školních aktivit.*

Očekávání: *Rodiče, kteří se aktivně účastní divadelních představení, budou častěji zapojeni i do jiných školních akcí.*

Hypotéza 2: *Školní divadelní projekty posilují sociální dovednosti a týmovou spolupráci mezi žáky.*

Očekávání: *Děti, které se účastní divadelních představení, budou mít lepší schopnosti spolupracovat a komunikovat s ostatní*

Hypotéza 3: *Školní divadlo zlepšuje školní klima a podporuje pozitivní mezilidské vztahy mezi studenty a učiteli.*

Očekávání: *Bude pozorováno, že divadelní akce vedou k úspěšnějším a harmonickým interakcím ve školním prostředí.*

Rád bych potvrdil hypotézu, že učitelé, kteří vedle výuky realizují se třídou školní divadlo, dosahují lepší spolupráce rodin a harmonie kolektivu než učitelé, kteří je nerealizují

### **KLÍČOVÁ SLOVA**

Rodina a škola, spolupráce rodiny a školy, projekt Rodiče vítáni, projekt Začít spolu, strategie spolupráce rodiny a školy, waldorfská pedagogika, školní divadlo na klasické škole, školní divadlo na waldorfské škole

## **ABSTRACT**

**Thesis title:** School theater as a link between school and family

**Objectives of the thesis:** The main objective of this thesis is to confirm that the implementation of a theater group within the teaching has a positive effect on the cooperation between families and the school, when families are more connected to the school and children perceive the school much better, the class team has a better climate and cooperates better with teacher. The aim of the thesis is to show that school theater brings many harmonizing elements between family and school.

**Work and research method:** 1. Observation - Observing school performances and preparations for them can provide useful information on how theatre activities influence interactions between pupils, teachers and parents. It can be observed how parents support their children in theatre activities and what effect they have on their relationship with school. Observation can be focused on how pupils cooperate with teachers and how parents are involved in the activities.

2. Surveys and questionnaires - Quantitative research can be conducted through questionnaires that can be distributed to students, parents and teachers. The questionnaires could contain questions about how they perceive the role of school theatre in communication between school and family, how they feel involved in theatre activities and what impact school theatre has on their relationships.

Topics such as motivation for parental participation, perception of theatre as an opportunity for family cooperation and feedback on children's development can be analysed. To conduct research in my diploma thesis using the quantitative method, I used a questionnaire containing 14 questions. I distributed the questionnaire to parents of third, fourth and fifth grade pupils. The questionnaire contained closed, semi-closed and open questions. A total of 168 completed questionnaires were returned. The questionnaires are processed into graphs where it is possible to read how children and their parents understood the questions and how they answered them. The final task of the questionnaire

was to compare students and their parents in classes where they regularly engage in theater activities with students and parents in classes where they do not engage in theater activities.

**Hypotheses:**

Hypothesis 1: Parents' participation in school theater projects positively influences their involvement in other school activities.

Expectation: Parents who actively participate in theater performances will be more often involved in other school events.

Hypothesis 2: School theater projects strengthen social skills and teamwork among students.

Expectation: Children who participate in theater performances will have better abilities to cooperate and communicate with others.

Hypothesis 3: School theater improves the school climate and supports positive interpersonal relationships between students and teachers.

Expectation: It will be observed that theater events lead to more successful and harmonious interactions in the school environment.

I would like to confirm the hypothesis that teachers who, in addition to teaching, implement school theater with the class achieve better family cooperation and team harmony than teachers who do not implement it

**KEYWORDS**

Family and school, family and school cooperation, Parents Welcome project, Start Together project, family and school cooperation strategy, Waldorf pedagogy, school theater in a classical school, school theater in a Waldorf school

## Obsah

Úvod .....	12
1 Teoretická část .....	13
1.1 Vymezení terminologie .....	13
1.1.1 Škola a školství .....	13
1.1.2 Rozdíl v principech vzdělávání na klasické a waldorfské škole .....	16
1.1.2.1 Cíle vzdělávání na klasické a waldorfské škole .....	16
1.1.2.2 Metody výuky na klasické a waldorfské škole .....	17
1.1.2.3 Struktura, organizace a hodnocení výuky na klasické a waldorfské škole .....	17
1.1.3 Rodina .....	18
1.1.4 Dramatická výchova .....	20
1.1.5 Divadlo ve vzdělávacím procesu .....	22
1.1.6 Učitel a jeho osobnost .....	23
1.1.7 Spolupráce rodiny a školy .....	24
1.2 Školní divadlo .....	25
1.2.1 Na klasické škole .....	26
1.2.2 Na waldorfské škole .....	29
1.2.2.1 Pravidelně se opakující akce .....	30
1.2.2.2 Jak probíhá školní divadlo v jednotlivých ročnících waldorfské školy, konkrétně na ZWŠ v Praze-Jinonicích, kde jsem učil .....	32
1.2.2.3 Specifika waldorfského školního divadla .....	36
1.3 Psychologické a sociální přínosy divadla hraného dětmi, pro děti a jejich rodiny .....	36
1.3.1 Psychologické přínosy .....	36
1.3.2 Sociální přínosy .....	37
1.4 Praktické aspekty školního divadla .....	37
1.4.1 Organizace divadelních představení ve školách .....	37
1.4.2 Zapojení rodičů do školních divadelních aktivit .....	41

1.5	Školní divadlo jako nástroj pro komunikaci.....	42
2	PRAKTICKÁ ČÁST.....	44
2.1	Cíle, hypotézy, úkoly.....	44
2.2	Cíle diplomové práce.....	44
2.2	Hypotézy .....	44
2.3	Průběh projektu .....	44
3	Realizace projektů divadelních představení .....	45
3.1	Školní divadlo - O Palečkovi (realizace 2017).....	45
3.1.1	Úvod.....	45
3.1.2	Cíle projektu.....	45
3.1.3	Předchozí příprava a plánování .....	46
3.1.4	Výběr a příprava materiálů.....	46
3.1.5	Realizace projektu .....	46
3.1.6	Reflexe a hodnocení projektu.....	47
3.1.7	Problematické oblasti a výzvy .....	47
3.1.8	Závěr .....	47
3.1.9	Přílohy.....	48
3.2	Stínové divadlo – Sněhurka (realizace 2022).....	48
3.2.1	Úvod.....	48
3.2.2	Cíle projektu.....	49
3.2.3	Předchozí příprava a plánování .....	49
3.2.4	Výběr a příprava materiálů.....	50
3.2.5	Realizace projektu .....	50
3.2.6	Reflexe a hodnocení projektu.....	51
3.2.7	Problematické oblasti a výzvy .....	51
3.2.8	Závěr .....	52

3.2.9	Přílohy .....	52
3.3	Školní divadlo – S čerty nejsou žerty .....	52
3.3.1	Úvod.....	52
3.3.2	Cíle projektu.....	53
3.3.3	Předchozí příprava a plánování .....	53
3.3.4	Výběr a příprava materiálů.....	54
3.3.5	Realizace projektu .....	55
3.3.6	Reflexe a hodnocení projektu.....	56
3.3.7	Problematické oblasti a výzvy .....	57
3.3.8	Závěr .....	57
3.3.9	Přílohy.....	57
4	Metodika práce .....	59
4.1	Popis výzkumného souboru.....	59
4.2	Použité metody .....	59
4.3	Sběr dat.....	60
4.4	Analýza dat.....	60
5	Vyhodnocení .....	60
6	Hypotézy.....	73
6.1	Hypotéza 1: Účast rodičů na školních divadelních projektech pozitivně ovlivňuje jejich zapojení do dalších školních aktivit. ....	73
6.2	Hypotéza 2: Školní divadelní projekty posilují sociální dovednosti a týmovou spolupráci mezi žáky. ....	73
6.3	Hypotéza 3: Školní divadlo zlepšuje školní klima a podporuje pozitivní mezilidské vztahy mezi studenty a učiteli. ....	74
7	Závěr.....	75
8	Seznam použitých informačních zdrojů .....	76
9	Přílohy .....	78



## Úvod

Dramatická výchova a divadlo je moje životní radost, která mě provází již od útlého věku. Sám jsem chodil do dramatických kroužků, kde jsem poznával radosti i strasti, které přináší divadlo. Nakonec jsem se sám rozhodl pro svou specializaci v tomto oboru. V rámci studia Střední pedagogické školy, jsem si vybral specializaci dramatické výchovy, kde jsem poznával zajímavé techniky a metody práce s dětmi. Jednou z mých oblíbených částí hodin, kterou s námi realizovali, byla artefietika, zážitková výuka s využitím dramatických, hudebních a tanečních prvků. Po středním a vyšším vzdělání jsem se rozhodoval o dalším studiu na vysoké škole. Zkoušel jsem několikrát DAMU, ale nevyšlo to, Pedagogická fakulta pro mě byla v té době taktéž nedostupná. Začal jsem pracovat na základní škole, zatím jako vychovatel, kde jsem poprvé ve své praxi využíval svých zkušeností a připravoval s dětmi malá divadelní představení pro spolužáky a rodiče. Až po deseti letech ve školství jsem začal studovat Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, a i zde byla jasnou volbou specializace dramatické výchovy. Vše šlo do větší hloubky, získávání znalostí metod výuky, osvojování dovedností divadelních forem. Byl jsem nadšen a vše jsem okamžitě využil ve výuce na školách, kde jsem pracoval. Vedle toho pomalu vyrůstaly moje vlastní děti do školního věku. Objevili jsme s manželkou waldorfskou pedagogiku, která se brzy stala součástí našeho života (vzhledem k diagnóze naší dcery). Waldorfskou školu jsem vnímal nejen jako rodič, ale i jako pedagog, kde jsem učil anglický jazyk v 5. a 6. třídě po jeden rok. Poznal jsem prostředí školy a systém vzdělávání zvenku i zevnitř. Během studia na vysoké škole jsem byl v rámci pedagogické praxe na škole, která se specializovala na projekt Začít spolu. Měl jsem tedy možnost zažít tento vzdělávací program na vlastní kůži. V současné době jsem pedagogem na Fakultní základní škole Pedagogické fakulty UK, Praha 13, Mezi Školami 2322, kde jsem učil již tři cykly od 3. do 5. třídy. S dětmi jsem realizoval mnohá žakovská divadelní představení, která mi ukázala, že dramatická výchova a divadlo jsou důležitou součástí života školy a neměly by být opomíjeny. Všiml jsem si, že když rodiče intenzívně vnímají a prožívají školní úspěch svého dítěte, aktivněji se zapojují do tohoto dění. Touto diplomovou prací bych chtěl posílit povědomí o tom, že by bylo vhodné tento obor více posílen v rámci kurikula 1. stupně ZŠ.

# 1 Teoretická část

## 1.1 Vymezení terminologie

Abychom lépe pochopili zkoumanou látku, je potřeba si hned na počátku vymezit a ujasnit pojmy, které jsou pro téma diplomové práce klíčové. V této práci s názvem Školní divadlo jako propojující článek školy a rodiny, jsou klíčovými pojmy rodina, škola a spolupráce rodiny se školou, školní divadlo na klasické škole a zároveň školní divadlo na waldorfské škole. Právě objasněním těchto pojmů se bude zabývat první kapitola. Další kapitoly se podrobněji zabývají spoluprací mezi rodinou a školou a jaký má realizace divadelního představení vliv na tuto spolupráci.

### 1.1.1 Škola a školství

Jak uvádí Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 221) <sup>1</sup> je škola „*Společenská instituce, její tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Stala se místem socializace žáků, podporujícím jejich osobnosti a sociální rozvoj a připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský.*“

Školství v České republice je řízeno státními a regionálními orgány jako jsou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), krajské a městské úřady (obecní úřady). V ČR jsou čtyři základní stupně školství, a to předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání.

Pro nás je zkoumanou oblastí úroveň základního vzdělávání, která se realizuje na základní škole (ZŠ). Základní školství je povinné a trvá 9 let. Děti začínají školní docházku obvykle ve věku 6 let. Základní školy jsou rozděleny na první stupeň (1. – 5. ročník) a druhý stupeň (6. – 9. ročník). Po absolvování základní školy žáci získávají základní vzdělání, které je podmínkou pro další vzdělávání.

*Rámcový vzdělávací program (RVP) České republiky formuluje školu jako instituci, která má za úkol vytvářet podmínky pro vzdělávání a rozvoj žáků. Důraz je kladen na celkový rozvoj*

---

<sup>1</sup> PRŮCHA, Jan; MAREŠ, Jirí a WALTEROVÁ, Eliška. Pedagogický slovník: teorie výchovy a vzdělávání : pedagogická psychologie : architektura vzdělávací soustavy : sociologie vzdělávání : pedagogický výzkum : filozofie výchovy : nové trendy ve vzdělávání. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

osobnosti dítěte, podporu jeho schopností a zájmů, a to jak v oblasti znalostí, dovedností, tak i v oblasti hodnot a postojů.

### **RVP vymezuje:**

- *Cíle vzdělávání – určuje, jaké kompetence by měli žáci získat.*
- *Obsah vzdělávání – specifikuje předměty, témata a přesný obsah, který by měl být pokryt.*
- *Výchovné a vzdělávací strategie – doporučuje metody a formy práce, které by měly školy používat.*
- *Podmínky pro vzdělávání – uvádí důležité aspekty, jako jsou materiální a personální zajištění vzdělávacího procesu.*

Školy mohou být organizovány na různých úrovních vzdělání, včetně škol mateřských, základních, středních, vysokých a univerzit. Cílem školy je poskytnout žákům znalosti, dovednosti a kompetence potřebné pro jejich budoucí kariéru a osobní rozvoj. V rámci RVP jsou stanoveny různé vzdělávací kompetence, které se vztahují k jednotlivým stupňům a oblastem vzdělávání. Kompetence jsou klíčové pro rozvoj žáků a studentů, a to nejen v oblasti odborných vědomostí a dovedností, ale i v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje. Kompetence jsou definovány v několika oblastech:

#### **1. Kompetence k učení**

Cílem je, aby žáci a studenti uměli efektivně se učit, rozvíjeli samostatnost a odpovědnost za své vzdělávání.

Zahrnuje schopnost plánovat a organizovat vlastní učení, vyhledávat, zpracovávat a využívat informace, reflektovat vlastní učení a rozvíjet metakognitivní schopnosti.

#### **2. Kompetence k řešení problémů**

Cílem je rozvíjet schopnost analyzovat a řešit problémy v různých kontextech.

Zahrnuje schopnost aplikovat logiku, analytické myšlení, kreativitu a hledání řešení v reálných situacích.

#### **3. Kompetence komunikativní**

Cílem je rozvíjet schopnost efektivně komunikovat ve verbální i neverbální formě.

Zahrnuje dovednosti v oblasti psaní, mluvení, poslouchání, čtení a vyjadřování myšlenek v různých kontextech a jazycích. Komunikace zahrnuje i používání informačních technologií.

#### **4. Kompetence sociální a personální**

*Cílem je rozvíjet schopnost žáků a studentů pracovat ve skupinách, respektovat a komunikovat s ostatními, řešit konflikty a vyjadřovat empatii.*

*Zahrnuje dovednosti jako spolupráce, asertivita, zodpovědnost, sebereflexe a schopnost efektivně pracovat v různých sociálních prostředích.*

#### **5. Kompetence občanské**

*Cílem je připravit žáky na aktivní a zodpovědné občanství ve společnosti.*

*Zahrnuje porozumění právům a povinnostem, aktivní účast na veřejném životě, respekt k lidským právům a hodnotám demokracie, stejně jako schopnost analyzovat a řešit společenské problémy.*

#### **6. Kompetence pracovní**

*Cílem je připravit žáky na praktické dovednosti a schopnosti potřebné pro pracovní život.*

*Zahrnuje dovednosti jako efektivní organizace práce, využívání odborných znalostí, práce v týmu a se zodpovědností za vykonávané úkoly.*

#### **7. Kompetence k využívání informačních a komunikačních technologií (IKT)**

*Cílem je, aby žáci a studenti byli schopni využívat technologie k efektivnímu získávání, zpracování a komunikaci informací. Zahrnuje dovednosti v práci s digitálními nástroji, internetu, vyhledávání informací, analýze dat a používání softwaru v různých oblastech.*

*Tyto kompetence jsou součástí širokého rámce, který v RVP podporuje komplexní rozvoj žáků, zahrnující nejen vědomosti a dovednosti, ale i schopnosti potřebné pro život ve společnosti a na pracovním trhu.<sup>2</sup>*

V ČR existují různé typy škol:

- Veřejné školy: Zřizované státem, obcemi nebo kraji, financované z veřejných prostředků.
- Církevní školy: Zřizované církvemi, financované z veřejných prostředků, ale s jistou mírou autonomie.
- Soukromé školy: Zřizované jednotlivci nebo organizacemi, financované hlavně z rodičovských příspěvků, školného a státních dotací.

---

<sup>2</sup> <https://rvp.cz/>

Školy jsou také formovány podle různých pedagogických přístupů, filozofií a metodik výuky. Progresivní pedagogické směry, jako je Montessori nebo Waldorf, kladou důraz na individualizaci vzdělávacího procesu a respektují jedinečné potřeby a schopnosti každého žáka. Tyto školy často podporují učení prostřednictvím praxe, manipulací s materiály a interaktivních aktivit, jako je tanec, pohyb divadlo.

Klasická škola a waldorfská pedagogika jsou dva různé přístupy k vzdělávání, které se liší ve svých základních filozofiích, metodách výuky a přístupu k vývoji dítěte. Ještě se budeme blíže zabývat rozdílem obou přístupů.

### 1.1.2 Rozdíl v principech vzdělávání na klasické a waldorfské škole

Klasické a waldorfské vzdělávání jsou dva odlišné přístupy k výchově a vzdělávání, které mají různé filozofické základy, cíle a metody výuky. I když oba systémy kladou důraz na celkový rozvoj dítěte, jejich přístupy a implementace jsou odlišné, jak ukazuje následující porovnání:

#### 1.1.2.1 Cíle vzdělávání na klasické a waldorfské škole

##### Klasické vzdělávání:<sup>3</sup>

- Hlavním cílem je rozvinout **intelektuální schopnosti** studentů, zejména schopnost **kritického myšlení, logiky, analýzy** a argumentace.
- Klasické vzdělání se zaměřuje na **formování charakteru** prostřednictvím **morálních hodnot**, jako je čestnost, disciplína, odpovědnost a respekt.
- Vzdělávání má také připravit studenty k aktivní účasti v **společenském a politickém životě** (např. studie historie, politiky a filozofie).

##### Waldorfské vzdělávání:<sup>4</sup>

- Cílem je podpořit **celkový rozvoj dítěte** – nejen intelekt, ale také emocionální, kreativní a fyzické schopnosti. To zahrnuje zajištění **harmonického růstu** dětí, které by měly rozvíjet svou **osobnost, schopnost empatie a spolupráci**.
- Důraz je kladen na **morální rozvoj a zodpovědnost vůči přírodě a společnosti**.
- Waldorfská pedagogika podporuje **samostatnost, kreativitu, fantazii** a individuální přístup ke každému dítěti.

<sup>3</sup> <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10841> (Pojetí a cíle základního vzdělávání)

<sup>4</sup> Česká asociace waldorfských škol ([waldorf.cz](http://waldorf.cz))

### 1.1.2.2 Metody výuky na klasické a waldorfské škole

#### Klasické vzdělávání:<sup>5</sup>

- Vyučování je často **strukturální** a **disciplinované**, s důrazem na **předávání znalostí a memorování** faktů (zejména v raných letech).
- Metody zahrnují výuku prostřednictvím **dialogu, logiky a kritické analýzy**.
- **Testy a zkoušky** jsou běžným způsobem hodnocení, zaměřují se na kontrolu zapamatování faktů.
- **Výuka je velmi formální** a často zaměřená na teoretické znalosti s menším důrazem na kreativní procesy.

#### Waldorfské vzdělávání:<sup>6</sup>

- Waldorfská výuka je více **interaktivní**, kreativní a **projektová**. Výuka je propojena s **praktickými činnostmi**, uměním a fyzickou aktivitou, aby podporovala celostní rozvoj dětí.
- Velký důraz je kladen na **výuku prostřednictvím prožitků** a praktických aktivit (např. malování, sochařství, zahradničení, hudba, tanec).
- **Memorování** je důležité, ale pouze v souladu s věkovými potřebami a prostřednictvím aktivního prožití a tvorby (např. učí se básně, písně, ale i konkrétní dovednosti).
- **Prožitkové učení** zkušenost a tvorbu.
- **Umělecké a praktické aktivity** (malování, zpěv, tanec, divadlo)

### 1.1.2.3 Struktura, organizace a hodnocení výuky na klasické a waldorfské škole

#### Klasické vzdělávání:<sup>7</sup>

- Vyučovací hodina má 45 minut
- V klasickém školství jsou předměty zpravidla rozděleny na **jednotlivé oblasti** (např. **matematika, čeština, přírodní vědy, historie, zeměpis**).
- Výuka probíhá podle **stanoveného rozvrhu** a učitelé se zaměřují na předávání konkrétních vědomostí v rámci každého předmětu.
- Každý předmět má obvykle svůj vlastní **učební plán**, který určuje, co by se mělo během školního roku učit.
- Ve vyšších ročnících se výuka zaměřuje na **specializaci** a rozdělení na jednotlivé oblasti (například **humanitní vědy** vs. **přírodní vědy**).
- Ranní hodiny začínají obvykle výukou náročnějších předmětů (matematika, čeština), a po polední přestávce následují další předměty.
- Výuka je oddělená podle předmětů, což znamená, že každý učitel je odborníkem na svůj předmět a děti mají více učitelů
- **Formativní a sumativní hodnocení**

<sup>5</sup> <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/15015/VYUKOVE-METODY-TRADICNIHO-VYUCOVANI.html>

<sup>6</sup> Česká asociace waldorfských škol ([waldorf.cz](http://waldorf.cz))

<sup>7</sup> [https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD\\_lexikon/F/Formy\\_v%C3%BDuky](https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/F/Formy_v%C3%BDuky)

(Přehled organizačních forem výuky)

## Waldorfské vzdělávání:<sup>8</sup>

- **koncentrované vyučování v epochách** (ranní dvouhodinový blok, kdy se po dobu 3-4 týdnů učí jeden předmět, což umožňuje probrat látku mnohem intenzivněji, ponořit se do tématu, prožívat ho po určitou dobu a pochopit tak jeho podstatu a souvislosti.
- výuka je prochnuta uměleckými, pohybovými a praktickými činnostmi.
- **děti nejsou známkovány**, vysvědčení dostanou ve formě slovního hodnocení, které charakterizuje vývoj schopností dítěte, ukazuje příčiny potíží a nedostatků. Hodnocení je zaměřeno na individuální pokrok žáka, ne na jeho srovnání s jakousi hypotetickou laťkou.
- **princip jednoho třídního učitele od 1. do 9. třídy**, který pečuje o rozvoj osobnosti dítěte po celou dobu školní docházky.

### 1.1.3 Rodina

Rodina je základní sociální jednotka, ve které žijí lidé sdílející příbuzenské vztahy, emocionální pouta a společný životní prostor. Zpravidla je tvořena rodiči a jejich potomky, ale může zahrnovat i další příbuzné, jako jsou sourozenci, prarodiče, tety, strýcové atd. Rodina je důležitým místem pro podporu a výchovu jednotlivých členů. Poskytuje emocionální podporu, bezpečí a pocit sounáležitosti. Je také prostředím, kde se jedinci učí základním sociálním dovednostem, hodnotám a normám chování. Uvedme si i několik definic, které uvádějí různí autoři ve svých publikacích:

- *„Rodina je z hlediska socializace ze tří primárních společenských skupin (spolu se skupinou předškolní/ školní / pracovní a skupinou vrstevníků) skupinou nejdůležitější. Je totiž nejvýznamnější součástí společenské mikrostruktury, která provází člověka nebo se ho alespoň nějak dotýká ve všech fázích jeho života. Z tohoto hlediska je možno chápat rodinu jako malou primární společenskou skupinu – jednotku založenou na svazku muže a ženy, ať už se jedná o manželstvím vázaný svazek nebo partnerské soužití, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití a souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti.<sup>9</sup>“*

---

<sup>8</sup> <https://alternativniskoly.cz/waldorf/>

<sup>9</sup> DUNOVSKÝ, Jiří. Sociální pediatrie: vybrané kapitoly. Psyché. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-254-9.

- *Rodinu lze z hlediska jejího fungování pojmut jako strukturovaný celek (systém), jehož smyslem, účelem i náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí.*<sup>10</sup>

### **Funkce rodiny mohou zahrnovat:**

- poskytování základní péče a podpory pro členy rodiny.
- výchova a vzdělávání dětí, včetně učení se sociálním a morálním hodnotám.
- podpora emocionálního a psychického zdraví jednotlivců.
- ekonomická podpora a sdílení zdrojů.
- udržování tradic, hodnot a kulturní identity rodiny.

Každá rodina může mít své vlastní dynamiky, tradice a způsoby fungování, které jsou ovlivněny kulturou, hodnotami a historií rodiny. Podpora rodiny hraje klíčovou roli v úspěchu dítěte ve škole. Zde je několik způsobů, jak může rodina aktivně přispět k jeho rozvoji:

### **Vytvořit pozitivní studijní prostředí**

- **Prostor pro učení:** určit doma místo, které bude sloužit jako klidný prostor pro učení.
- **Dostatek materiálů:** zajistit, aby dítě mělo vše potřebné – knihy, sešity, psací potřeby, technické i další vybavení pro ostatní vzdělávací aktivity (sport, hudba, divadlo)
- **Technika v míře:** omezit používání elektroniky během učení, aby se dítě lépe soustředilo.

### **Spolupráce s učiteli<sup>11</sup>**

- **Pravidelný kontakt:** udržovat pravidelný kontakt s učiteli. Účastnit se třídních schůzek, tripartit či jiných forem setkávání a informovat se o pokrocích i případných problémech.
- **Společná práce:** spolupracovat s učiteli na vytvoření jednotného přístupu k učení.

---

<sup>10</sup> PLAŇAVA, Ivo. Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2.

<sup>11</sup> <https://www.edu.cz/efektivni-komunikace-skoly-s-rodici/>

- **Bezpečné prostředí:** ve spolupráci se školou vytvářet a udržovat takové prostředí, kam se dítě bude rádo vracet a kde se bude cítit klidně a vyrovnaně pro získávání nových poznatků a vědomostí

### Podpora zájmů a talentu

- **Kroužky a aktivity:** v rámci mimoškolních aktivit podporovat zájmy a talenty dítěte. Hledat vhodné zájmy nebo mu umožnit se věnovat oblíbeným činnostem, kde dítě rozvíjí aktivně svůj talent.
- **Rozvoj dovedností:** pomáhat dítěti rozvíjet jeho dovednosti v oblastech, ve kterých vyniká a je předpoklad, že se v této oblasti může dosáhnout lepších výsledků, prohloubit větší zájem, později se specializovat za předpokladu rozvoje následné specializace, a nakonec i odbornosti.

### Pozitivní motivace

- **Chvála a povzbuzení:** chválit dítě za jeho úspěchy a snahu.
- **Realizovatelné cíle:** stanovit společně dosažitelné cíle a oslavovat jejich splnění.
- **Podpora při neúspěchu:** pokud se dítě potýká s problémy, být trpěliví a nabízet mu podporu.
- **Pozitivní vztah:** pěstovat s dítětem otevřený a důvěrný vztah, ve kterém se bude cítit bezpečně.

### Vlastní příklad

- **Čtení:** číst před dítětem a ukazovat mu, že čtení je důležité.
- **Učení se:** demonstrovat, že i členové rodiny se neustále učí nové věci.
- **Pozitivní vztah ke škole:** vyjadřovat pozitivní postoje ke škole a učitelům.

#### 1.1.4 Dramatická výchova

Definice na toto téma bylo napsáno mnoho, některé hovoří přímo o pojmech tvořivé drama, tvořivá dramatika, dětské drama, dětské divadlo, drama ve výchově. Analýzou spojení těchto dvou slov nám i za pomoci definic vyjde následující. "Dramatická výchova" lze odvodit jako kombinaci

dvou slov: "dramatická" a "výchova". "Dramatická" zde odkazuje k dramatickému umění, což zahrnuje divadlo, herectví, improvizaci a další formy uměleckého vyjádření. "Výchova" znamená proces vzdělávání a formování osobnosti jednotlivce, který zahrnuje nejenom akademické učení, ale také rozvoj sociálních, emocionálních a kreativních dovedností. "

Zajímavostí je, že „*termín dramatická výchova jsme převzali z angličtiny, kde také vznikl typ divadla zkratkově označovaný T.I.E. nebo v plném znění Theatre in Education.*<sup>12</sup>“ Machková dále uvádí: „*Můžeme rozlišovat dvě pedagogické formy divadla. Za první tu, která klade důraz na výchovu, tedy na řešení morálních otázek, mezilidských vztahů, životních situací a dějů, globálních otázek, aktuálních problémů života. A za druhé formu, která klade důraz na věcné učení, na osvojování a prozkoumávání poznatků.*<sup>13</sup>“

Konkrétně v knize "Základy dramatické výchovy" Eva Machková popisuje dramatickou výchovu jako učení se formou vlastní zkušenosti, jednáním a prozkoumáváním. Zdůrazňuje, že cílem dramatické výchovy je rozvíjet tvořivost, fantazii a sociální dovednosti jedince, a to prostřednictvím her a improvizací. Machková se v knize věnuje různým aspektům dramatické výchovy, avšak pro mě je důležitá část, kde popisuje roli pedagoga v dramatické výchově. Zdůrazňuje zde důležitost role pedagoga jako facilitátora a průvodce v procesu dramatické výchovy. Jelikož se chci aktivně věnovat svému osobnímu rozvoji v oblasti dramatické výchovy a rád bych svým přispěním zdůraznil důležitost tohoto oboru ve vzdělávání dětí. Dalším krokem je pomoci ukázat odborným kruhům, že je potřeba zavést dramatickou výchovu do kurikula základních škol.

Celkově Machková v knize "Základy dramatické výchovy" poskytuje ucelený úvod do teorie a praxe dramatické výchovy a zdůrazňuje její význam pro rozvoj osobnosti a sociálních dovedností, což je mým cílem v práci s dětmi při výuce. Další publikace, která mi může pomoci v rozšíření obzorů v oblasti tvorby inscenace s dětmi a mládeží, je Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží od Aleny Palarčíkové.

---

<sup>12</sup> MACHKOVÁ, E. Tvořivá dramatika 3|2016. Praha: Sdružení pro tvořivou dramatiku, 1990-. ISSN 1211-8001

<sup>13</sup> MACHKOVÁ, E. Tvořivá dramatika 3|2016. Praha: Sdružení pro tvořivou dramatiku, 1990-. ISSN 1211-8001

### 1.1.5 Divadlo ve vzdělávacím procesu<sup>14</sup>

Divadlo, jinak také školní divadlo, hraje významnou roli ve vzdělávacím procesu a může být účinným prostředkem k podpoře učení a rozvoje dětí a mládeže. Zde jsou některé způsoby, jakými divadlo přispívá ke vzdělávání:

- **Rozvoj komunikačních dovedností:** účinkování v divadelních představeních nebo cvičení improvizace pomáhá žákům zlepšit své verbální a neverbální komunikační schopnosti. Učí je vyjadřovat své myšlenky, pocity a postoje jasně a sebevědomě.
- **Rozvoj kreativity:** divadelní hry a cvičení podporují kreativní myšlení a fantazii. Žáci se učí přicházet s novými nápady, řešit problémy a hledat netradiční přístupy k řešení situací.
- **Rozvoj sebevědomí:** účinkování v divadle může pomoci žákům překonat nervozitu a zvýšit jejich sebevědomí. Zlepšuje jejich schopnost prezentovat se před publikem a pracovat na svých emocionálních reakcích.
- **Rozvoj sociálních dovedností:** spolupráce při divadelních aktivitách podporuje rozvoj sociálních dovedností jako je spolupráce, empatie, soucit a porozumění. Žáci se učí pracovat v týmu a respektovat názory a pocity ostatních.
- **Rozvoj kulturní gramotnosti:** divadlo představuje důležitou součást kulturního dědictví a umožňuje žákům objevovat různé formy umění, historické kontexty a kulturní tradice.
- **Učení se empatii:** při účinkování v divadelních představeních žáci přebírají různé role a zkoumají životy a zkušenosti jiných postav. Tím se učí empatii a porozumění rozmanitosti lidských zkušeností.
- **Rozvoj jazykových dovedností:** divadelní představení a improvizace mohou pomoci žákům zlepšit své jazykové dovednosti, včetně slovní zásoby, výslovnosti a schopnosti porozumět kontextu.
- **Zábava a motivace:** divadelní aktivity přinášejí žákům radost a zábavu, což může zvýšit jejich motivaci k učení a účasti ve školních aktivitách.

---

<sup>14</sup><https://clanky.rvp.cz/clanek/k/UCB/19223/DIVADLO-VE-VYCHOVE-A-PRINCIPY-VRSTEVNICKEHO-UCENI.html>

Divadlo tak nabízí mnoho příležitostí k rozvoji širokého spektra dovedností a schopností, které jsou klíčové pro úspěch nejen ve vzdělávání, ale i v životě celkově.

### 1.1.6 Učitel a jeho osobnost<sup>15</sup>

Osobnost učitele je klíčovým faktorem v procesu vzdělávání a může mít vliv na interakce s žáky, prostředí ve třídě a výsledky vzdělávání. Zde jsou některé charakteristiky a vlastnosti, které měl mít učitel dramatické výchovy:

**Empatie:** schopnost vcítit se do pocitů a potřeb žáků je důležitá pro pochopení jejich individuálních potřeb a reakcí. Empatický učitel může lépe porozumět žákům a efektivněji je podporovat.

**Komunikativnost:** schopnost jasně a efektivně komunikovat s žáky, rodiči a kolegy je klíčová pro budování dobrých vztahů a přenosu znalostí. Komunikativní učitel může lépe motivovat žáky a podněcovat jejich zájem o učení.

**Flexibilita:** schopnost přizpůsobit se různorodým potřebám a situacím ve třídě je důležitá pro úspěch ve výuce. Flexibilní učitel může lépe reagovat na změny v plánech výuky, individuální potřeby žáků a neočekávané události.

**Autorita:** důraz na respekt a disciplínu ve třídě je důležitý pro udržení řádu a efektivního prostředí pro učení. Učitel s autoritou je schopen nastavit jasné hranice a očekávání a vést třídu s důvěrou.

**Inspirace:** schopnost inspirovat a motivovat žáky k dosažení svého potenciálu je klíčová pro úspěšné vzdělávání. Inspirativní učitel může podnítit zájem a nadšení pro učení a rozvoj žáků.

**Znalostní základ:** dobré porozumění učiva a pedagogických metod je nezbytné pro efektivní výuku. Učitel by měl mít hluboké znalosti ve svém oboru a schopnost tyto znalosti efektivně předávat žákům.

**Tolerance:** schopnost respektovat a tolerovat různorodost názorů, kultur a zkušeností žáků je důležitá pro vytvoření inkluzivního a podpůrného vzdělávacího prostředí.

**Zájem o osobní rozvoj:** učitel by měl být ochoten a schopen se neustále učit a rozvíjet své dovednosti a znalosti, aby mohl lépe reagovat na měnící se potřeby žáků a společnosti.

---

<sup>15</sup> JALŮVKOVÁ, Renáta. \textit{Osobnostní charakteristiky a vyučovací styl učitelů na základních školách}. Online. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. 2013. Dostupné z: <https://theses.cz/id/23ejxu/>.

Tyto vlastnosti a charakteristiky mohou pomoci vytvořit pozitivní vztahy ve třídě, podporovat učení a rozvoj žáků a vést k úspěšnějšímu vzdělávání.

### 1.1.7 Spolupráce rodiny a školy<sup>16</sup>

Spolupráce rodiny a školy je klíčovým prvkem úspěšného vzdělávacího procesu. Tato spolupráce zahrnuje aktivní zapojení rodičů nebo zákonných zástupců do života a činnosti školy, stejně jako zapojení školy do života rodiny. Zde jsou některé důležité aspekty spolupráce mezi rodinou a školou:

**Komunikace<sup>17</sup>:** pravidelná a otevřená komunikace mezi rodiči a učiteli je zásadní. To může zahrnovat pravidelné rodičovské schůzky, e-maily, telefonáty nebo osobní rozhovory. Škola by měla aktivně informovat rodiče o událostech, akcích, pokroku a problémech žáků.

**Zapojení rodičů:** rodiče by měli být povzbuzováni, aby se aktivně podíleli na životě školy, například účastí na dobrovolnických aktivitách, organizaci akcí nebo podpoře školních projektů. Učitelé mohou vytvářet prostor pro rodiče k podpoře učení doma, poskytovat materiály a tipy pro podporu vzdělávacích cílů.

**Respekt a porozumění:** škola by měla respektovat různorodost rodin a individuální potřeby jednotlivých žáků. Rodiny by měly mít porozumění pro práci učitelů a otevřenost diskutovat o potřebách svého dítěte.

**Zájem o vzdělání:** rodiče by měli projevovat zájem o vzdělání svých dětí tím, že podporují jejich učení doma, sledují jejich pokrok a poskytují jim podporu a povzbuzení. Škola by měla vytvářet prostředí, které podporuje vášně pro učení a rozvoj akademických dovedností.

**Společné cíle:** rodina a škola by měly sdílet společné cíle ohledně vzdělávání a rozvoje dětí. Společná práce na dosažení těchto cílů může posílit vztahy mezi rodinou a školou a podpořit úspěch žáků.

Spolupráce rodiny a školy je nepostradatelná pro celkový rozvoj dítěte a jeho úspěch ve vzdělávání. Při efektivní spolupráci se vytváří prostředí podporující učení a rozvoj dítěte jak ve škole tak i doma.

---

<sup>16</sup> <https://zapojevsechny.cz/clanek/14-zapojeni-rodicu-do-vzdelavani-deti> (Národní pedagogický institut)

<sup>17</sup> <https://zapojevsechny.cz/clanek/principy-komunikace-skoly-s-rodici> (Národní pedagogický institut)

## 1.2 Školní divadlo

Školní divadlo podle Evy Machkové<sup>18</sup> zahrnuje všechny divadelní typy a druhy, tedy divadlo činoherní, hudební, loutkové, taneční nebo pantomimické, ale také kolektivní formy přednesu. Školní divadlo nabízí jedinečnou příležitost pro rozvoj kreativity, sebevědomí a spolupráce a může být platformou pro vyjádření vlastních myšlenek a pocitů, když jiné možnosti nejsou pro žáka či studenta dostupné či přijatelné. Tato forma divadla je hlavně o týmové práci s důrazem na spolupráci při vytváření divadelního představení, ať už jde o učitele, kolegy, děti a jejich rodiče. Každý člen má svou roli a společně vytváří důležitý prožitek společné kolektivní tvorby.

Učíme se tím, že divadelní úspěch je výsledkem týmové práce a vzájemné podpory.

Školní divadlo vnímám jako aktivitu nebo program, který umožňuje žákům zapojit se do divadelního umění ve školním prostředí a z praxe mohu potvrdit, že s sebou přináší také zkušenosti v oblasti tvorby divadelních představení, jako jsou:

**Divadelní představení:** žáci se účastní přípravy a provedení divadelních her nebo představení, které může zahrnovat dramatické hry, muzikály, pantomimu nebo improvizaci.

**Scénáře a režie:** žáci mohou psát vlastní scénáře nebo přizpůsobovat existující díla pro divadelní produkci. Mohou se také podílet na režii a organizaci představení.

**Scénografie a výprava:** žáci se mohou podílet na výrobě dekorací, kostýmů, rekvizit a dalších prvků, které jsou součástí divadelního představení.

**Technická podpora:** žáci mohou získat zkušenosti se zvukovými a světelnými efekty, prací s mikrofony, zvukovou technikou a dalšími technickými aspekty divadelní produkce.

**Dramatické workshopy a cvičení:** škola může nabízet návštěvy divadel, divadelních projektů, které připravují dramatické workshopy a cvičení, které pomáhají žákům rozvíjet herectví, improvizaci, komunikační dovednosti a sebevědomí.

**Divadelní klub:** ve škole může být založen divadelní klub, který poskytuje žákům pravidelné návštěvy divadelních představení, což může rozšířit obzory zájmu v této oblasti.

---

<sup>18</sup> MACHKOVÁ, Eva. Úvod do studia dramatické výchovy. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80- 7068-103-9., s. 146.

Školní divadlo má mnoho výhod pro žáky, jako je rozvoj kreativity, komunikačních dovedností, sebevědomí a týmové práce. Také přináší zábavu a kulturní obohacení do školního prostředí a může posloužit jako prostředek k propojení školy s komunitou a rodinami žáků. Školní divadlo na klasické a waldorfské škole může mít různé charakteristiky a přístupy v závislosti na filozofii a metodách vzdělávání každého typu školy. Zde je srovnání, jak může školní divadlo fungovat na obou typech škol:

### 1.2.1 Na klasické škole

Školní divadlo na klasické škole často klade důraz na rozvoj dovedností jako je mluvený projev, interpretace textu a dramatická technika. Žáci tak mohou pracovat na inscenaci tradičních divadelních her a dramaturgií literárních děl, které podporují rozvoj jejich schopnosti číst, dále pak porozumění a interpretace textu. *V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je Dramatická výchova systémovou součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura, a to vedle výchovy hudební a výtvarné jako třetí výchova se statutem doplňujícího oboru. Vhodné je, aby škola do školního vzdělávacího programu zařadila a realizovala Dramatickou výchovu v případě, že disponuje učitelem, který je na její výuku kvalitně připraven - který např. absolvoval vysokoškolské studium dramatické výchovy na DAMU nebo JAMU, specializaci dramatická výchova na některé z pedagogických fakult, eventuálně kvalitní, alespoň třísemestrální kurz dramatické výchovy, akreditovaný MŠMT).*<sup>19</sup> Zde je několik nejčastějších a nejzajímavějších forem, které lze se žáky v rámci dramatické výchovy aplikovat:

#### ❖ Klasické divadelní hry

- **Adaptace literárních děl:** žáci dramaturgují známé povídky, romány nebo divadelní hry. To jim pomáhá lépe porozumět textu, rozvíjet představivost a herecké dovednosti.
- **Historické události:** ztvárnění historických událostí přibližuje žákům minulost a pomáhá jim lépe pochopit souvislosti.

---

<sup>19</sup><https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/407/PODIL-DRAMATICKE-VYCHOVY-NA-UTVARENI-A-ROZVIJENI-KLICOVYCH-KOMPETENCI.html>

- **Autorské divadlo:** žáci mohou sami napsat a ztvárnit vlastní příběhy. To podporuje jejich kreativitu a schopnost vyjádřit se.

#### ❖ Interaktivní formy divadla

- **Divadlo fórum:** inovativní a interaktivní forma divadla, která slouží nejen k zábavě, ale především k edukaci a rozvoji osobnosti. Je to nástroj, který umožňuje divákům aktivně se zapojit do děje a ovlivnit jeho průběh. Jedná se o formu divadla určeného dětem a mládeži hraného profesionály. Nelze tudíž použít pro divadlo hrané dětmi, resp. má svá velká úskalí (zejména proto, že děti nemají takovou míru zkušeností a dovedností - životních i hereckých - , aby mohly reagovat v nepřípravených situacích citlivě k postavám a ději.

#### Jak divadlo fórum funguje?

**Představení:** profesionální herci předvedou krátké, často provokativní představení, které zobrazuje určitý problém nebo situaci.

**Diskuze:** po představení následuje diskuze, během které se diváci podělí o své reakce a pocity.

**Změna scénáře:** diváci mají možnost vstoupit na jeviště a nahradit jednoho z herců. Tím mohou změnit průběh děje a vyzkoušet si různá řešení dané situace.

**Reflexe:** po každé změně následuje společná reflexe, během které se diskutuje o tom, jaké důsledky měla změna a jaké další možnosti řešení existují.

#### Cíle divadla fórum

**Uvědomění si problémů:** pomáhá divákům uvědomit si problémy, se kterými se setkávají ve svém životě.

**Rozvoj kritického myšlení:** diváci jsou povzbuzováni k tomu, aby analyzovali situaci, zvažovali různé možnosti a vyvozovali závěry.

**Rozvoj sociálních dovedností:** podporuje komunikaci, spolupráci a schopnost vyjádřit svůj názor.

**Emocionální uvolnění:** diváci mají možnost vyjádřit své pocity a emoce v bezpečném prostředí.

**Hledání řešení:** umožňuje hledat nová a kreativní řešení problémů.

### Výhody divadla fórum pro školy

**Aktivní zapojení žáků:** žáci nejsou pouhými diváky, ale aktivními účastníky.

**Rozvoj klíčových kompetencí:** podporuje rozvoj klíčových kompetencí, jako je komunikace, spolupráce, řešení problémů a kritické myšlení.

**Bezpečné prostředí:** poskytuje bezpečné prostředí, ve kterém se žáci mohou vyjádřit a experimentovat.

**Interdisciplinarita:** může být spojeno s různými předměty jako je literatura, historie, občanská výchova nebo psychologie. Místo toho, abychom se na problém dívali pouze z jednoho úhlu pohledu, tento způsob nám umožňuje získat širší a hlubší porozumění tím, že kombinuje různé perspektivy. Jedná se o velmi náročnou formu pro hrající. a pokud by měl mít výsledek opravdu hluboký smysl, není možné pracovat touto formou divadla s dětmi na 1. stupni ZŠ. Ideálně až se žáky 3. a vyššího stupně (SŠ, VOŠ, VŠ)

#### ❖ Specifické formy školního divadla

**Loutkové divadlo:** žáci mohou vytvářet a oživovat loutky, což rozvíjí jejich motoriku, koordinaci pohybů a zároveň jde o skvělý nástroj pro rozvoj dětské kreativity, komunikace a týmové spolupráce.

**Divadelní projekty inscenace:** Tato forma divadla zahrnuje recitace básní, příběhů nebo dramatizace literárních děl. Děti mohou vyjádřit význam literárního díla pomocí hereckých dovedností.

**Pohybové divadlo:** taneční a pohybové výrazy mohou být použity k vyjádření emocí a příběhů bez slov.

**Improvizční divadlo:** forma divadla, kde se herci neřídí pevným scénářem, ale reagují spontánně na podněty od ostatních herců nebo diváků. Děti se učí vytvářet scénky bez

předem daných textů, což podporuje jejich kreativitu, flexibilitu a schopnost řešit nečekané situace.

**Stínové divadlo:** využívá siluety postav a scén na plátně osvětleném z jedné strany. Děti mohou vytvářet stínové postavy z papíru, kartonu nebo jiných materiálů a pomocí rukou nebo tyček je animovat před světlem. Tato forma divadla může být velmi kreativní, protože umožňuje vytváření různých postav a příběhů prostřednictvím stínů.

### 1.2.2 Na waldorfské škole

Dramatické výchově se ve waldorfské pedagogice věnuje velká pozornost.

S dramatičkou se běžně setkávají všechny ročníky základní školy, ať už jde o pětiminutové scény nebo o složitá dramata autorů světových jmen. *Ve waldorfském pojetí je řeč, pohyb, světlo, kostýmy a scéna, podřízena pravidlům anthroposofie. Třemi základními složkami předpokládané nové koncepce pro celkové jevištní vyznění jsou však pro Steinerja pokaždé divadelní hra jako taková, jazykový projev a eurytmie. Při představování jednotlivých složek inscenace vycházíme ve své práci především ze studie Steinerovy knihy Sprachgestaltung und dramatische Kunst (Ztvárnění/Tvorba řeči a dramatické umění) (1969), kde se její autor podrobně věnuje těmto jednotlivým složkám a jejich funkčnosti při praktickém využití dokazuje mnohými ukázkami či příklady.*<sup>20</sup> Také klade důraz na to, aby se divadelní hry staly běžným životem školy právě tím, že se hrají při měsíčních slavnostech a nebyly jen jednorázovou událostí v průběhu školního roku. Potom pro děti dojmy z hry nemají trvalou hodnotu. Do čtvrté třídy se v divadle nevěnuje příliš pozornosti individuálnímu rozdělování rolí. Všechny děti by měly znát celý text a každé dítě by mělo být schopno převzít jakoukoli roli. Vše, co říká jednotlivec, je nejdříve sborově zpracováno, doprovázeno celou skupinou dětí a spoluprožíváno.

Umění hrát divadlo je v nižším školním věku spojeno spíše s kvalitou mluvy a neměli bychom věnovat tolik pozornosti vizuální podobě. Zaměřujeme se především na tempo a rytmus řeči, artikulaci a zvuk.

V nižších třídách se zaměřujeme ve výběru námětu na to, aby v něm nebylo obsaženo mnoho dialogických vět. Volíme spíše vyprávění. Když už ve hře je více dialogových částí, naučíme děti celému textu a k rozdělování rolí přistoupíme co nejpозději. Nezapomínáme ani na

---

<sup>20</sup> Štábová, J. (2007). Ztvárnění řeči a dramatické umění - divadelní poetika Rudolfa Steinerja. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Q, Řada teatrologická, 56(Q10), [115]-127. <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114503>

další činnosti, které jsou spojeny se spoluvytvářením a spoluprožíváním hry-příprava, úklid, výroba rekvizit, hudba, tanec. Dramatizací se probouzí cit pro takt, styl, smysl pro formu. Vše se rozvíjí pozorováním, prováděním, rytmy, pohyby, gesty.

V prostředí waldorfské školy je školní divadlo často vnímáno jako prostředek pro rozvoj fantazie, kreativity, sebevyjádření a celostního rozvoje dítěte, kdy je divadelní umění součástí výuky ve všech ročnících prostřednictvím her a aktivit, které podporují představivost, práci s pohybem a hudbou a propojení s vyučovanými předměty.

**Struktura:** školní divadlo ve waldorfské škole může být integrováno do celkového vzdělávacího plánu a průřezových témat, a může být součástí širšího uměleckého a kreativního prostředí školy.

**Hodnocení:** hodnocení v waldorfské škole se často zaměřuje na celkový rozvoj dítěte a jeho schopnost projevit se v různých uměleckých formách, spíše než na konkrétní výsledky nebo výkony.

#### 1.2.2.1 Pravidelně se opakující akce, kde se mají možnost žáci všech ročníků prezentovat

##### ✓ Měsíční slavnosti

Měsíční slavnosti jsou veřejná setkání všech tříd, která se konají každý měsíc za účasti celého školního společenství. Zváni jsou také rodiče. V rámci této slavnosti jednotlivé třídy předvádějí, co se právě ve třídě vyučuje. Žáci se tak už od 1. ročníku učí pravidelně veřejně vystupovat a sdílet výsledky své práce se všemi ostatními.

##### ✓ Akademie

Celoškolní slavnostní akademie je veřejné vystoupení všech tříd, které si připravují divadelní, hudební či eurytmická vystoupení. Akademie bývá na konci školního roku v některém z pražských divadel za účasti dětí, učitelů, rodičů a široké veřejnosti. Jde o významnou společenskou událost, která je spojena s výstavou a prezentací školy.

### ✓ Rytířská slavnost

Dvanáctý rok (6. ročník) je důležitý mezník v životě dítěte mezi dětstvím a dospíváním. Děti ostře odsuzují aspekty světa dospělých a způsobu, jakým byly v dětství vedeny (autorita dospělých, infantilní a kontrolující přístup a touha po vlastní autonomii), ale zároveň v nich žijí nejvyšší ideály, které nejsou bez pomoci schopné realizovat. Tyto podstatné změny je třeba chápat a rozumět jim a zároveň děti směřovat na správnou cestu. K tomu dříve sloužily různé přechodové rituály a ve waldorfské škole jim může být také rytířská slavnost.

*Rytířská slavnost se koná tradičně v 6. třídě v návaznosti na výuku středověku v dějepisu. V tomto věku si děti vytvářejí postoje k sobě navzájem, názory na věci, situace, okolnosti, které je obklopují a které prožívají. Vytvářejí si ideály, které následují a nemusí být vždy správné. Jaké ctnosti zdobí pravého rytíře, se učí v průběhu celého školního roku, kdy se na slavnost připravovaly. Je to pravdivost, úcta, čest, síla jasného myšlení, odvaha, soucit, věrnost, láska. Při výrobě vlastního meče prokázaly svou zručnost a vytrvalost. Při nácvičku šermu se naučily disciplíně a sebeovládání. Moudrosti a sebepoznání se učily při výrobě osobního erbu a skládání básně. Krása a lásce při tanci a hudbě.<sup>21</sup>*

### ✓ Renesanční slavnost

Doba renesance byla jakousi oktávou k období starověkého Řecka. Vládla zde krása v umění a dobrodružství v objevitelských cestách. V období puberty je důležitý prožitek skutečné krásy, skutečného umění. Ten pak nabízí škola mladým lidem v projektu renesanční slavnosti v 7. ročníku, kdy se žáci ve výuce dějepisu seznamují s dějinnými souvislostmi tohoto období, píšou autorské básně na renesanční téma, sami si šijí dobové kostýmy, nacvičují koncert renesanční hudby, trénují lukostřelbu, dobové tance včetně etikety a prožívají obsahy dějin v dramaticky zpracovaných živých obrazech.

### ✓ Slavnosti ročního koloběhu

- *Michaelská slavnost* - jde o pomyslný boj s drakem - o prokázání odvahy.
- *Martinská slavnost* - slavnost při příležitosti svátku sv. Martina. Hlavním tématem je soucit, nesobeckost a štědrost.

---

<sup>21</sup> <https://www.waldorfdedina.cz/rytirska-slavnost/>

- *Adventní spirála* - slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Většinou je organizována pro 1., 2 a 3. ročník.
- *Vánoční a Tříkrálová hra* - jednotlivé třídy připravují dramaticky či eurytmicky zpracovanou divadelní hru s vánoční a tříkrálovou tematikou pro rodiče, spolužáky z jiných tříd, často ve spolupráci s rodiči.
- *Vynášení Morany* - vítání jara v duchu českých tradic.
- *Masopust* - slaví žáci všech tříd společně s učiteli i rodiči.
- *Letnice* - stavba májky, svatba krále a královny je pro všechny velkým zážitkem.
- *Jánská slavnost* - svatojánský oheň doprovázený tematickými aktivitami pro žáky jednotlivých tříd 1. stupně.

Jednotlivé slavnosti mají důležitý význam v budování kolektivu třídy a společenství školy na kterém si waldorfské školství dává záležet a pečuje o ně. Mám osobní zkušenost na waldorfské škole v Jinonicích, že se určitý svátek, který má hluboké kořeny v životě lidí, zatím neslavil, všichni vnímali jeho potřebu a učitelé se postupně zaktivizovali, svátkem se začali zabývat a zrealizovali jej. Pomáhalo při tom celé společenství školy včetně rodičů a prarodičů, kteří byli pamětníky a takové svátky zažívali pravidelně jako součást běžného života.

### 1.2.2.2 Jak probíhá školní divadlo v jednotlivých ročnících waldorfské školy, konkrétně na ZWŠ v Praze-Jinonicích, kde jsem učil

Na waldorfské škole se základy dramatické výchovy začínají vyučovat už od raného věku, i když forma a intenzita se mění v průběhu vývoje dětí.

#### ❖ Základní škola

- **První třída:** děti se seznamují s rytmem a pohybem, vyprávějí si pohádky a ztvárňují je jednoduchými loutkami. Tato etapa se zaměřuje spíše na spontánní hraní a radost z pohybové a verbální komunikace.

#### Jaké hry se hrají v 1. ročníku?

V první třídě se klade důraz na jednoduché hry, které jsou pro děti srozumitelné a zábavné. Často jsou inspirovány pohádkovými příběhy, zvířaty nebo každodenním životem. Některé příklady her:

- **Pohádky:** Červená karkulka, O statečném cíničovi, Tři medvědi, O veliké řepě.
- **Hry se zvířaty:** zvířátka na statku, v lese, v moři.

- **Hry s povoláními:** pošta, obchod, lékař.
- **Hry s ročními obdobími:** jaro, léto, podzim, zima.
- **Improvizace:** děti si vymýšlejí vlastní příběhy a situace.

### Jak se hry připravují.

- **Výběr hry:** učitelka vybere hru, která je vhodná pro věk dětí a odpovídá probíranému učivu.
- **Diskuze o hře:** s dětmi se o hře povídá, aby ji lépe pochopily a mohly se do ní vžít.
- **Rozdělení rolí:** děti si volí role, které je zajímají.
- **Zkoušky:** děti zkusí texty, pohyby a gesta.
- **Představení:** hra se předvede rodičům nebo ostatním třídám na slavnosti

### Jaké jsou výhody divadelních her pro učitele?

- **Lepší vztah s dětmi:** hry vytvářejí příjemnou atmosféru ve třídě a pomáhají budovat důvěru mezi učitelem a žáky.
- **Individualizace výuky:** každé dítě se může zapojit do hry podle svých schopností a zájmů.
- **Zábavná forma výuky:** hry dělají učení zábavnějším a motivujícím.
- **Hodnocení žáka:** učitel může pozorovat, jak se děti vyvíjejí v oblasti řeči, komunikace, spolupráce a kreativity.

### Závěr

Divadelní hry jsou pro prvňáčky ve waldorfské škole důležitou součástí výuky. Pomáhají dětem rozvíjet se v mnoha směrech a připravují je na další vzdělávání.

- **Druhá třída:** divadlo ve 2. ročníku waldorfské školy nadále hraje klíčovou roli v rozvoji dětí. Děti se v tomto věku stávají sebevědomějšími a schopnými hlubší spolupráce. Divadelní hry jim pomáhají rozvíjet nejen fantazii a kreativitu, ale také sociální dovednosti a schopnost vyjádřit své emoce.

### Jaké hry se hrají ve 2. ročníku?

Ve 2. ročníku se obvykle hrají hry, které jsou o něco složitější než v první třídě, a to převážně bajky. Děti se mohou více zapojit do tvorby scénáře a kostýmů. Některé příklady her:

- **O lvu a myši:** klasická bajka, která ukazuje, že i ten nejslabší může pomoci tomu nejsilnějšímu.
- **O zajíci a želvě:** příběh o tom, že důležitější než rychlost, je vytrvalost.
- **O lišce a hroznech:** bajka, která učí děti, že když se nám něco nepovede, často si to sami zlehčujeme.
- **O vlkovi a jehněti:** příběh, který ukazuje, že někteří lidé si vymyslí důvod, aby mohli ublížit jiným.
- **O mravenci a cvrčkovi:** bajka, která nás učí, že je důležité myslet na budoucnost a být připraven na horší časy.
- **Hry založené na ročních obdobích:** jarní louka, zimní pohádka.

**Bajky jsou ve druhém ročníku waldorfské školy využívány hlavně pro tyto aspekty:**

- **Jednoduchý jazyk:** bajky jsou psány jednoduchým jazykem, který děti snadno pochopí.
- **Zvířecí hrdinové:** děti se se zvířaty snadno ztotožní a lépe si zapamatují ponaučení.
- **Morální ponaučení:** každá bajka nese v sobě nějaké poučení, které děti mohou aplikovat ve svém životě.
- **Krátká forma:** bajky jsou krátké a děti je tak mohou snadno poslouchat nebo číst.

## **Závěr**

Divadelní hry ve 2. ročníku jsou důležitým nástrojem pro všestranný rozvoj dětí. Pomáhají jim nejen rozvíjet jazykové a sociální dovednosti, ale také podporují jejich fantazii a kreativitu.

- **Třetí třída:** divadlo ve 3. ročníku waldorfské školy nadále hraje důležitou roli v rozvoji dětí. Děti jsou v tomto věku již schopny komplexnějšího myšlení a mohou se aktivněji podílet na tvorbě divadelních představení, a to převážně na téma Starý zákon, který je základním kamenem učiva v tomto ročníku.

## **Jaké hry se hrají ve 3. ročníku?**

Ve 3. ročníku se obvykle hrají hry, které jsou náročnější než v předchozích ročnících. Zpracovávají se zde divadelní hry inspirované Starým zákonem – jde o dramatické zpracování biblických příběhů. Děti se mohou více zapojit do tvorby scénáře, kostýmů a kulis. Některá témata pro hry:

- **Silné charaktery:** postavy jako Abraham, Mojžíš, David nebo Šalamoun jsou komplexní a mají výrazné osobnosti.
- **Dramatické konflikty:** příběhy ze Starého zákona jsou plné dramatických zvratů, konfliktů mezi dobrem a zlem, lásky a nenávisti.
- **Univerzální témata:** témata jako víra, láska, smrt, spravedlnost a odpuštění jsou nadčasová a rezonují s každým divákem.
- **Symbolismus a alegorie:** mnohé příběhy obsahují hlubší symbolické významy, které nabízejí prostor pro interpretaci a rozvoj.

### Příklady divadelních adaptací příběhů ze Starého zákona

- **Mojžíš:** příběh o osvobození Izraelitů z egyptského otroctví a darování Desatera přikázání je často dramatizován.
- **David a Goliáš:** klasický příběh o boji mezi malým a velkým, který symbolizuje boj dobra se zlem.
- **Šalamoun a královna ze Sáby:** příběh o moudrém králi a tajemné návštěvě královny.
- **Noemova archa:** biblický příběh o Noemovi, který má za úkol, chránit svou rodinu před potopou světa, postavit velkou loď a spolu s rodinou přivést do bezpečí i zvířata.

### Závěr

Divadelní hry ve 3. ročníku, inspirované Starým zákonem, přinášejí spirituální odkaz, nabízejí bohatý zdroj inspirace a mohou přispět k obohacení kulturního života.

- **Čtvrtá až šestá třída:** Začínají se objevovat první divadelní hry s kostýmy a jednoduchou scénografií. Hlubší prožívání postav a situací, rozvoj dramatických dovedností a schopnost analyzovat texty, jako jsou divadelní hry nebo literární adaptace. Děti se stále více podílejí na dramatizování příběhů, přičemž využívají své dovednosti ve vyjádření postav, dramatické gestikulace a hlasového projevu. Dramatické ztvárnění často vychází z klasických literárních děl, pohádek, mytologií nebo příběhů z historie.

### ➤ Osmá třída – ROČNÍKOVÉ DIVADLO:

*Ročníkové divadlo je komplexním umělecko-sociálním projektem, při kterém třída připravuje divadelní představení, které nakonec předvede veřejnosti. Celý proces se odehrává v rámci třídního společenství a představuje náročný sociální proces, který probíhá od začátku až do konce. Každý jednotlivý účastník si prochází neustálým vztahem k ostatním členům skupiny. K tomu se přidává učení textů své role, trénink hereckých dovedností, aby výsledné představení skutečně splnilo nároky divadelního umění, a vše, co je potřeba k přípravě zázemí – zajištění kostýmů, kulis, rozpočet, tvorba vstupenek a plakátů, až po divadelní zkoušky a samotné představení před publikem v profesionálním prostoru. Tento proces přináší intenzivní zážitky, které si účastníci mohou odnést, a na kterých musí všichni pracovat pro úspěch celého projektu. Studenti mají možnost rozvíjet své sociální dovednosti, posílit empatii a sounáležitost s*

*kolektivem, prožít hodnotu svého individuálního přínosu pro celý tým a zároveň pocítit obohacující vliv skupiny na sebe samé.<sup>22</sup>*

#### ❖ Střední škola

- **Lyceum:** Žáci se zaměřují na klasická díla, vytvářejí vlastní adaptace a zkoumají různé divadelní žánry.

### 1.2.2.3 Specifika waldorfského školního divadla

Hlavním prvkem je **souvislost s učivem**, kdy jsou divadelní představení často spojena s probíraným učivem, což pomáhá žákům lépe si ho zapamatovat a porozumět mu. Nedílnou součástí waldorfské pedagogiky je **Eurytmie**, která provází dítě celým školním obdobím. Jedná se o pohybové umění, které často prolíná s divadelními představeními. Eurytmie pracuje rytmicky s pohybem těla v prostoru, kdy reaguje na hudbu nebo mluvený text. Velký důraz klade waldorfská pedagogika na využití **přírodních materiálů**. Při tvorbě kostýmů a scénografie se upřednostňují přírodní materiály, které podporují rozvoj smyslů a tvořivosti. Divadelní představení jsou často inspirována **ročními obdobími a přírodními cykly**. Každý žák má možnost se zapojit do divadelních aktivit podle svých schopností a zájmů.

**Waldorfské školní divadlo je více než jen zábava. Je to proces, který podporuje celkový rozvoj dítěte a připravuje ho na život.**

## 1.3 Psychologické a sociální přínosy divadla hraného dětmi, pro děti a jejich rodiny

### 1.3.1 Psychologické přínosy

- a) rozvoj sebevědomí: divadlo poskytuje dětem příležitost vystoupit na jeviště a prezentovat se před publikem, což zvyšuje jejich sebevědomí a sebedůvěru.
- b) zvládání emocí: herectví a dramatická výchova pomáhají dětem lépe rozumět a vyjadřovat svoje emoce. To může vést k lepšímu zvládání stresu a úzkosti.
- c) kreativní vyjádření: děti mají možnost vyjadřovat se kreativně, což podporuje jejich emocionální rozvoj a schopnost reflektovat osobní prožitky.

---

<sup>22</sup> <https://www.waldorfjionice.cz/o-skole/zakovske-projekty/rocnikove-divadlo/>

- d) sociální dovednosti: divadlo vyžaduje spolupráci a komunikaci s ostatními, což pomáhá dětem rozvíjet dovednosti jako je empatie, naslouchání a asertivita.
- e) kognitivní rozvoj: příprava na role a učení se textů podporuje kognitivní schopnosti jako je paměť, koncentrace a schopnost kritického myšlení.

### 1.3.2 Sociální přínosy

- a) spolupráce a týmová práce: děti se učí pracovat v týmu, respektovat názory ostatních a dosahovat společných cílů, což posiluje jejich schopnost spolupráce.
- b) budování vztahů: divadelní projekty často zahrnují celé rodiny, což posiluje rodinné vazby a vytváří příležitosti pro společné trávení času.
- c) komunitní angažovanost: školní divadlo může spojit rodiny a místní komunity, což přispívá k vytváření silnějších komunitních vazeb.
- d) respekt k různorodosti: divadlo často zkoumá různá témata a postavy, což pomáhá dětem pochopit a respektovat rozmanitost názorů, kultur a životních zkušeností.
- e) snížení sociální izolace: zapojení do divadelních aktivit může pomoci dětem, které se cítí izolované nebo mají obtíže s navazováním přátelství, najít nové sociální kontakty a podporu.

## 1.4 Praktické aspekty školního divadla

Školní divadlo nabízí studentům jedinečnou příležitost rozvíjet mnoho dovedností. Nicméně, jeho úspěšné fungování vyžaduje pečlivou přípravu a zohlednění několika praktických aspektů jako je organizace divadelních představení ve školách a konkrétní zapojení rodičů do školních divadelních aktivit (např. jako režiséři, scénografové, pomocníci).

### 1.4.1 Organizace divadelních představení ve školách

Organizace divadelních představení ve školách je komplexní proces, který vyžaduje pečlivé plánování a spolupráci mezi účastníky. Zde je přehled klíčových aspektů, které by měly být zohledněny při organizaci školních divadelních představení:

#### ❖ Výběr představení

*Dle Machkové (2004) existuje několik východisek pro inscenační tvorbu. Těmi může být buď tzv. pre-text neboli námět, dále rozehrané herní jednání založené na improvizaci, ve kterém žáci směřují situaci tam, kam sami chtějí, a na základě tohoto jejich směřování poté vzniká tzv. režijní záměr. Poslední možností, ze které může inscenace vycházet, je potom hotový dramatický*

*text*<sup>23</sup>. Zde je přehled klíčových aspektů, které by měly být zohledněny při organizaci školních divadelních představení:

**Scénář:** je nutné zvolit vhodný scénář, který odpovídá věku dětí a jejich schopnostem. Lze vybrat klasické hry, adaptace pohádek, originální scénáře nebo moderní dramatické kusy. Na této části tráví učitel velkou část z časové dotace pro představení, protože nevhodnost výběru by mohla znamenat nezdar celé akce.

**Téma:** ideálně je potřeba zajistit, že téma je pro děti zajímavé a relevantní, a zohlednit možné vzdělávací přínosy

#### ❖ Základní plánování

**Rozpočet:** Musím si stanovit si rozpočet, který zahrnuje náklady na rekvizity, kostýmy, scénu, pronájem prostoru a další výdaje, a to s ohledem, kdo bude náklady spojené s představením hradit.

**Financování:** Vždy se poptávám po finanční podpoře ze školního rozpočtu. Zkuste získat sponzory z řad místních firem nebo podnikatelů. A také výtěžek z prodeje vstupenek může přispět k financování projektu. Je důležité zmínit, že kvalitní představení se dá zrealizovat i s minimem prostředků

**Harmonogram:** časový plán zkoušek a den představení jsou základní časové údaje, které je nutné si hned na začátku stanovit, aby si všichni zúčastnění mohli co nejvíce přizpůsobit své osobní působení v organizaci divadla. Zohledněte, jak dlouho jednotlivé fáze zkoušení zabere.

#### ❖ Zaučení a zkoušení

**Obsazení:** tato část bývá časově náročná a zábavná. Výběrem herců jsem se zabýval velice pečlivě, protože vnímám důležitost tohoto kroku, který může velmi ovlivnit celkový úspěch projektu. Vybíral jsem herce mezi žáky a zvažoval i možnost zapojení učitelů nebo rodičů do

---

<sup>23</sup> MASOPUSTOVÁ, Jana. \textit{Divadelní představení jako součást cizojazyčné výuky}. Online. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. 2013. Dostupné z: <https://theses.cz/id/xlbgwa>

některých rolí, velmi to pomáhalo dobrým vztahům a celkové náladě kolektivu. Některé děti vám přímo na začátku sdělí, že vůbec nestojí o roli na pódiu, ale chtějí vykonávat technickou, podpůrnou či organizační roli. Někdo rád podává rekvizity, jiný zase pouští zvuk, tvoří ruchy, doprovází hudbou, osvětluje, dělá make-up, každý zde najde své místo. Důležité jsou pozitivní emoce každého jednotlivce. Je dobré si tvořit seznam potřebných rolí a ihned k nim přiřazovat konkrétní jména. Při obsazování rolí jsem zohlednil nejen herecké schopnosti, ale také talenty v oblasti zpěvu, tance a dalších uměleckých oborů.

**Zkoušky:** naplánoval jsem pravidelné zkoušky, které zahrnovaly jak hereckou, tak i technickou přípravu. Zkoušky by měly být strukturované a cílené. Je dobré na viditelném místě nebo elektronicky zveřejnit kalendář realizace s podrobnými poznámkami, kdo, kdy a kde má být.

#### ❖ Rekvizity a kostýmy

**Nákup a výroba:** zajistěte kostýmy a rekvizity. Vycházel jsem z předpokladu, že je můžeme buď je zakoupit, vyrobit nebo si je půjčit. Zvážil jsem, co je dostupné ve škole, protože některé školy, které se školním divadlem zabývají dlouhodobě, mají vytvořený tzv. fundus (sklad kostýmů a rekvizit z předešlých představení) a co bude potřeba dokoupit nebo vyrobit. Nám nejlépe fungovaly návštěvy secondhandů, kde se daly za příjemnou cenu zakoupit celé kostýmy nebo části, ze kterých se daly konkrétní kostýmy daly složit.

**Organizace:** Před nákupem jsem vytvořil seznam potřebných rekvizit a kostýmů a delegoval odpovědné osoby za jejich přípravu.

#### ❖ Technická příprava

**Scéna:** Skvěle funguje, když scénografii naplánujete s dětmi při výuce v rámci hodin výtvarné výchovy. Předpoklad byl, že jsme měli již hotovou představu konkrétních scén vašeho projektu, a tudíž jsme naplánovali uspořádání a výzdobu scény podle potřeb představení spolu se žáky.

**Osvětlení a zvuk:** zajistili jsme vždy potřebné technické vybavení. V tomto případě je nejlepší přímo požádat rodiče, zda má někdo možnost technicky vybavit či zajistit za výhodných podmínek technické vybavení (Neplatí v profesionálním divadle, kde se zvuková a osvětlovací technika předpokládá). V každém případě je nutné zajistit zvukové a světelné efekty do prostor, kde takové vybavení není.

## ❖ Zapojení rodiny a komunity

**Zapojení rodičů:** pozvěte rodiče k účasti na zkouškách nebo je požádejte, aby pomohli s výrobou kostýmů a rekvizit. Učitel si musí rozmyslet, jestli je představení připravováno jako překvapení pro rodiče samotné nebo jde o realizaci pro jiné subjekty, případně soutěže a v tom případě je přítomnost rodičů vítána.

**Propagace:** velmi zábavnou částí pro žáky bylo vyrábění letáčků a plakátů, které pak umísťují na domluvených viditelných místech. Využíváme také školní webové stránky a sociální sítě k propagaci představení mezi rodinami a místní komunitou. Právě zde rodiče a další širší rodina hraje největší roli v propagaci celého představení.

## ❖ Představení

**Finální zkoušky:** důležitou součástí jsou jednotlivé zkoušky a závěrečná generální zkouška, která simuluje skutečné představení. Generálku, v ideálním případě, realizujeme v prostoru, kde bude probíhat premiéra. Na této zkoušce by měli být všichni aktéři.

**Realizace představení:** na začátku všeho je potřeba mít domluvený divadelní sál na konkrétní termín, ideálně v blízkém okolí školy, který odpovídá potřebnému vybavení pro naše představení. Tento termín poté figuruje na všech propagačních materiálech. V konkrétní den a konkrétní hodinu se realizuje představení. V tento den je velmi důležité mít organizačně vše zvládnuté, aby každý byl v určitý čas na svém místě, podle předem dohodnutého itineráře a všechny kostýmy a rekvizity byly v divadle. V případě dopoledního představení pro školu, necháváme organizaci obsazení sálu na učitelích. Pokud se jedná o večerní představení, zajistíme někoho ke vstupu, této roli se velmi rádi zhostí žáci vyšších ročníků a obsazení sálu necháváme na příchozích hostech. Většinou zajistíme někoho z vedení školy a požádáme jej o úvodní uvítací proslov.

**Podávání zpětné vazby:** po představení je užitečné získat zpětnou vazbu od dětí, rodičů, hostů a učitelů. Sběr takových informací o spokojenosti s představením lze provádět u východu z divadla buď krátkým dotazníkem 2-3 otázky. Velmi přínosné je ale přímo hovořit s diváky hned po představení, kde vám v rozhovorech dají najevo, zda se jim představení líbilo. Někteří hosté jsou v oblasti dramatické tvorby odborníky a dali mi cenné rady, co se dá vylepšit a no co si dát příště pozor.

## ❖ Reflexe a hodnocení

**Zhodnocení:** po skončení představení se s dětmi sejdu v zákulisí a proberu s nimi zhodnocení představení. Ve společném rozhovoru s dětmi si povídáme o tom, co fungovalo a co by se dalo zlepšit. Je přínosné se zeptat na nápad příštího představení., protože v této chvíli, když prožily úspěch, jsou nejvíce motivované.

**Psaní hodnocení dětem:** je vždy dobré a motivující, když dětem zapíši do hodnocení pochvalu za příkladnou reprezentaci školy. Současně s tímto hodnocením zapisuji i známky do předmětu jako je český jazyk (sloh), výtvarná výchova (tvorba kulis, rekvizit).

### 1.4.2 Zapojení rodičů do školních divadelních aktivit

Zapojení rodičů do školních divadelních aktivit je nesmírně důležité a přináší mnoho benefitů pro všechny zúčastněné strany. Zde si uvedme několik důvodů, proč zapojují rodiče do realizace školního divadla, vycházím tak z vlastní zkušenosti při práci na divadelních představeních. Rodiče mohou poskytnout dětem cennou emocionální podporu a povzbuzení. Mnoho rodičů má dovednosti, které mohou být pro divadelní představení velmi užitečné (šijí, malují, mají technické znalosti, apod.). Zapojení rodičů mi pomáhá vytvořit silnější pouto mezi školou a domovem. To je hlavní myšlenka této práce. Rodiče často významně pomáhají a přispívají finančně. Pravidelně informuji rodiče o průběhu příprav, termínech zkoušek a potřebách představení, aby se mohli aktivně účastnit celého dění.

### Jak zapojují rodiče do tvorby divadelního představení?

- Rozdělím úkoly mezi rodiče podle jejich schopností a zájmu (šití kostýmů, výroba kulis, pomoc při zkouškách, zajištění občerstvení atd.).
- Zorganizuji společná setkání rodičů, kde se mohou seznámit a vyměňovat si nápady.
- Mnoho rodičů má zkušenosti z různých oblastí a jsou manuálně zruční, využívám jejich potenciál a nechám je tvořit.
- Rodiče mohou třídit, skládat, žehlit, připravovat a hlídat kostýmy, pomáhat s rekvizitami nebo dokonce číst texty.
- Mohou zajišťovat občerstvení pro herce a ostatní účastníky školního divadla
- skvělým způsobem, jak zapojit rodiče a získat finanční prostředky je prodej vstupenek
- Rodiče mohou pomoci s propagací představení mezi svými přáteli a známými.

Aby bylo zapojení rodičů úspěšné, musíme dodržet tyto důležité úkoly:

- Ujistím se, že rodiče přesně vědí, co se od nich očekává.
- Musím být připraven na změny a respektovat různé úrovně zapojení rodičů.
- Vytvářím příjemné a podporující prostředí, kde se rodiče budou cítit vítáni.

Zapojení rodičů do školních divadelních aktivit je vzájemně prospěšný proces, který obohatí nejen samotné představení, ale také posílí vztahy mezi školou, dětmi a rodiči.

Motivací pro rodiče může být příležitost k setkání s ostatními rodiči, kde se mohou neformálně seznámit a vyměňovat si zkušenosti. Tím, že zapojím jejich děti do divadelních aktivit, rozvíjím u dětí různé dovednosti (kreativita, sebevědomí, spolupráce), což je velkým benefitem pro jejich děti. Připomínám rodičům, že účast na školním představení je pro děti nezapomenutelným zážitkem a přináší vzpomínky na celý život. No a v neposlední řadě vytváří společná tvorba příležitost pro rodiče, aby strávili více času se svými dětmi a posílili svůj vztah

Nejčastější překážky při zapojení rodičů do školních divadelních aktivit

Zapojení rodičů do školních divadelních aktivit může být obohacující pro všechny zúčastněné strany, nicméně často se setkávám s určitými překážkami. Mezi nejčastější je, že mnoho rodičů má náročné pracovní vytížení a další závazky, které jim ztěžují věnovat se školním aktivitám. Někteří rodiče mohou cítit, že nemají potřebné dovednosti pro pomoc s divadelní produkcí (např. šití, malování, technické znalosti). A pak je tu i skupina rodičů, kteří nemusí mít zájem o divadelní aktivity nebo jednoduše nemají čas ani energii se jimi zabývat.

Právě výzkum v praktické části mé práce ukázal, zda tyto aspekty ovlivňují rozhodování rodičů či nikoliv. Mohou totiž existovat rozdílná očekávání mezi školou a rodiči ohledně rozsahu a typu zapojení.

## **1.5 Školní divadlo jako nástroj pro komunikaci**

Standardním komunikačním nástrojem školy je ve většině případech třídní schůzka. Třídní schůzky jsou tradiční formou setkání, kde se rodiče scházejí s učitelem, aby diskutovali o všeobecném dění ve třídě a plánech do budoucna. Oproti tomu tripartita je setkání, kde jsou přítomni tři hlavní aktéři: učitel, rodič a žák. Tato forma setkání umožňuje přímo komunikovat o pokrocích a potřebách žáka a hledat společná řešení. Všichni zúčastnění mají možnost přímo

diskutovat o výzvěch a úspěších. Školní divadlo vytváří příležitost rozvíjet vztahy s rodinami, a to hlavně díky neformálnosti prostředí. Příprava na představení a samotné vystoupení vytváří společný zážitek, který spojuje děti, rodiče a učitele. Sdílené emoce a úspěchy posilují pouta mezi všemi zúčastněnými.

Divadlo vyžaduje spolupráci mnoha lidí. Zapojují rodiče do různých aktivit, jako je výroba kostýmů, rekvizit nebo zajištění občerstvení. To jim umožňuje aktivně komunikovat s ostatními, podílet se na školním životě a přispívat k úspěchu představení. Během práce na projektu se zaměřují se na konkrétní potřeby a cíle jednotlivého žáka a mohou to hned zkontrolovat na místě s jeho rodičem, který vidí své dítě v akci. Když připravují představení a blíží se samotné vystoupení, je znát každý pokrok, ale i nezdár. Proces vytváření společného zážitku nás všechny obohacuje. Sdílíme si emoce, úspěchy či neúspěchy a společně je řešíme, posilujeme tak vazby mezi všemi zúčastněnými.

Divadlo je skvělou příležitostí pro děti, aby předvedly své talenty a dovednosti svým rodičům. Pozitivní zpětná vazba a uznání od rodin a učitele zároveň posiluje sebevědomí dětí a zlepšují jejich vztah k učení.

Spolupráce na realizaci představení nám pomáhá budovat pocit sounáležitosti a vytváří silnější komunitu mezi školou a rodinami. Společné zážitky a spolupráce posilují vztahy a vytvářejí pozitivní atmosféru.

## **2 PRAKTICKÁ ČÁST**

### **2.1 Cíle, hypotézy, úkoly**

### **2.2 Cíle diplomové práce**

Tato diplomová práce má zkoumat a případně dojít ke zjištění, že realizace divadelního celku v rámci výuky má pozitivní vliv na spolupráci rodin a školy, kdy jsou rodiny se školou více provázané a děti tímto vnímají školu mnohem lépe. Kolektiv třídy má lepší klima a lépe spolupracuje s učitelem. Cílem práce je ukázat, že školní divadlo přináší mnoho harmonizačních prvků mezi rodinou a školou.

### **2.2 Hypotézy**

1. Účast rodičů na školních divadelních projektech pozitivně ovlivňuje jejich zapojení do dalších školních aktivit.
2. Školní divadelní projekty posilují sociální dovednosti a týmovou spolupráci mezi žáky.
3. Školní divadlo zlepšuje školní klima a podporuje pozitivní mezilidské vztahy mezi studenty a učiteli.
4. Učitelé, kteří vedle výuky realizují se třídou školní divadlo, dosahují lepší spolupráce rodin a harmonie kolektivu než učitelé, kteří je nerealizují

Všechny výše uvedené hypotézy se týkají oslovených rodičů a žáků ze třetích, čtvrtých a pátých tříd základních škol na území Prahy a blízkého okolí.

### **2.3 Průběh projektu**

1. Realizovat jednotlivá představení a pozorovat děti a jejich rodiče při práci na divadelních projektech
2. Vytvořit vhodný dotazník pro rodiče dětí
3. Požádat vedení škol o spolupráci a možnost rozdat dotazník rodičům žáků prostřednictvím informačních systémů škol
4. Požádat rodiče o vyplnění dotazníku a požádat rodiče o souhlas s použitím získaných údajů do této práce
5. Zpracovat a graficky zhodnotit výsledky dotazníku

6. Celkově vyhodnotit realizace divadelních představení, pozorování a dotazníkové šetření

### 3 Realizace projektů divadelních představení

#### 3.1 Školní divadlo - O Palečkovi (realizace 2017)

##### 3.1.1 Úvod

- **Stručné představení projektu:** inscenace se nazývá O Palečkovi a bylo realizováno na ZŠ Lipence, konkrétně s dětmi 5.ročníku, které jsem v té době učil jako třídní učitel na všechny hlavní předměty. Chtěli jsme s dětmi připravit zajímavý program pro rodiče na vánoční slavnosti školy. Jelikož jsem mezi děti přinesl myšlenku divadelního představení pro rodiče, děti byly nadšené. Na této škole se standardně školní divadlo nehraje, tudíž jsme se rozhodli tuto cestu změnit. Hledali jsme vhodné téma, protože vybraná skupina neměla s divadlem zkušenosti. Rozhodovalo se mezi pohádkami. Nakonec vyhrál příběh O Palečkovi.
- **Charakteristika školy<sup>24</sup>:** Projekt se realizoval na Základní škole Praha-Lipence, kde jsem prvním rokem pracoval jako učitel na 1. stupni.  
Název školy: Základní škola Praha-Lipence, Černošická 168, 155 31, Praha-Lipence, IČO: 70108145  
Vedení školy: Ředitelka školy: Mgr. Jitka Krůtová  
Dramatická výchova se na této škole nevyučuje a není zde využívána ani jako metoda k vyučování jiných předmětů.  
Základní informace o škole: Základní škola Praha-Lipence má přibližně 360 žáků a více než 60 zaměstnanců. Ve všech ročnících (s výjimkou sedmého) jsou dvě paralelní třídy, je zde tedy celkem 17 kmenových tříd. Ve škole je celkem 18 kmenových učeben, Kromě těchto učeben má škola i třídy odborné, specializované na výuku některých předmětů. Mezi odborné učebny patří učebna počítačů, cvičná kuchyňka a dílny. Pro hodiny tělesné výchovy se využívá sportovní hala, k dispozici je i školní dvůr s umělým povrchem. Jako divadelní sál jsme využili školní jídelnu, která je prostorná a lze ji přestavět k účelům divadelního představení (jeviště a hlediště)

##### 3.1.2 Cíle projektu

- **Hlavní cíl:** Připravit zajímavý program pro rodiče na vánoční slavnosti školy.
- **Specifické cíle:** Rozvoj pozitivního klimatu ve třídě a spolupráce mezi žáky, rozvoj jazykových a divadelních dovedností, podpora sebevědomí u dětí.

---

<sup>24</sup> Zdroj: <https://zslipence.cz/>

### 3.1.3 Předchozí příprava a plánování

- **Výběr tématu:** Téma pohádky O Palečkovi jsme vybírali z jiných témat asi 2 týdny z celkových 5 návrhů. Hlavní kritéria pro výběr literárně-dramatického díla byla nezkušenost s divadlem jako takovým proto jednoduchost a jasná linka příběhu.
- **Výběr herců:** Po přípravě scénáře na základě pohádky od Boženy Němcové - Pohádka o Palečkovi. Vypsali jsme si postavy a na základě těchto počtů jsme vyhlásili konkurz na obsazení rolí. Měli jsme na role vždy přihlášeno více zájemců, kteří předčítali úryvky z textu scénáře a pokusili se nejlépe ztvárnit postavu. Výběr herců byl vždy na základě shody celé skupiny, což vedlo k harmonii v kolektivu. Role nakonec byly: vypravěč, maminka, tatínek, Paleček, král, velitel stráží, strážný na věž, loupežníci, stráže, komoří, dvorní dámy, hodně věcí měla na starost celá skupina, jako zvolání a jásání.
- **Příprava scénáře:** Scénář jsem získal na studiu specializace dramatické výchovy na Pedagogické fakultě UK, který vychází z pohádky od Boženy Němcové - Pohádka o Palečkovi. Tento scénář jsem obohatil o další role, aby mohlo hrát více dětí. Celkový zásah do scénáře prodloužil dějovou linku příběhu a vytvořil možnosti pro děti, které se stydí a chtěly být jen součástí scény. Šlo o drobné role komorníka a dvorních dam.

### 3.1.4 Výběr a příprava materiálů

- **Scéna a rekvizity:** Jednotlivé scény jsme zpracovávali v rámci hodin výtvarné výchovy. Rozdělili jsme se na pracovní sekce, kde každá měla za úkol něco jiného. Někdo maloval pozadí scén, někdo vytvářel jednotlivé kulisy z kartonu a vybarvoval je (pec, hradní věž, kašna, studna) Kostýmy nebyly nijak složité, pomohli nám rodiče jednotlivých žáků. Jen u výraznějších rolí (král, princezna, velitel stáží), rodiče dokupovali nějaké prvky (šaty, plášt', žezlo koruny, meč)
- **Technické zajištění:** Původní záměr vytvořit plachty na představení jako pozadí scén se nepodařilo dokončit, proto jsme naskenovali návrhy, dobarvili v počítačovém programu a do pozadí scén inscenace promítali projektorem. Školní notebook nám posloužil jako audiovizuální zařízení, na kterém se pouštěly zvukové efekty a obrazové podklady. Toto bylo mým úkolem a zařízení jsem obsluhoval ze zadní části jeviště, odkud jsem měl přehled na celou scénu. Osvětlení nám tvořila bodová světla, která byla vybavením jídelny.
- **Spolupráce s rodiči a školním personálem:** Rodiče nám pomáhali s výrobou kostýmů, zapůjčili domácí vybavení pro jednotlivé scény. (pekáče, hrnky, vařečky) Byli například zapojeni do organizační části přeměny jídelny na divadelní sál.

### 3.1.5 Realizace projektu

- **Průběh zkoušek:** Zpočátku jsme s dětmi prováděli průpravné hry a technická cvičení, hlasová cvičení, zaměřená na správnou artikulaci, pohybová cvičení charakteru jednotlivých postav. V procesu tvorby inscenace jsme využívali i improvizaci k jednotlivým postavám. Děti si tak mohly osvojit pocity a charakteristické projevy dané postavy. V hodinách českého jazyka jsme měli čtené zkoušky, kde se děti seznamovaly s textem. Postupně jsme individualizovali konkrétní procvičování jednotlivých scén.

Vždy jsem pravidelně ověřoval, že se herci naučí své role nazpaměť. I zde měli velkou zásluhu rodiče, které jsem oslovil na třídní schůzce s prosbou o podporu projektu. Celkově proběhlo asi 45 zkoušek a 1 generální. Zkoušky probíhali od října do prosince 2017.

- **Zážitky z divadelní produkce:** Divadelní představení bylo naplánováno na pátek 15.prosince 2017. Byly namalovány pozvánky a plakáty. Divadlo jsme zahráli v dopoledních hodinách pro 1.stupeň základní školy. Paní ředitelka pozvala do školy místní mateřskou školu, takže jsme s dětmi hráli i pro ně další představení. Děti byly nadšené, že se divadlo realizuje vícekrát. Vystoupení trvalo vždy přibližně 35 minut. Hlavní program, na který se všichni těšili, byl naplánován tentýž den na 20:00, jelikož byl předpoklad, že v tuto dobu mají již všichni rodiče volno. Jídelna školy byla vyzdobena, paralelní třída pomáhala vytvořit občerstvení pro hosty a celkově byla cítit slavnostní atmosféra a důstojné završení jejich snažení. Přišli nejen rodiče, ale i další členové rodin, kamarádi a jiní přátelé rodičů. Sál byl naplněn do posledního místa. Celé představení se podařilo na jedničku a následoval velký potlesk.

### 3.1.6 Reflexe a hodnocení projektu

- **Ohlasy účastníků:** Děti-herci byly nadšené. Dostávalo se jim slov chvály a ocenění za jejich práci. Proslov si vzala i paní ředitelka, která poděkovala za vedení školy za takovou aktivitu a projevila zájem o založení tradice školního divadla na této škole. Rodiče psali pochvalné dopisy. Ředitelka dala celé třídě pochvalu za vzornou reprezentaci školy.
- **Význam pro komunitu:** V městské části Praha-Lipence se o této události ještě dlouho mluvilo. Vedení školy ocenilo přístup rodin a přislíbilo pokračování takových aktivit. Kolektiv dětí tato zkušenost velmi posílila a výrazně zlepšila vztahy a klima ve třídě.
- **Ověření cílů:** Specifické cíle projektu, jako je rozvoj pozitivního klimatu ve třídě a spolupráce mezi žáky, rozvoj jazykových a divadelních dovedností, včetně podpory sebevědomí u dětí, byly splněny. Projekt splnil i očekávané přínosy pro školu a rodinu.

### 3.1.7 Problematické oblasti a výzvy

- **Náročnost organizace:** Velkou výzvou bylo do dětí vložit herecké dovednosti, jako jsou práce s hlasem, jeho dynamikou. Zvědomování toho, že se herci neotáčejí k divákům zády. Naštěstí nenastaly žádné technické a logistické problémy.
- **Možnosti zlepšení:** Získal jsem novou zkušenost, že je nutné u těchto divadelních projektů počítat s alternacemi hlavních rolí, protože dětská nemocnost je nepředvídatelná. Často je pozdě na hledání náhradníka. (Uvažoval jsem i o tom, že se zhostím role krále, jelikož jsem znal texty.) Nakonec vše dobře dopadlo a nebylo nutné alternovat.

### 3.1.8 Závěr

- **Shrnutí hlavních zjištění:** Tento projekt se celkově velmi vydařil a předčil očekávání. Děti i rodiče spokojení, vedení školy nadšené a ohlas přišel i od starosty městské části, tudíž to mělo širší dopad na komunitu. Vznikl požadavek, že pokud bude něco podobného realizováno i do budoucna, bude takové projekty finančně podporovat i

městská část z rozpočtu na kulturu a poskytne prostory kulturního domu, kde se nachází profesionálně vybavený multifunkční sál. Žel, z rodinných důvodů jsem školu na konci roku opustil a žádné další projekty na této škole nerealizoval.

- **Doporučení pro praxi:** Velice dobré je pozvat na pilotní projekt zástupce města, městské části či obce, protože z toho může vzniknout zajímavá spolupráce. Učitelům, kteří se rozhodnou pro takové projekty a vnímají, že není prostor pro dramatickou výchovu, aby se nebáli, protože se dá mnoho těchto aktivit uskutečnit v hodinách ČJ literatura, sloh, VV, TV, PČP. Z hlediska výstupů je to obhajitelné jako náplň výuky.

### 3.1.9 Přílohy

- **Fotodokumentace:** Fotodokumentaci z roku 2017 již nemám, ale vkládám sem odkaz na videozáznam představení <https://drive.google.com/file/d/0BzCe2oJ-DadbSnRnSVo4WGdZUnM/view?usp=sharing&resourcekey=0-rElXcjpVWw8-m9XnYtmDpg>
- **Scénář nebo výňatky:** viz Příloha 9.2 Scénář pohádky O Palečkovi
- **Rekvizity:** viz Příloha 9.3 Scénář pohádky O Palečkovi

## 3.2 Stínové divadlo – Sněhurka (realizace 2022)

### 3.2.1 Úvod

- **Stručné představení projektu:** stínové školní divadlo s názvem Sněhurka a bylo realizováno na Fakultní ZŠ Pedagogické fakulty UK, Praha, Mezi Školami, Praha 13, konkrétně s dětmi 4. ročníku, kde jsem působil jako třídní učitel. Byl potřeba projekt na vánoční slavnosti, které se ve škole pravidelně pořádají. Rozhodnutí a myšlenku na divadlo jsem přinesl velmi rychle a nápad se dětem líbil. Hned se mezi nimi začaly rozvíjet nápady. Využili jsme i metodu brainstormingu, kde každý přišel s tím, co by udělalo rodičům a celé škole radost. Na této škole se občas najde nějaký učitel, který školní divadlo s dětmi nastuduje, ale nejde o pravidelnou akci. Větší tradici má na této škole pěvecký sbor Klíček. Děti v této třídě měly velké obavy z hraní před lidmi a myšlenky na klasické divadlo jsme brzy zavrhlí. Rozhodovalo se mezi loutkovým divadlem a pantomimou, aby nikdo nemusel mluvit. Tato myšlenka všem vyhovovala. Poté jsem přinesl do třídy nápad stínového divadla Seznámil s tím děti a ty byly nadšené. Vymýšleli jsme téma. Hledali pohádky, příběhy a nosili knížky. Nakonec vyhrála předloha literárního díla Sněhurka. Dějová linka je jasná, uchopitelná a všem známá.
- **Charakteristika školy<sup>25</sup>:** Projekt se realizoval na FZŠ Mezi Školami, Praha 13, kde jsem pátým rokem pracoval jako učitel na 1. stupni.  
Název školy: Fakultní základní škola Pedagogické fakulty UK, Praha 13, Mezi Školami 2322 , IČO: 61385531  
Vedení školy: Ředitel školy: Mgr. Petr Kubička  
Dramatická výchova se na této škole nevyučuje a není zde využívána ani jako metoda k vyučování jiných předmětů. Dramatický obor lze navštěvovat v odpoledních mimoškolních aktivitách, které jsou vedené externími organizacemi.

<sup>25</sup> Zdroj: <https://www.fzsmeziskolami.cz/>, Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2023/2024

Základní informace o škole: FZŠ Mezi Školami, Praha 13 je velká sídlištní škola a má přibližně 950 žáků a více než 109 zaměstnanců. V budově školy je celkem 32 tříd. Škola se nachází v sídlištní zástavbě v blízkosti Slunečního náměstí a ve snadné dostupnosti metra B, skládá se z dvou propojených budov, samostatného modulu tělocvičen a venkovních prostor (hřiště školní družiny, venkovní učebny a multifunkčního hřiště). Jako divadelní sál jsme využili zrekonstruovaný kinosál, určený pro konference, projekce či zasedání.

### 3.2.2 Cíle projektu

- **Hlavní cíl:** Připravit zajímavý program na vánoční slavnosti školy.
- **Specifické cíle:** Rozvoj zájmu o divadelní umění. Harmonizování klimatu ve třídě a zlepšení spolupráce mezi žáky, podpora sebevědomí u dětí.

### 3.2.3 Předchozí příprava a plánování

- **Výběr předlohy:** Předlohu pohádky Sněhurka jsme vybírali z jiných možností asi 3 týdny z celkových 7 návrhů (Perníková chaloupka, Smolíček pacholíček, Dlouhý Široký a Bystrozraký, Šípková Růženka, Popelka, Sněhurka Kráska a zvíře). Hlavní kritéria pro výběr zpracování literárně-dramatického díla do formy stínového divadla, byla nezkušenost s hraním divadla. Hlasovali jsme tajnou volbou, aby se děti nehádaly kvůli výsledku a přijali jsme pravidlo, že co vyhraje, to zpracujeme. Volba padla na příběh o Sněhurce. Hned jsem požádal děti, aby z domova přinesly všechny knížky, které doma mají a obsahují jakoukoliv variantu tohoto příběhu. Prošli jsme určitě minimálně 30 knížek. Kniha, která byla pro naše účely nejvhodnější, je od vydavatelství SUN, konkrétně toto vydání GUERRA, Carmen. Pohádky o princeznách. Růžové pohádky. Praha: Sun, 2005. ISBN 80-86965-06-6.
- **Výběr herců:** Po vytvoření seznamu postav jsme vyhlásili konkurz na obsazení rolí (král, královna, Sněhurka, zlá královna, myslivec, Brumla, Dřímál, Kejchal, Prófa, Šmudla, Štítčko, Stydlín, kouzelné zrcadlo a princ, 2 strážce) Nejprve jsme se skupinou dětí hráli improvizací hry, jak by se projevovaly charakterové postavy. Všichni měli možnost si vyzkoušet, pohybovat se jako král, trpaslík, princezna, zlá královna atd. Již brzy se začal vytvářet vztah dětí k postavám. Na role se přihlásilo více zájemců, provedli jsme tedy konkurz na jednotlivé role – šlo o pohybové dovednosti, vyjádření charakterových vlastností postav a převedení do pohybu. Tento konkurz probíhal za prosvětleným prostěradlem, aby byla vidět i silueta konkrétního adepta na roli. Někteří si i přinesli kostýmní prvky (čepička, žezlo, koruna)
- **Příprava scénáře:** Scénář jsem vytvořil dle literární předlohy pohádky Sněhurka, kde jsou původními autory bratři Grimmové, konkrétně jsem ale sáhl po publikaci GUERRA, Carmen. Pohádky o princeznách. Růžové pohádky. Praha: Sun, 2005. ISBN 80-86965-06-6, kde je zpracována verze, pro naše účely lépe uchopitelná. Kniha má překrásné ilustrace, které nám pomáhaly s představou o stínovém divadle, vypsali jsme si všechny stěžejní scény a dějové zvraty ze kterých jsme poskládali základní kostru a hlavní pilíře celého představení. Do tohoto přehledu jsme si zapisovali seznam postav, rekvizity, kostýmy apod.

### 3.2.4 Výběr a příprava materiálů

- **Scéna a rekvizity:** Na hodinách výtvarné výchovy jsme si připravili tzv. storyboard, kde byly rozkreslené jednotlivé scény, pohyby na scéně, rozpis jednotlivých rolí, úkolů, kdo má co podat, položit, odebrat. Jedním z úkolů bylo vyzkoušet, jak má být scéna široká a hluboká (220x500cm), aby byl stín ze světelného bodu dostatečně velký a čitelný. Neměli jsme s tím zkušenosti. Postupně jsme odhalovali případné chyby. Vše jsme si rozplánovali na vržený stín na plochu prostěradla. Na výtvarné výchově jsme připravili siluety scén (hrad, hradní chodba, pokoj, zrcadlo, chaloupka, les, stromy, kůň). Kostýmy jsme připravovali ve spolupráci s rodiči a z mého osobního fundusu kostýmů. Jen výraznějších rolí (král, královna, princ, Sněhurka, myslivec, trpaslíci), rodiče dokupovali nějaké prvky (šaty, plášť, žezlo, koruny, meč, nůž a čepičky). K realizaci jsme potřebovali ke scénám hudební podklad. Dle storyboardu jsem si dohledal několik vhodných hudebních sekvencí, které jsem dětem předložil. Došlo k výběru vhodných úryvků, které podpořily dramatickosti jednotlivých scén. Na stříhovém programu jsem na PC tyto ukázky upravil na požadovanou délku.

- **Technické zajištění:**

Hlavními technickými prvky jsou:

- bílé prostěradlo o rozměrech 220x240 cm v gramáži 130g/m<sup>2</sup> v provedení hladké bavlněné plátno se složením 100% bavlna.
- LED reflektor, celohliníkové tělo - slim provedení, příkon: 10W, napájení: 230V
- Vidlice s vypínačem 250V/16A pro připojení kabelu z LED reflektoru
- prodlužovací kabel
- přehrávač MP3 a bluetooth reproduktor k přehrávání hudby
- stříhový program na PC Audiograbber (úprava a stříh hudby)
- šablony siluet podlepené kartonem

Zapojení světla se zhostil ochotný rodič – elektrikář. Ještě jsme řešili upevnění prostěradla v prostoru. Na toto jsme využili stojany z vybavení tělocvičny školy. Mezi tyto stojany jsme napnuli provázek a kolíčky zajistili prostěradlo. Aby nevlálo na spodní straně, zajistili jsme ho tělocvičnou lavičkou.

- **Spolupráce s rodiči a školním personálem:** Rodiče nám pomáhali s nákupem kostýmních prvků (čepičky pro trpaslíky, koruny) zapůjčili domácí vybavení pro jednotlivé scény. (dřevěný nůž a meč, jablko) Někteří rodiče mi pomáhali s technickým vybavením a řešením scén (švadlena – úprava prostěradla pro pevné uchycení bez kolíčků, elektrikář – montáž světla, tiskař – tisk velkých formátů šablon a siluet). Školník pomohl s přípravou kinosálu, aby bylo jeviště volné, jinak bývá upraveno pro konference.

### 3.2.5 Realizace projektu

- **Průběh zkoušek:** Hráli jsme společně hry, abychom si vymodelovali konkrétní scény a situace, kde jsme si ujasnili vztahy mezi postavami, které jsou přátelské, nekonfliktní a zároveň jsme přehrávali situace, kde je jasné, že jde o vztahy s konfliktem a napětím. Vše probíhalo převážně v hodinách českého jazyka, literatury, výtvarné výchovy a hudební výchovy. Zkoušky probíhaly zpočátku v naší kmenové třídě, až na finalizaci jsme se přesunuli do kinosálu školy. V průběhu zkoušek jsme ladili kostýmy, rekvizity, siluety a synchronizaci s hudbou. Nejdříve se zkoušelo, jak nastavit stíny siluet, poté do

nich vstupovali herci, lepili jsme si značky pro bezpečnou vzdálenost, aby vržený stín nepřesahoval přes plátno. Poté jsme se soustředili na rozpracování jednotlivých scén, nástupů na scénu. Jedna žákyně se zhostila role inspicienta – kontroly průběhu představení, aby se na nic nezapomnělo. Průpravou jednotlivých scén, společnými připomínkami, co se dá vylepšit, jsme celé představení dokončili. Rekvizitáři si postupně zvykli na své vstupy v daný čas a úsek. Celkově proběhlo asi 67 zkoušek a 1 generální. Zkoušky probíhali od září do prosince 2022.

- **Zážitky z divadelní produkce:** Divadelní představení bylo naplánováno na úterý 13.12.2022 od 16 hodin v atriu školy. Byly zpracovány pozvánky a plakáty, rozeslány elektronicky. Divadlo jsme zahráli ve večerních hodinách, přišli jsme na řadu cca v 18:15, aby byla dostatečná tma pro stínové divadlo. Hráli jsme pro celou školu v rámci vánočních slavností. Děti byly před představením trochu neklidné, měly velkou trému, ale podařilo se mi je uklidnit. Vystoupení trvalo přibližně 30 minut. Přišli nejen rodiče, ale i příbuzní a přátelé rodičů. Atrium bylo naplněno. Celé představení jsem uvedl proslovem a požádal jsem o zhasnutí všech světel, aby nebyl zážitek rušen jinými světelnými jevy. Celé představení se podařilo a následoval velký potlesk.

### 3.2.6 Reflexe a hodnocení projektu

- **Ohlasy účastníků:** Děti byly šťastné. Dostávaly pochvaly od diváků. Jelikož si představení natáčelo mnoho lidí na své mobilní telefony, dostalo se virálním způsobem i k dalším sledujícím. Postupně se k nám dostaly další ohlasy. Dostávalo se jim slov chvály a ocenění za jejich práci. Stínové divadlo mělo takový úspěch, že pan ředitel domluvil 3 další představení. A to hned v prosinci 2022 v domově důchodců Lukáš na Praze 13, v Diakonii Stodůlky a na začátku ledna 2023 ve stacionáři Řeporyje.
- **Význam pro komunitu:** V městské části Praha 13 se o počínání stínového divadla hovořilo dlouho a pozvedlo to zájem o naši školu. Vedení školy přislíbilo podporu dalších divadelních aktivit. Kolektiv dětí tato zkušenost velmi posílila a výrazně zlepšila vztahy a klima ve třídě. Rodiče taktéž zjistili, že jejich děti mají v sobě skryté vlohy a též vyjádřili podporu do dalších projektů.
- **Ověření cílů:** Zájem o divadelní umění se u dětí rozvinul, už po prvních ohlasech se děti nechal slyšet, že už se těší na další práci. Vztahy ve třídě se podařilo zharmonizovat, protože práce na společných projektech, kdy musí kolektiv táhnout za jeden provaz, je podporující. Děti se pomocí práce na představení naučily ovládat své tělo a svá gesta. Děti si také osvojily umění spolupráce. Dokázaly zachytit charakter postav. Projekt splnil i očekávané přínosy pro školu a rodinu.

### 3.2.7 Problematické oblasti a výzvy

- **Náročnost organizace:** Obzvláště náročné bylo připravit siluety, které budou dostatečně pevné a neprůsvitné, aby vytvořily požadovaný stín. Původní myšlenka pro ulehčení, že si siluety vytiskneme na průhledné folie, byla rychle zavržena, protože to nesplňovalo požadavky na vržený stín. Další překážkou byla nemocnost účastníků. Těmto dětem jsme posílali nahrané videosekvence domů, aby mohli zkusit své části divadla.
- **Možnosti zlepšení:** Získal jsem velkou zkušenost z nové oblasti divadelní tvorby. Víím, že jsem udělal mnoho organizačních chyb, protože jsem objevoval jednotlivé části v průběhu tvoření. Nikde jsem však nenašel předlohu, jak připravovat hrané stínové

divadlo ani jednotlivé rozfázování realizace. Pokud by byl realizátor dopředu teoreticky připraven, šlo by takové představení připravit i v kratším časovém úseku.

### 3.2.8 Závěr

- **Shrnutí hlavních zjištění:** Víím, že do budoucna budu chtít s dětmi realizovat i další stínová divadla a pokusím se posunout hranice audiovizuálního díla tak, aby byla ještě více zajímavá. Tento projekt se vydařil a předčil očekávání. Všichni zúčastnění byli nadmíru spokojeni s výsledkem. Stínové divadlo je výborná možnost i pro neherce a stydlivé děti. Pocit nepřímého kontaktu s hledištěm jim dává pocit bezpečí, že nejsou vidět. Některé děti se rozhodly navštěvovat dramatické kroužky, protože chtějí získat více zkušeností. Rodiče dětí se ujišťovali, že by chtěli vidět další realizaci v následujícím ročníku základní školy.
- **Doporučení pro praxi:** Učitelům, kteří se rozhodnou pro projekty stínového divadla a vnímají, že nemají k dispozici vyučovací hodiny dramatické výchovy, aby se nebáli využít prostor v hodinách ČJ literatura, sloh, VV, TV, PČP. Z hlediska výstupů je to obhajitelné jako náplň výuky.

### 3.2.9 Přílohy

- **Fotodokumentace:** odkaz na videozáznam představení <https://drive.google.com/file/d/1MIs242-47HZe4kF1Xsso2rV9pTy99d4k/view?usp=sharing>
- **Scénář nebo výňatky:** viz příloha 9.4 Scénář stínového divadla Sněhurka (scan originálu)
- **Rekvizity:** viz příloha 9.5 Kulisy stínového divadla Sněhurka

## 3.3 Školní divadlo – S čerty nejsou žerty

### 3.3.1 Úvod

- **Stručné představení projektu:** školní divadlo se nazývá S čerty nejsou žerty a bylo realizováno na Fakultní ZŠ Pedagogické fakulty UK, Praha, Mezi Školami, Praha 13, konkrétně s dětmi 5. ročníku, kde jsem působil jako třídní učitel. Jednalo se o třídu, se kterou jsem v předchozím roce připravil stínové divadlo, viz předchozí projekt. Toto představení bylo připravováno na základě rozhodnutí dětí, že by rády zkusily nějaký velký formát divadla. Již brzy jsem k nim přišel s myšlenkou inscenace dle předlohy filmové pohádky S čerty nejsou žerty, která patří k mým nejoblíbenějším. Rozhodování netrvalo dlouho a nápad se dětem líbil. Začal jsem přemýšlet o scénáři. Oslovil jsem jeden ochotnický soubor, který kdysi hrál tuto pohádku a předpokládal jsem, že mají scénář k dispozici. Po několika emailech a telefonátech se mi jej podařilo získat. Seznámil jsem s touto informací děti a ty byly nadšené. Rodiče se postarali o tisk a

distribuci scénářů pro každého žáka ve třídě. Už od počátku bylo jasné, že to bude rozsáhlý projekt, proto jsem už od počátku začal spolupracovat s vedením škol, vedením divadla KD MLEJN, Praha 13, školským odborem MČ Praha 13 a s místostarostkou MČ Praha 13, RNDr. Marcelou Plesníkovou, která byla v minulosti učitelkou na FZŠ Mezi Školami, Praha 13 a máme vřelé vztahy. S rodiči, kteří byli ochotni se věnovat divadlu s námi více intenzivněji, jsem založil whatsapp skupinu DELTA TÝM DIVADLO. Výborný nástroj pro rychlou komunikaci. Divadelní sál v KD MLEJN jsem si předběžně rezervoval na 21. 6. 2023

- **Charakteristika školy<sup>26</sup>:** Projekt se realizoval na FZŠ Mezi Školami, Praha 13, kde jsem pátým rokem pracoval jako učitel na 1. stupni.

Název školy: Fakultní základní škola Pedagogické fakulty UK, Praha 13, Mezi Školami 2322 , IČO: 61385531

Vedení školy: Ředitel školy: Mgr. Petr Kubička

Dramatická výchova se na této škole nevyučuje a není zde využívána ani jako metoda k vyučování jiných předmětů. Dramatický obor lze navštěvovat v odpoledních mimoškolních aktivitách, které jsou vedené externími organizacemi.

Základní informace o škole: FZŠ Mezi Školami, Praha 13 je velká sídlištní škola a má přibližně 950 žáků a více než 109 zaměstnanců. V budově školy je celkem 32 tříd. Škola se nachází v sídlištní zástavbě v blízkosti Slunečního náměstí a ve snadné dostupnosti metra B, skládá se z dvou propojených budov, samostatného modulu tělocvičen a venkovních prostor (hřiště školní družiny, venkovní učebny a multifunkčního hřiště). Jako divadelní sál jsme využili zrekonstruovaný kinosál, určený pro konference, projekce či zasedání.

### 3.3.2 Cíle projektu

- **Hlavní cíl:** Rozvoj komunikačních dovedností u žáků mé třídy, hlavně zkvalitnění verbálního projevu a kulturu řeči. Naučit je zároveň i prvkům neverbální komunikace, kdy mohou zlepšit své schopnosti ve vyjadřování pocitů a myšlenek v běžném životě. Zlepšení komunikačních dovedností, naslouchání druhým a vzájemnou podporu. Záměrem je i učit se vystupovat z komfortní zóny a čelit svým obavám z práce na jevišti, což přispívá k jejich osobnímu růstu. Probudit v dětech zodpovědný přístup ke společnému výsledku. A důležitým cílem projektu je probudit u dětí zájem o divadlo a divadelní tvorbu.
- **Specifické cíle:** Rozvoj zájmu o divadelní umění. Možnost spolupráce na velkém projektu, kde už je zapotřebí velké organizace z oblastí dramatických, personálních, rozpočtových, logistických a time managementu. Sledování soudržnosti celého týmu, udržování motivovanosti k projektu, a hlavně spolupráce s rodiči, jejich odhodlanost ke spolupráci.

### 3.3.3 Předchozí příprava a plánování

- **Výběr předlohy:** Předloha pohádky S čerty nejsou žerty byla vybrána hned na základě jednohlasného rozhodnutí celé třídy. Měl jsem už na začátku jasno. Filmová pohádka na motivy pohádek Boženy Němcové Čertův švagr a O Nesytovi. Toto dílo je pro mě již od

---

<sup>26</sup> Zdroj: <https://www.fzsmeziskolami.cz/>, Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2023/2024

dětství velkým počinem a chtěl jsem jej přinést i dětem. Ukázat jim celkový příběh, dějovou linii a zajímavé obrazy, které přináší.

- **Výběr herců:** Na počátku jsme se všichni podívali na filmové zpracování pohádky S čerty nejsou žerty. Formou rozhovoru s dětmi jsem zjišťoval, které postavy jsou jim blízké a proč. Zkoušeli jsme si improvizovat zajímavé scénky z filmu, které si zapamatovaly. Byla to pro všechny velká zábava. Už tady se u dětí projevil zájem o některé role. Po vytvoření seznamu postav jsme vyhlásili konkurz na obsazení rolí (Petr Máchal, princezna Adélka, princezna Angelína, čert Janek, kníže Josef Sličný, správce, kaprál, mlynář František Máchal, Petrův otec, Dorota Máchalová, Petrova macecha, Lucifer XIV., kníže pekel, Anna Máchalová, Petrova babička, bohatý princ, Drápal, čert písař, Luciferův pobočník Kočka, čert Bachor, čert Netopýr, hladový čert) Na role se opět přihlásilo více zájemců, provedli jsme tedy konkurz na jednotlivé role – šlo o hlasové a pohybové dovednosti, vyjádření charakterových vlastností postav (pýcha, bezohlednost, necitelnost, láskyplnost, dobrosrdečnost). Tento konkurz probíhal přibližně 1 měsíc v lednu 2022. Obsazení některých rolí se neobešlo bez problémů. Na takto velkém projektu se někteří žáci chtěli zviditelnit a prosadit se, proto bojovali o hlavní role za každou cenu. Nakonec se vše podařilo a všechny role se obsadily. Pro některé děti byla vytvořena možnost být na jevišti bez nutnosti mluvit, vedlejší role se nabízely a mnoho dětí po nich sáhlo (tanečníci, čerti v pekle, vojáci) Jednou z důležitých rolí pro mě byly pozice kulisáků a rekvizitářů, kteří mi byli vždy k ruce a pomáhali mi se stavěním scén.
- **Příprava scénáře:** Scénář jsem tedy sehnal prostřednictvím internetu od ochotnického souboru Divadelní spolek Schody Sušice. Vypsali jsme si všechny stěžejní scény a dějové zvraty, ze kterých jsme poskládali základní kostru a hlavní pilíře celého představení. Do tohoto přehledu jsme si zapisovali seznam postav, rekvizity, kostýmy apod. Můj vytištěný scénář byl pracovní, do kterého jsem si psal poznámky a komentáře, bohužel se mi po představení v roce 2023 ztratil, tak nemohu doložit. Scénář jsme několikrát upravovali, některé scény jsme vystříhli, aby nedošlo k narušení kontinua příběhu.

### 3.3.4 Výběr a příprava materiálů

- **Scéna a rekvizity:** Na počátku všeho byla dohoda se školou o finanční podpoře tohoto představení. Jednalo se o 5.000,-Kč na nejnutnější výdaje. S rodiči jsme se dohodli na navýšení částky třídního fondu, kde se na divadlo vybralo 10.000,-Kč. Na hodinách výtvarné výchovy jsme si připravili přehled, kde byly rozkreslené jednotlivé scény, pohyby na scéně, rozpis jednotlivých rolí, úkolů, kdo má co podat, položit, odebrat. Na výtvarné výchově jsme vytvářeli plachty s pozadím k jednotlivým scénám (zámek, zámecká zahrada, peklo, hospoda, pokoj na zámku, kasárna, les) Zároveň se začaly vyrábět kulisy z velkých krabic, které měly na každé straně jinou scénu. Tyto krabice stačilo pro změnu scény jen pootočit. Kostýmy jsme připravovali ve spolupráci s rodiči a z mého osobního fundusu kostýmů. Dvakrát jsme společně naplánovali cestu do velkých pražských secondhandů za asistence rodičů, kteří nám pomohli vyhodnotit kvalitu kostýmů či kostýmních prvků. Jen pro hlavní role dokupovaly nějaké prvky (šaty, plášť, váček dukátů, truhlička, šavle pro vojáky). Jeden z rodičů nám ochotně pro vojáky vyrobil makety pušek. Na e-shopu Megaknihy jsme objednali trojhranné klobouky pro kaprála, šlechtice, prince a vojáky. Na jiném taktilním portálu jsme zakoupili tuniky, které nebyly drahé a působily jako uniforma pro vojáka. K realizaci jsme potřebovali ke

scénám i hudební podklad. Opět jsem oslovil jeden hudební soubor, který se prezentoval na platformě youtube.com, kde odehráli vánoční koncert na téma S čerty nejsou žerty. David Kubík z PYROMAGIE mi poslal bezúplatně celou sadu cover verzí, všech skladeb a písní, obsažených v pohádce. Vše bylo s dodatkem dohody, že je to určeno pouze pro doprovod k divadelnímu představení žáků naší školy. Další šíření pouze s jeho písemným souhlasem. Na stříhovém programu jsem na PC tyto ukázky upravil na požadovanou délku pro naše potřeby. Pro účely divadla jsme si zapůjčili barokní nábytek z fundusu waldorfské školy v Jinonicích, se kterou mám úzké vztahy.

- **Technické zajištění:**

Hlavními technickými prvky jsou:

- banánové krabice, lepenkové krabice různých rozměrů (kulisy, kamna)
- barvy akrylové, barvy ve spreji, štětce
- paravany
- prodlužovací kabely
- přehrávač MP3 a bluetooth reproduktor k přehrávání hudby
- stříhový program na PC Audiograbber (úprava a stříh hudby)
- ostatní technické zajištění bylo v režii profesionálního divadla KD MLEJN, včetně osvětlení a ozvučení
- přívěsný vozík pro převoz věcí, kulis a kostýmů do divadla
- automobil

- **Spolupráce s rodiči a školním personálem:** Rodiče nám pomáhali s nákupem kostýmních prvků (čepičky pro trpaslíky, koruny), zapůjčili domácí vybavení pro jednotlivé scény. (dřevěný nůž a meč, jablko) Někteří rodičem mi pomáhali s technickým vybavením a řešením scén (švadlena – úprava prostěradla pro pevné uchycení bez kolíčků, elektrikář – montáž světla, tiskař – tisk velkých formátů šablon a siluet). Vedení školy nám poskytlo žáky devátých tříd na pomoc s přesunem vybavení do divadla.

### 3.3.5 Realizace projektu

- **Průběh zkoušek:** Zpočátku jsme hráli komunikační hry na téma verbální i neverbální komunikace, spolupráce a empatie. Hráli jsme v rámci hodin tělesné výchovy i hry na pozornost a koordinaci pohybů. (zrcadlo, loutkoherec a loutka) Vše probíhalo převážně v hodinách českého jazyka, literatury, výtvarné výchovy a hudební výchovy. Zkoušky probíhaly zpočátku v naší kmenové třídě, až na finalizaci jsme se přesunovali podle možností do tělocvičny nebo do kinosálu školy. V průběhu zkoušek jsme ladili kostýmy, rekvizity, kulisy a synchronizaci s hudbou. Na prvních zkouškách se scénářem jsme pouze četli text, každý si ve svém scénáři zvýrazňovačem označil své výstupy a snažili jsme se používat hlasové výrazové prostředky bez pohybu. Postupně jsme k textům přidávali i pohybovou složku na scéně. Opět jsme si lepili značky pro jasnou vzdálenost postavení herců na jevišti vzhledem k pozici kulis a rekvizit. Svůj scénář s poznámkami měli i silní chlapci, kteří se přihlásili na roli kulisáka a rekvizitáře. Ti si pro změnu poznamenávali, kdy je jejich čas na výměnu scény. Po zhotovení všech kulis a rekvizit jsme měli velký počet zkoušek s reálným rozložením všeho, co bude na scéně, včetně nástupů na scénu. Jedna matka (na mateřské dovolené), se zhostila role inspicienta – kontroly průběhu představení, aby se na nic nezapomnělo. Všichni si do svých osobních scénářů zvýrazňovali své nástupy, dělali si poznámky, kdy se mají připravit a jak končí předešlá scéna. Mnozí další rodiče pomáhali nejen s organizací dětí při závěrečných zkouškách, ale také se starali o catering, což velmi harmonizovalo děti. Postupným

opakováním se děti všechny obrazy naučili nazpaměť. Rekvizitáři si měli čas rozfázovat své vstupy v daný čas a úsek a vytvořit si časový plán, kdy rekvizitu použít. Celkově proběhlo asi 77 zkoušek (sekvence a části) a 2 generální v divadle KD MLEJN. Zkoušky probíhaly od ledna do června 2023. Už dopředu jsem avizoval všem rodičům, aby na den představení neplánovali nic jiného touto zprávou: „Dobrý den. Divadlo KD MLEJN je tedy zarezervováno na 21.6. (středa). Prosim naplánovat nic, kroužky omluvit, nemáme alternace. Moc děkuji za spolupráci.“ Komunikace s rodiči je v tomto ohledu velmi důležitá, aby si vše mohli naplánovat.

- **Zážitky z divadelní produkce:** Divadelní představení bylo naplánováno na středu 21. 6. 2023 v divadle KD MLEJN, Praha 13. Konkrétně 3 představení, 2 dopolední pro školu, kde se vystřídal 1. a 2. stupeň naší školy a byl doplněn dětmi z okolních mateřských škol, tudíž byla kapacita sálu pro 200 diváků maximálně využita. Večerní představení od 19:00 bylo naplánováno pro rodiče, příbuzné, přátele, vedení školy, vedení MČ Praha 13. Byly zpracovány pozvánky a plakáty, rozlepeny po okolí a zaslány elektronicky. Děti byly před představením neklidné, měly velkou trému. Využili jsme techniku dechových cvičení, která jsme dělali v přípravných fázích představení, jak se soustředit na svůj dech a uvolnit napětí. Každé vystoupení trvalo přibližně 70 minut. Večerní představení bylo naplněno do plné kapacity. Bylo přineseno mnoho přístavků a židlí z vedlejší kavárny. Vybíralo se dobrovolné vstupné, které mělo pomoci uhradit náklady na pronájem divadla. Napočítali jsme 247 hostů, někteří i stáli, aby se mohli podívat. Celé představení jsem uvedl proslovem, svůj proslov připojil i ředitel školy Mgr. Petr Kubička, který se taktéž přišel podívat. Představení pěkně plynula, nedošlo téměř k žádným technickým ani hereckým problémům. Děti byly úžasné, vše fungovalo. Všichni byli odměněni velkým potleskem, včetně standing ovation.

### 3.3.6 Reflexe a hodnocení projektu

- **Ohlasy účastníků:** Děti byly nadmíru spokojené a prožívaly úspěch, který jim všichni ve škole zdůrazňovali ještě dlouho potom. Dostávaly pochvaly od rodičů, vedení školy a přátel. Jelikož se představení natáčelo na objednávku, děti se velmi těšili, že si záznam tohoto představení uschovají na památku. Mnoho lidí si představení točilo i na své mobilní telefony, dostalo se tak virálním způsobem i k dalším sledujícím.
- **Význam pro komunitu:** V městské části Praha 13 se naše škola těšila zvýšenému zájmu. O divadelní produkci projevíli zájem i žáci z jiných ročníků. Výrazně se zlepšily vztahy v kolektivu třídy. Rodiče se shodli na tom, že by se i nadále chtěli potkávat v rámci školních akcí a podporovat aktivity školy, které budou směřovat k setkávání školního společenství.
- **Ověření cílů:** U dvou dětí ve třídě došlo ke zlepšení komunikačních dovedností hlavně zkvalitnění verbálního projevu, protože se naučily mluvit výrazněji. U tří dětí jsem pozoroval, že je posílilo pravidelné vystupování z komfortní zóny, což vedlo k posílení jejich osobnosti a využívají těchto zkušeností ve výuce ve škole (nebojí se mluvit před spolužáky, mají lepší schopnosti prezentovat svou práci). Viděl jsem na dětech, že v sobě probudily zodpovědnost ke společnému výsledku. Rozvoj zájmu o divadelní umění se podařilo rozvinout u této skupiny dětí do takové míry, že někteří jedinci uvažují v budoucnu o studiu divadelního umění. Některé děti byly dokonce zklamané tím, že už náš společný čas končí, protože přecházejí na 2. stupeň ZŠ. Vztahy ve třídě se podařilo maximálně zharmonizovat. Projekt splnil i očekávané přínosy pro školu a rodinu. Velký

kus práce byl odveden v oblasti rozpočtové, kde si děti uvědomily mnoho důležitých aspektů finanční gramotnosti i logistických, kde se naučily hospodařit v rámci přepravy. Odhodlanost rodičů, hlavně v závěrečné fázi příprav byla obrovská. I zde byl splněn další cíl spolupráce s rodiči.

### 3.3.7 Problematické oblasti a výzvy

- **Náročnost organizace:** Je na místě uznat, že projekt takových rozměrů je velmi náročný na organizaci, čas, prostě na všechno: mnoho emailů, telefonátů, osobních setkání. Spousta jednání, dojednávání, řešení. Tvorba organizační struktury, delegování, kdo bude mít danou oblast na starost, hlídání termínů, domlouvání rezervací prostor na zkoušky, řešit zástup v rámci onemocnění herců. Jedna dívka si dokonce i přes upozornění, naplánovala rodinnou akci a večerního představení se nezúčastnila, požádal jsem tedy svého syna o alternování. Ve velmi krátkém čase se naučil text, vyzkoušel kostým a profesionálně odehrál s ostatními celé představení.
- **Možnosti zlepšení:** Zde bylo mnoho nového a po zhlédnutí záznamu jsem si uvědomil, že scény mohly být postaveny na jevišti divadla všechny vedle sebe a postupně by se rozsvítila ta, která by byla aktuální. Přesuny rekvizit byly hlučné a technicky náročné. Podle zpětné vazby od diváků bylo tolerováno. Na závěr jsem si uvědomil, že je potřeba se více orientovat v oblasti tvorby inscenace s dětmi a mládeží. Více využívat metody a techniky dramatické výchovy, otevřít na škole dramatický kroužek, kde budeme tuto přípravu provádět.

### 3.3.8 Závěr

- **Shrnutí hlavních zjištění:** Pro budoucí projekty tohoto rozsahu si budu muset vést přehledný deník všech událostí, zkoušek, režijních poznámek, změn, úprav. Do toho je potřeba si vést podrobný finanční deník, pro přehlednost výdajů. Takhle jsem nosil účty a faktury ekonomce školy a ona tyto výdaje evidovala. Pro mou budoucí práci by ale bylo lepší mít svou vlastní evidenci pro lepší přehlednost a případné poučení pro projekty příští.
- **Doporučení pro praxi:** Učitelům, kteří se rozhodnou pro projekty velkého divadla, si musí lépe naplánovat učební plán, aby realizace nekolidovala s výukou. Přípravy jdou realizovat v hodinách ČJ literatura, sloh, VV, TV, PČP. Z hlediska výstupů je to obhajitelné jako náplň výuky.

### 3.3.9 Přílohy

- **Fotodokumentace:**
  - viz příloha 9.6 Fotodokumentace ze zkoušek a příprav inscenace S čerty nejsou žerty
  - viz příloha 9.7 Fotodokumentace z představení inscenace S čerty nejsou žerty (foto: Ivan Beneš)
  - videozáznam celého večerního představení:  
<https://drive.google.com/file/d/1Kx1cLxuzs7glaOzdVdDGhNKCaBkrEemC/view?usp=sharing>

- **Scénář nebo výňatky:** viz příloha 9.8 scénář z představení inscenace S čerty nejsou žerty
- **Rekvizity:** rekvizity lze vidět ve fotodokumentaci a videozáznamu představení

## **4 Metodika práce**

### **4.1 Popis výzkumného souboru**

Výzkumný soubor je tvořen 168 respondenty rodičů dětí základních škol. Dotazník vyplnilo a odevzdalo 168 rodičů z 850 oslovených. Dotazníky respondenti vyplnili v červnu až listopadu 2024. Celkem 682 rodičů dotazník nevyplnilo.

### **4.2 Použité metody**

Výzkumnou metodou bylo pozorování školních představení a jejich přípravy ve spolupráci s rodiči žáků, se kterými byla představení provedena. Poskytla užitečné informace o tom, jakým způsobem divadelní aktivity ovlivňují interakce mezi žáky, učiteli a rodiči. Může se sledovat, jak rodiče podporují své děti při divadelních aktivitách a jaký mají vliv na jejich vztah ke škole. Pozorování bylo zaměřeno na to, jak žáci spolupracují s učiteli a jak jsou do aktivit zapojeni rodiče.

Další důležitou metodou pro zjištění informací byly dotazníky. Kvantitativní výzkum byl proveden prostřednictvím dotazníků, byly distribuovány žákům, rodičům i učitelům. Dotazníky obsahovaly otázky o tom, jak vnímají roli školního divadla v komunikaci mezi školou a rodinou, jak se cítí zapojeni do divadelních aktivit a jaký dopad má školní divadlo na jejich vztahy. Analyzoval jsem témata jako motivace k účasti rodičů, vnímání divadla jako příležitosti k rodinné spolupráci a zpětná vazba na rozvoj dětí. Pro vypracování výzkumu v diplomové práci kvantitativní metodou, jsem použil dotazník, který obsahoval 14 otázek. Dotazník jsem rozdál rodičům žákům třetích, čtvrtých a pátých tříd. Anketa obsahovala uzavřené, polouzavřené otázky. Celkem se vrátilo 168 vyplněných dotazníků. Dotazníky jsou zpracovány do grafů, kde lze vyčíst, jak rodiče odpovídali. Posledním úkolem práce s dotazníkem bylo porovnat žáky a jejich rodiče v rámci tříd, kde se pravidelně věnují divadelním aktivitám s žáky a rodiči tříd, kde se divadelním aktivitám nevěnují.

Vybral jsem si dotazník v elektronické podobě, neboť jsem mohl tímto způsobem oslovit více respondentů. Celkem jsem požádal a oslovil 850 rodičů o vyplnění dotazníku. Byl jsem zklamán tím, že je tak malý zájem o spolupráci na empirických měřeních. Možná je téma pro rodiče nezajímavé? To už by bylo ale na jiný průzkum.

### 4.3 Sběr dat

Sběr dat probíhal na základních školách v Praze a blízkém okolí. Požádal jsem ředitele škol o rozeslání mé žádosti o vyplnění dotazníku, včetně odkazu na prokliknutí dotazníku, umístěného v prostředí GOOGLE FORMS na adrese:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc5TPUo2sPDFpFYVr9qFeV7eSGroPiNsblscmt9ChLAsvdhQ/viewform>. Konkrétní umístění je na mém osobním Google disku. Na vyplnění měli rodiče dostatek času. Dotazníky jsem zadával v červnu 2024 a na jeho odevzdání měli čas do listopadu 2024. Průběžně jsem kontroloval stav vyplňování dotazníků.

### 4.4 Analýza dat

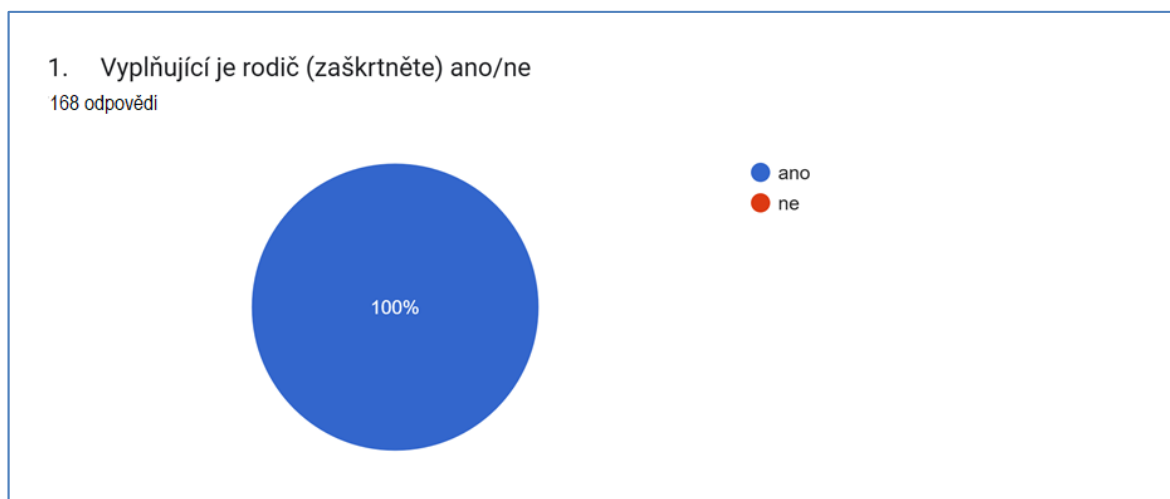
Nejdříve jsem vyhodnotil odpovědi zodpovězených otázek v dotazníku. Vyhodnocené výsledky jsem zanesl do grafů. Grafy vyhodnocují osobní pohled rodičů žáků ZŠ na zkoumaná témata, grafy jsou číselně strukturovány a doplněny o slovní komentář.

## 5 Vyhodnocení

### 5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

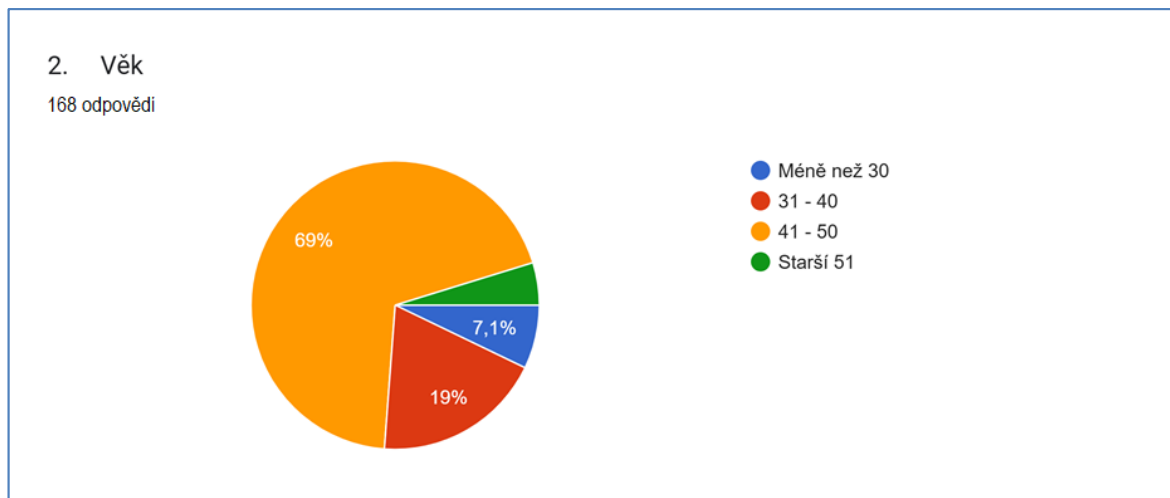
Výsledky jednotlivých otázek z dotazníku jsem znázornil graficky. Jsou očíslované od 1 až do 14. Ke každému grafu píše komentář, ve kterém popisují odpovědi.

#### Otázka č.1: Vyplňující je rodič (zaškrtněte) ano/ne



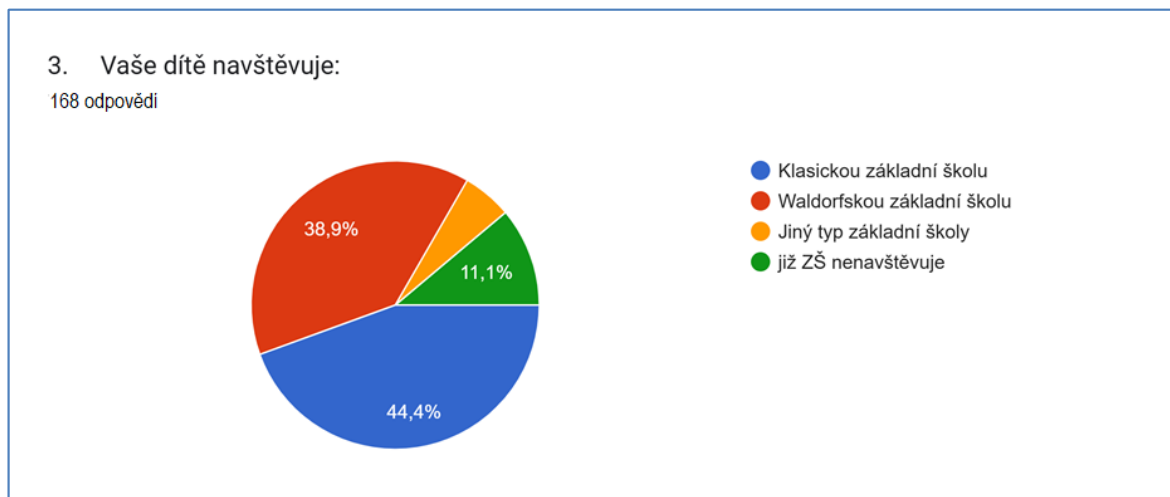
Graf č. 1 ukazuje na počet respondentů, kteří vyplnili a odevzdali dotazník. Dotazník odevzdalo 168 respondentů. Z toho je 168 v době vyplnění rodičem dítěte (100 %)

## Otázka č.2: Věk respondenta



Graf č.2 ukazuje věk dotazovaných respondentů v našem případě rodičů dětí. Nejvíce je zastoupena věková úroveň mezi 41 až 50 let. Těch je celkem 69 %. Další skupinou jsou rodiče ve věku 31 až 40 let. Zde je jich 19 %. Rodičů mladších 30 let je 7,1 % a rodičů starších 51 let je 4,9 %.

## Otázka č. 3: Vaše dítě navštěvuje:



Graf č.3 ukazuje, že děti rodičů-respondentů navštěvují různé typy základních škol. Nejvíce jsou zastoupeny základní školy klasické (44,4%), na další pozici je znatelné zastoupení waldorfské školy (38,9%), zřejmě z důvodu rozeslání dotazníku i na waldorfských školách, o které jsem též požádal. Zajímavým zjištěním pro měl bylo, že se dotazník rozesláním dostal i k rodičům, jejichž děti již školu nenavštěvují (11,1%). Je totiž možné, že jsou to děti, které nastoupili na studium

gymnázia po 5.ročníku ZŠ, ale v evidenci školy jsou stále vedeni. Poslední kategorií je jiný typ ZŠ (5,6%). Zde může jít o školy typu Scio, Montessori nebo další nespecifikovaný typ.

**Otázka č. 4: Má vaše dítě ve škole dramatickou výchovu jako vyučovací předmět? (Ano/ne)**



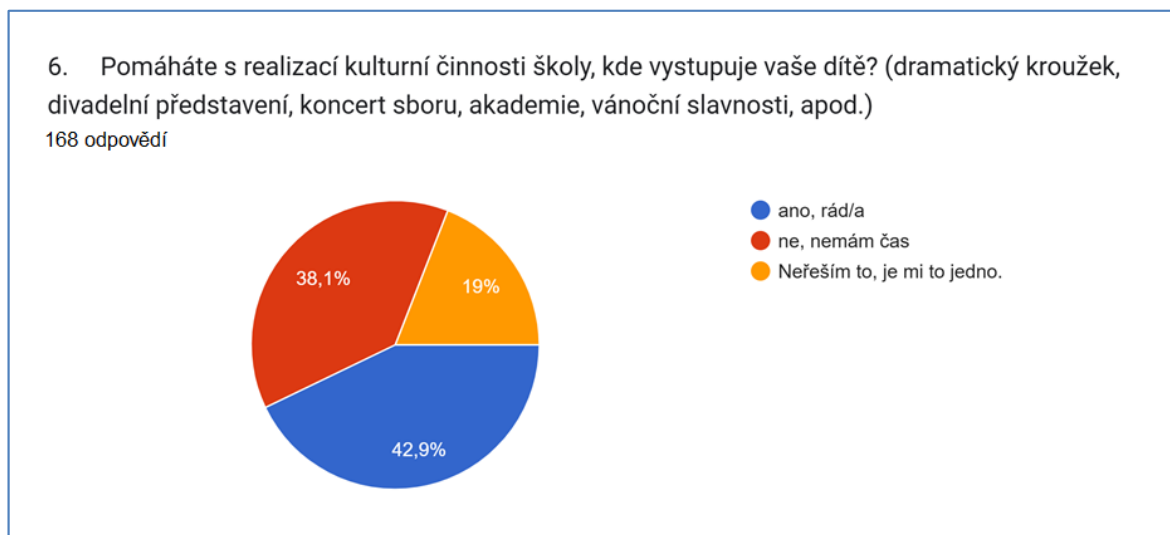
Graf č.4 zohledňuje odpovědi, kde jsem se zajímal, zda je zastoupena dramatická výchova na školách a výsledek byl vlastně předpokládaný, ale zároveň zklamáním. Na otázku, zda má dítě ve škole DV odpovědělo z dotazovaných rodičů ano 16,7% a ne 83%. Z tohoto závěru vyplývá, že převážná většina dětí nemá možnost zažít v rámci výuky dramatickou výchovu a její prvky. Myslím si, že je to smutný výsledek. Pro děti by bylo velmi přínosné, kdyby se DV objevila ve výuce jako vyučovací předmět.

**Otázka č.5: Navštěvuje vaše dítě na nějakou školní uměleckou činnost? (školní divadlo, školní sbor apod.)**



Graf č.4 řeší odpovědi rodičů, zda navštěvuje jejich dítě na základní škole nějaký umělecký obor odpověděli rodiče takto. 69 % odpovědělo, že ne. 19,1% odpovědělo, že ano, konkrétně na dramatické kroužky. Poslední skupinou dětí, které navštěvují pěvecký sbor je 11,9 %. Z tohoto grafu vyplývá, že zájem o umělecké obory na školách není silně zastoupen. Otázkou dalších výzkumů) by mohlo být, proč tomu tak je. Je to tím, že škola tyto aktivity nepodporuje? Nebo v těchto aktivitách nevidí rodiče budoucnost a uplatnění svých dětí, proto nepovažují za důležité tuto oblast rozvíjet?

**Otázka č. 6: Pomáháte s realizací kulturní činnosti školy, kde vystupuje vaše dítě? (dramatický kroužek, divadelní představení, koncert sboru, akademie, vánoční slavnosti apod.)**



V grafu č.4 jsou zobrazeny odpovědi na otázku, kde mohli rodiče odpovědět (**ano, rád/a**), (**ne, nemám čas**) nebo (**Neřeším to, je mi to jedno**). Samotného mě překvapilo, kolik rodičů odpovědělo ne, nemám čas nebo Neřeším to, je mi to jedno. To znamená, že rodiče z nějakého důvodu nepomáhají či se neúčastní kulturní činnosti školy, kterou jejich dítě navštěvuje. Na otázku, zda pomáhají s realizací kulturní činnosti školy, kde vystupuje jejich dítě, odpověděli **ano, rád/a** ve 42,9%, **ne, nemám čas** ve 38,1% odpovědí a **Neřeším to, je mi to jedno** v 19 % případů.

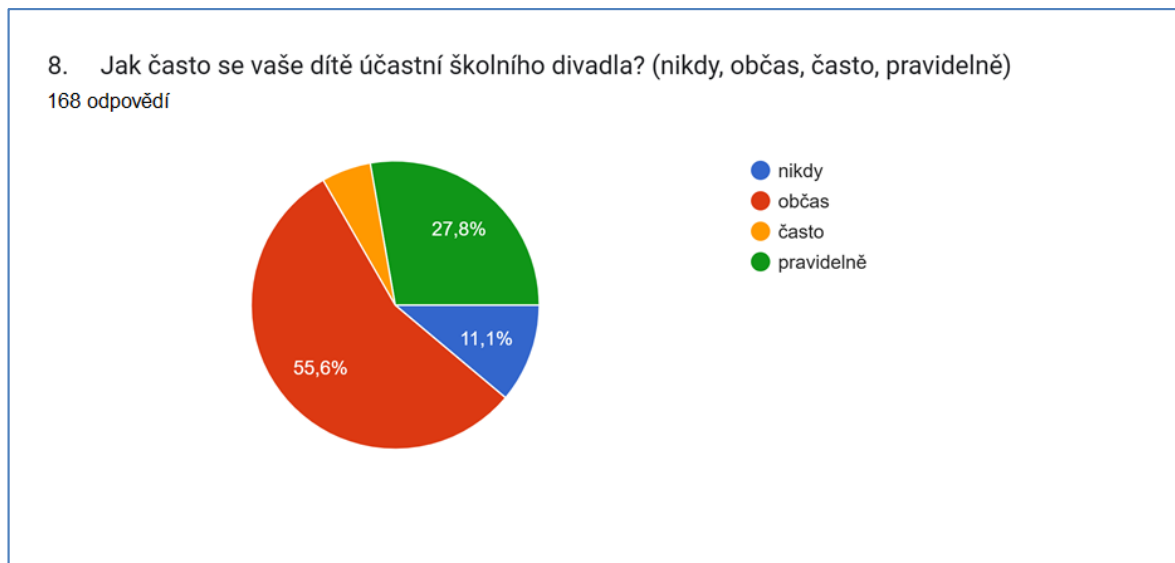
**Otázka č. 7: Jaký je váš vztah k divadelním aktivitám ve škole? (např. účastník, pozorovatel, organizátor)**



Na grafu č.7 je výrazně znatelné, že dotazovaní rodiče potvrdili na odpovědi **jiné**, že většinou nemají o kulturní akce školy zájem. Předpokládám, že jsou pod odpovědi jiné se může ztratit i nespecifikovaná odpověď, že rodič pomáhá, ale v jiné než dotazované oblasti. Zajímavý efekt vznikl u otázek organizace dětí, pomoc s rekvizitami a kostýmy. Dá se předpokládat, že rodiče, kteří pomáhají, tak rovnoměrně v těchto třech oblastech, konkrétně tak zaškrtnou svou odpověď 7,1% respondentů. Velmi příznivě vnímají respondenti péči o zajištění občerstvení, protože získala 16,7% odpovědí. Někteří rodiče jsou hudebně zdatní, a tak doprovázejí své ratolesti na kulturních akcích hrou na hudební nástroj, a to ve 4,8% případů.

Největší skupina **Jiné**, která v sobě může zahrnuje více možností, využilo pro svou odpověď 57,2% dotázaných. Zde bych příště blíže specifikoval otázku, nebo bych dal možnost pro otevřenou odpověď.

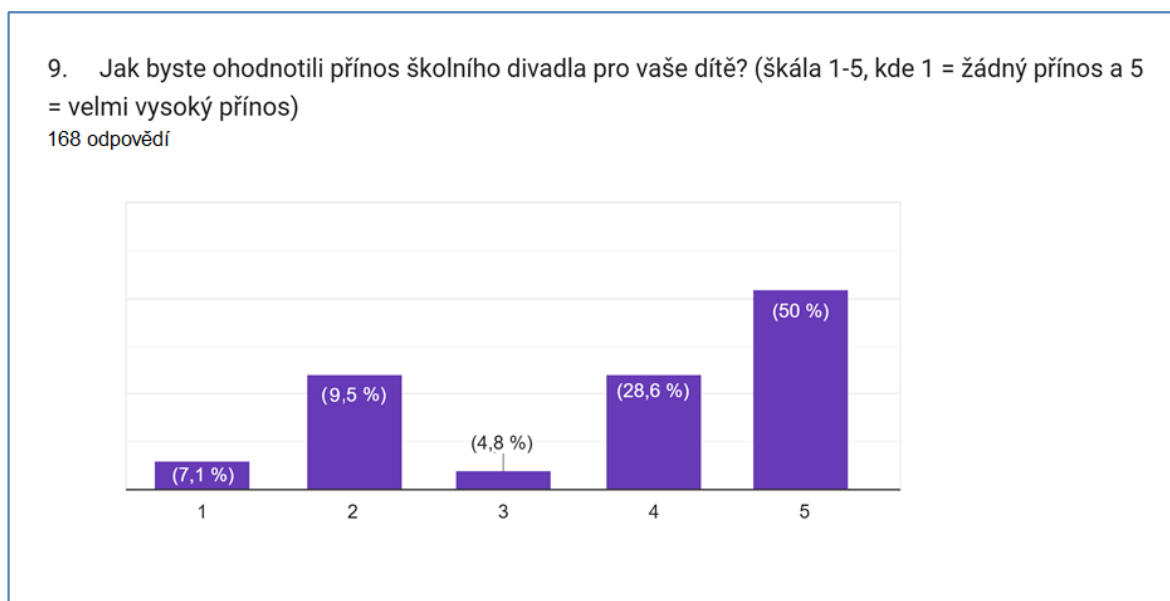
### Otázka č. 8: Jak často se vaše dítě účastní školního divadla? (nikdy, občas, často, pravidelně)



Z grafu č.8 je zřetelné, jak často se dítě účastní školního divadla odpovědělo celkem 55,6% dotazovaných rodičů, že **občas**, to by znamenalo, že se na základních školách tu a tam nějaké to divadlo realizuje. Dokonce 27,8% odpovědělo, že **pravidelně**, což odpovídá 45 respondentům. Po přezkoumání individuálních odpovědí jsem došel ke zjištění, že rodiče dětí z klasických škol odpověděli, že **pravidelně** v 8 případech a z waldorfské školy ve 37 případech, a potvrzuje tak, že na waldorfské škole se divadla realizují pravidelně, což dokazuje přehled v teoretické části, jaké je zastoupení divadla v jednotlivých školách. **Často** se účastní divadla ve škole 5,5% dětí.

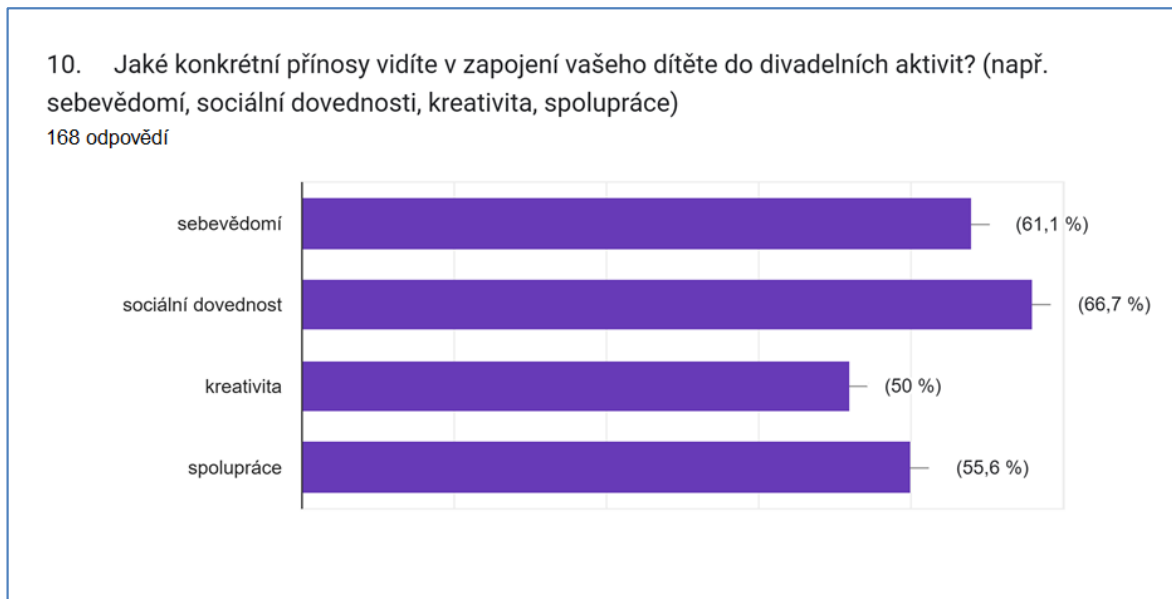
Z celkového počtu dotazovaných rodičů odpovědělo **ne** v 11,1%. Z grafu vyplývá, že většina dětí se se školním divadlem setkává.

**Otázka č. 9: Jak byste ohodnotili přínos školního divadla pro vaše dítě? (škála 1-5, kde 1 = žádný přínos a 5 = velmi vysoký přínos)**



Na první pohled z grafu č.9 vyplývá, že rodiče smýšlejí o přínosu školního divadla pozitivně. 50% dotazovaných odpovědělo, že má **velmi vysoký přínos** čili úroveň 5. Hned další škála úrovně 4 získala 28,6%. Průměrně na škále 3 se vyjádřilo 4,8% rodičů, avšak úroveň 2, která se více blíží žádnému přínosu školního divadla, nastavilo 9,5% rodičů. Značí to možná, že se zamýšleli na podstatu a usoudili, že přece jen nějaký přínos, byť minimální, může školní divadlo mít. Úplné odmítnutí přínosu označilo úroveň nejnižší 7,1% dotazovaných.

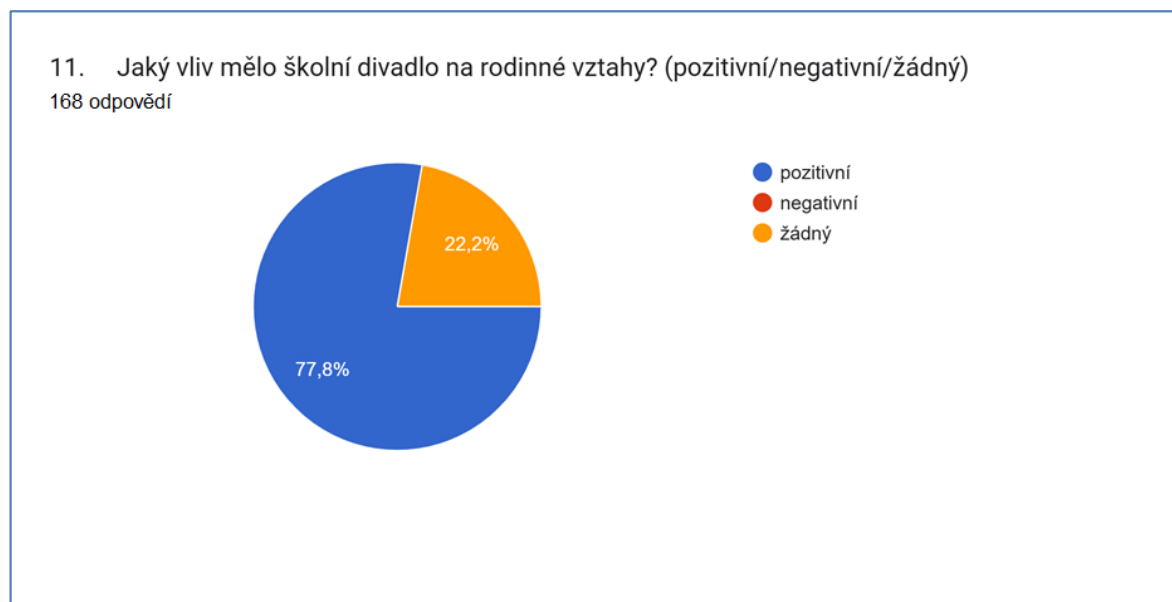
**Otázka č. 10: Jaké konkrétní přínosy vidíte v zapojení vašeho dítěte do divadelních aktivit? (např. sebevědomí, sociální dovednosti, kreativita, spolupráce)**



Z grafu č.10 je zřejmé, že si rodiče uvědomují přínos divadelních aktivit, protože vybírat nemuseli žádnou z nich nebo jen jednu. Tento graf tedy hodnotí úroveň volby vždy ze 100% respondentů, kolik procent si daný přínos zvolilo. To, že divadlo a aktivity přináší **rozvoj sociálních dovedností** jejich dětí, označilo 66,7% rodičů z celkem 168 respondentů. **Rozvoj sebevědomí** dětí divadlem vnímá 61,1% zákonných zástupců. **Rozvoj spolupráce** je na úrovni 55,6% a **kreativita** obsadila přesnou polovinu, tedy 50% ze 168 odpovědí.

### Otázka č. 11: Jaký vliv mělo školní divadlo na rodinné vztahy?

(pozitivní/negativní/žádný)



Jedenáctá otázka, viz graf č. 11, nám zohledňuje otázku, zda mělo školní divadlo vliv na rodinné vztahy odpověděli rodiče buď pozitivně nebo neutrálně, protože vnímám odpověď „žádný“ jako odpověď únikovou před odpovědí pozitivní. Hlavní je pro mě výsledek, že nikdo nevnímá, že by mělo divadlo negativní vliv.

Pozitivní vliv vnímá 77,8% rodičů a žádný vliv 22,2% rodičů. Z toho vyplívá, že negativní vliv má 0% odpovědí.

**Otázka č. 12: Máte ke škole lepší vztah, když se vaše dítě účastní kulturních školních akcí (zpívá, hraje divadlo)**



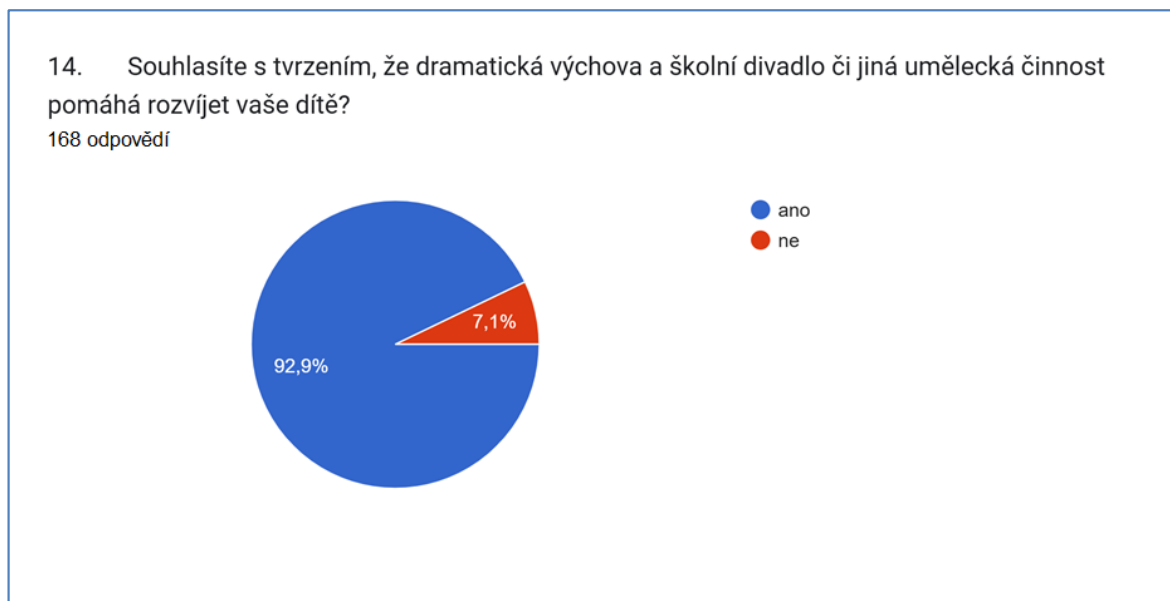
Na grafu č. 12 je patrné, že rodiče mají vřelý vztah se školou, když se jejich dítě účastní kulturních školních akcí (zpívá, hraje divadlo). Celkem 73,8% rodičů má lepší vztah ke škole a 26,2% tuto skutečnost takto nevnímá.

**Otázka č. 13: Je pro vás důležité, aby vaše dítě hrálo školní divadlo či zpívalo v pěveckém sboru na koncertě? (dramatický kroužek, akademie, vánoční slavnosti apod.)**



Z grafu č. 13 se dá vyčíst, že polovina rodičů vnímá důležitost hraní divadla či zpěv ve sboru a polovina ne. Pro ANO se vyjádřilo 54,8% a pro NE 45,2%. Otázkou je, zda lze přepis přes 50 procent vnímat jako pozitivní jev.

**Otázka č. 14: Souhlasíte s tvrzením, že dramatická výchova a školní divadlo či jiná umělecká činnost pomáhá rozvíjet vaše dítě?**



Podle grafu č. 14 vnímá většina rodičů dramatickou výchovu a umělecké činnosti jako přínosné pro rozvoj jejich dítěte. Vyplývá to z jejich odpovědí, kdy se pro ANO rozhodlo 92,9% dotazovaných a pouze 7,1% se vyjádřilo odpovědí NE.

Aby byl výzkum relevantní, stanovil jsem si pro výběr respondentů reprezentativní vzorek respondentů. Zvolený výběrový soubor splňoval charakteristiky základního souboru, jedná se tedy o reprezentativní výběr respondentů z řad rodičů na klasických a waldorfských základních školách v Praze a blízkém okolí.

## 6 Hypotézy

### 6.1 Hypotéza 1: Účast rodičů na školních divadelních projektech pozitivně ovlivňuje jejich zapojení do dalších školních aktivit.

**Očekávání: Rodiče, kteří se aktivně účastní divadelních představení, budou častěji zapojeni i do jiných školních akcí.**

První hypotéza se nepotvrdila. Ať už pozorováním během divadelních projektů, tak dotazníkovým šetřením se potvrdilo, že rodiče jsou dnešní dobou unavení a nemají čas. Konkrétně 6. otázka dala jasnou představu, kdy negativně reagovalo v souhrnu **57,1%** odpovědí. Více než padesát procent dotazovaných rodičů tedy očekávají výsledek, účastní se představení svých dětí, ale dále se neangažují.

### 6.2 Hypotéza 2: Školní divadelní projekty posilují sociální dovednosti a týmovou spolupráci mezi žáky.

**Očekávání: Děti, které se účastní divadelních představení, budou mít lepší schopnosti spolupracovat a komunikovat s ostatními.**

Hypotéza č. 2 se potvrdila. Hlavně pozorováním u skupiny dětí, se kterými jsem realizoval více divadelních projektů (stínové divadlo a velké divadlo S čerty nejsou žerty). U této třídy bylo dokonce provedena sociometrie, která na konci 5. ročníku byla velmi pozitivní na vztahy a spolupráci. Tuto hypotézu potvrdila i otázka číslo 10, kde rodiče vnímají pozitivní vliv na dovednosti a kompetence dětí. Rozvoj sociálních dovedností označilo **66,7%** rodičů, rozvoj sebevědomí vnímá **61,1%** a rozvoj spolupráce je na úrovni **55,6%** což vždy přesahuje více než polovinu dotazovaných.

### **6.3 Hypotéza 3: Školní divadlo zlepšuje školní klima a podporuje pozitivní mezilidské vztahy mezi studenty a učiteli.**

**Očekávání: Bude pozorováno, že divadelní akce vedou k úspěšnějším a harmonickým interakcím ve školním prostředí.**

Tato hypotéza se potvrdila. Opět pozorováním u skupiny dětí, se kterými jsem realizoval více divadelních projektů (stínové divadlo a velké divadlo S čerty nejsou žerty). Děti se v průběhu realizace více bavily, zapojovaly se do rozhovorů, aktivně promlouvaly. Zapojovaly do svých debat i ty děti, které byly v jiných případech spíše stranou kolektivu. Tím, že se ale propojily jejich role a byly nuceny se setkávat a řešit pracovní nasazení, odkládaly stranou předpojatost a spolupracovaly. Dotazníkovým šetřením došlo součtem odpovědí u otázky číslo 9, kde rodiče hodnotili přínos školního divadla pro jejich dítě, k výsledku 78,6% pozitivních odpovědí a potvrdili tak, že školní divadlo zlepšuje školní klima a podporuje pozitivní mezilidské vztahy.

## 7 Závěr

Ve své práci jsem chtěl prozkoumat, že pravidelné divadelní aktivity mají vliv na pozitivní klima mezi žáky základní školy a zároveň, že školní divadlo je propojující článek školy a rodiny.

Hypotéza č. 1 se nepotvrdila. Předpokládal jsem, že více jak polovina dotazovaných rodičů se bude pravidelně angažovat do školních aktivit týkajících se divadla a divadelní tvorby. Pozorováním během divadelních projektů i dotazníkovým šetřením se potvrdilo, že rodiče nemají čas a energii se více věnovat škole. Každopádně v době, kdy se realizuje divadelní představení a v době, kdy jejich děti prožívají úspěch, se jejich rodiče na toto období zaktivizují a školní divadlo se na omezenou dobu stane propojujícím článkem mezi školou a rodinou. Po skončení této doby se však rodiny navrátí do „starých kolejí“ a jejich aktivita směrem ke škole opadne. Řekl bych však, že z dlouhodobého hlediska je založen pozitivní vztah rodičů ke škole. Otázkou je, jak tento vztah ke škole změřit a jakého má trvání, protože potom, co děti odejdou ze základní školy se jejich kapitola života spjatá se školou uzavře. Na základě zkušenosti s účastí na našich projektech, rodiče šíří pozitivní povědomí o smysluplnosti školního divadla.

Na druhou stranu se Hypotéza č. 2 a Hypotéza č. 3 se potvrdila. Předpokládal jsem, že děti, které se účastní školních divadelních představení, budou mít lepší schopnosti spolupracovat a komunikovat s ostatními a divadelní projekty vedou k úspěšnějším a harmonickým interakcím ve školním prostředí. Pravidelná interakce mezi dětmi a různé aktivity na školního divadla mají pozitivní vliv na psychiku každého jedince. Proto je důležité zavádět tyto aktivity do kurikula základních škol. Obzvláště v dnešní době, kdy, jak všichni víme, dochází k velikému rozmachu úniku dětí do virtuálního světa mobilních a počítačových her, což způsobuje izolaci dětí, neschopnost komunikace a interakce s vrstevníky. Věřím, že již brzy se přijde na to, že je potřeba v dětech rozvíjet uměleckého ducha. Přináší mnoho pozitivních efektů, které se projevují nejen v jejich kreativním vyjadřování, ale i v celkovém rozvoji osobnosti a dovedností. Umělecké aktivity, jako jsou malování, hudba, tanec a dramatická výchova, podporují rozvoj kreativního myšlení. Úspěch v uměleckých projektech, jako je vytvoření malby, zahrání hudebního kousku nebo ztvárnění role, přináší dětem pocit úspěchu. Tento pocit posiluje jejich sebedůvěru a pomáhá jim věřit ve své schopnosti. Kontakt s různými uměleckými formami (divadlo, hudba, výtvarné umění, tanec) dětem pomáhá pochopit různé kultury a hodnoty. Rozvíjejí tak kulturní vnímavost, která je důležitá pro život v multikulturní společnosti. Umělecký proces často zahrnuje chyby a neúspěchy, které děti mohou zažívat při tvorbě něčeho nového. Tento proces je cenný, protože učí děti, jak se vyrovnat s neúspěchem a frustrací, a jak se z chyb poučit a pokračovat dál.

## 8 Seznam použitých informačních zdrojů

### Seznam použité literatury

DUNOVSKÝ, Jiří. Sociální pediatrie: vybrané kapitoly. Psyché. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-254-9.

FEŘTEK, Tomáš. Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí. V Praze: Yinachi, 2011. ISBN 9788090473522.

KELLER, Godi. Škola srdce(m): waldorfské inspirace a proměny současné pedagogiky. Praha: Malvern, 2018. ISBN 978-80-7530-130-7.

KRANICH, E.M. Waldorfské školy. (Překlad německého originálu doplněný aktuálními informacemi z ČR.) Semily: OPHERUS, 2000. 40 s. ISBN 80-902647-2-7. (Vyšlo zároveň jako mimořádné číslo časopisu Člověk a výchova.)

KREJČOVÁ, Věra a POCHE KARGEROVÁ, Jana. Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy. 2., aktualiz. vyd. Step by step. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679064.

LINDNER, Ulrike. Pozor, rodiče ve školce! typické konflikty s rodiči a jak s nimi zacházet. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1521-9.

MACHKOVÁ Eva, Jak se učí dramatická výchova, AMU, DIFA, Praha 2007, ISBN 978-80-7331-089-9.

MACHKOVÁ, E. Tvořivá dramatika 3|2016. Praha: Sdružení pro tvořivou dramatiku, 1990-. ISSN 1211-8001

MACHKOVÁ, Eva. Úvod do studia dramatické výchovy. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.

MACHKOVÁ, Eva. Volba literární látky pro dramatickou výchovu, aneb, Hledání dramatičnosti. 2. vyd. Studijní texty. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2004. ISBN 80-7331-013-9.

MACHKOVÁ, E. Základy dramatické výchovy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 14-582-80

MARUŠÁK, R., KRÁLOVÁ, O., RODRIGUEZOVÁ, V. Dramatická výchova v kurikulu současné školy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4

PLEŠTIL D., CHOTĚBORSKÁ P., Prameny waldorfské pedagogiky 2, Téma: Třídní učitel, Akademie waldorfské pedagogiky, Semily 2020

PLAŇAVA, Ivo. Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2.

PRŮCHA, Jan. Alternativní školy.2., upravené vydání. 108 s. ISBN 80-7178-072-3.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 9788073676476.

STEINER Rudolf. Všeobecná nauka o člověku jako základ pedagogiky. Březnice: IOANES, 1996. 214 s. ISBN 80-902100-1-5.

Šťávoová, J. (2007). Ztvárnění řeči a dramatické umění - divadelní poetika Rudolfa Steinera. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Q, Řada teatrologická, 56(Q10), [115]-127. <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114503>

### **Seznam elektronických zdrojů**

<https://www.waldorfjinonice.cz/o-skole/zakovske-projekty/rocnikove-divadlo/>

<https://rvp.cz/>

<https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10841> (Pojetí a cíle základního vzdělávání)

Česká asociace waldorfských škol ([waldorf.cz](http://waldorf.cz))

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/15015/VYUKOVE-METODY-TRADICNIHO-VYUCOVANI.html>

<https://alternativniskoly.cz/waldorf/>

<https://www.edu.cz/efektivni-komunikace-skoly-s-rodici/>

<https://www.waldorfdedina.cz/rytirska-slavnost/>

## 9 Přílohy

### Seznam příloh

9.1	Dotazník pro rodiče.....	77
9.2	Scénář pohádky O Palečkovi.....	79
9.3	Obrazy scén pohádky O Palečkovi.....	82
9.4	Scénář stínového divadla Sněhurka (scan originálu).....	85
9.5	Kulisy stínového divadla Sněhurka.....	86
9.6	Fotodokumentace ze zkoušek a příprav inscenace S čerty nejsou žerty.....	87
9.7	Fotodokumentace z představení inscenace S čerty nejsou žerty.....	88
9.8	Scénář inscenace S čerty nejsou žerty.....	90

## 9.1 Dotazník pro rodiče

# DOTAZNÍK K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Vážení rodiče, chtěl bych Vás tímto způsobem požádat o pomoc při vyplnění dotazníku. Tento dotazník slouží účelu vypracování mé diplomové práce na téma: „Školní divadlo jako propojující článek školy a rodiny“. Dotazník je anonymní, nebude poskytnut nikomu k nahlížení a informace získané jeho prostřednictvím budou použity výhradně pro zpracování mé diplomové práce. Věřím tedy, že budete při vyplňování tohoto dotazníku upřímní a otevření. Předem Vám velmi děkuji za ochotu a čas, který věnujete jeho vyplnění. Pokud není řečeno jinak, vyberte vždy, prosím, jednu nejvíce vyhovující odpověď. Děkuji Vám za spolupráci.

DANIEL CEHULA, učitel Fakultní základní školy Pedagogické fakulty UK, Praha 13, Mezi Školami 2322

\* Označuje povinnou otázku

1. *Vyplňující je rodič (zaškrtněte) ano/ne*

ano

ne

2. *Věk\**

Méně než 30

31 - 40

41 - 50

Starší 51

3. *Vaše dítě navštěvuje: \**

Klasickou základní školu

Waldorfskou základní školu

Jiný typ základní školy

již ZŠ nenavštěvuje

4. *Má vaše dítě ve škole dramatickou výchovu jako vyučovací předmět? (Ano/ne)*

\*

ano

ne

5. *Navštěvuje vaše dítě na nějakou školní uměleckou činnost? (školní divadlo, školní sbor apod.)*

\*

ano, školní divadlo, dramatický kroužek

ano, školní sbor

ne

6. *Pomáháte s realizací kulturní činnosti školy, kde vystupuje vaše dítě? (dramatický kroužek, divadelní představení, koncert sboru, akademie, vánoční slavnosti apod.)*

\*

ano, rád/a

ne, nemám čas

Neřeším to, je mi to jedno.

7. *Jaký je váš vztah k divadelním aktivitám ve škole? (např. účastník, pozorovatel, organizátor)\**

organizátor dětí

Pomáhám s rekvizitami

Pomáhám s kostýmy

Zajišťuji občerstvení

Dělám hudební doprovod

Jiné...

Tato otázka je povinná

8. *Jak často se vaše dítě účastní školního divadla? (nikdy, občas, často, pravidelně)*

\*

nikdy

občas

často

pravidelně

9. *Jak byste ohodnotili přínos školního divadla pro vaše dítě? (škála 1-5, kde 1 = žádný přínos a 5 = velmi vysoký přínos)*

\*

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

10. *Jaké konkrétní přínosy vidíte v zapojení vašeho dítěte do divadelních aktivit? (např. sebevědomí, sociální dovednosti, kreativita, spolupráce)\**

sebevědomí

sociální dovednost

kreativita

spolupráce

11. *Jaký vliv mělo školní divadlo na rodinné vztahy? (pozitivní/negativní/žádný)*

\*

pozitivní

negativní

žádný

12. *Máte ke škole lepší vztah, když se vaše dítě účastní kulturních a školních akcí (zpívá, hraje divadlo)\**

ano

ne

13. *Je pro vás důležité, aby vaše dítě hrálo školní divadlo či zpívalo v pěveckém sboru na koncertě? (dramatický kroužek, akademie, vánoční slavnosti apod.)\**

ano

ne

14. *Souhlasíte s tvrzením, že dramatická výchova a školní divadlo či jiná umělecká činnost pomáhá rozvíjet vaše dítě?\**

ano

ne

## 9.2 Scénář pohádky O Palečkovi

### O PALEČKOVI

Scéna – interiér chaloupky

Vypravěč: Bylo, nebylo, v jedné chaloupce bydlel sedlák se svou ženou a ti byli tuze smutní, protože neměli žádné děťátko.

Maminka: „Ach jo!“ (smutně)

Tatínek: „Ach jo!“ (smutně)

Scéna – les

Vypravěč: A tak šel tatínek do lesa a vytesal do dřeva krásnou kolébku

Scéna – interiér chaloupky

Vypravěč: A maminka do ní ušila nádhernou peřinku. Když se dívali na to co vyrobili, najednou se zpoza peřinky ozvalo:

Paleček: „maminko, tatínku, to jsem já, váš synáček.“

Vypravěč: Maminka s tatínkem byli moc šťastní a z děťátka se radovali, a protože byl chlapec malý jako palec, dali mu jméno paleček.

Vypravěč: Ubíhal čas a jednoho dne jel tatínek orat na pole a zapomněl si doma oběd.

Paleček: „Maminko, dejte mi oběd pro tatínka do uzlíčku a já mu ho na to pole odnesu“

Scéna – Paleček jde a uzlíček si hodí přes rameno, s tím pak dorazí na kraj pole

Vypravěč: tatínek oře s koníčkem sem a tam a tam a sem a Paleček mezitím přišel na kraj pole a kouká, že je tatínek daleko a tak volá

Paleček: „Taaaatííííinkuuuuuu, táááátoooo, taaaatííííinkuuuuuu“

Vypravěč: Jenže tatínek byl moc daleko a tak Palečka neslyšel. Paleček tedy zavolal na tatínka znova.

Paleček: „Taaaatííííinkuuuuuu, táááátoooo, taaaatííííinkuuuuuu“

Vypravěč: Jenže tatínek jak byl daleko, ho neslyšel

Vypravěč: „Děti, pojdte pomoci Palečkovi zavolat tatínka!“

Děti s Palečkem: „Taaaatííííinkuuuuuu, táááátoooo, taaaatííííinkuuuuuu“

Vypravěč: Tatínek Palečka uslyšel, přijel na kraj pole a Paleček mu říká:

Paleček: „Tatínku snězte si oběd tady na kameni, já zatím budu orat s koníčkem sám“

Vypravěč: Tatínek si sedl, Paleček vyskočil koníčkovi za ucho a pobídl koníčka na pole. Oral s koníčkem sem a tam a tam a sem, když v tom jel kolem pole sám pan král.

Všichni: „Pan král jede na koni, hopsa hejsa, hopsasa. Pan král jede na koni, břicho se mu natřásá“

Vypravěč: Pan král kouká a dívá se, na poli oře koníček a docela sám. Sjede z kopce na kraj pole k tatínkovi a ptá se:

Král: „Hej sedláku, jak je možné, že ten kůň oře zcela sám?“

Tatínek: „Dobrý den, pane králi. On neoře sám, on má za uchem mého malého synka Palečka.“

Král: „To je mi novina, to chci vidět.“

Vypravěč: A tak oba volali Palečka

Tatínek a Král: „Paaaleeečkkuuuu“

Vypravěč: Jenže Paleček byl moc daleko a tak tatínka a pana krále neslyšel. Tatínek s panem králem tedy zavolal na tatínka znova.

Tatínek a Král: „Paaaleeečkkuuuu“

Vypravěč: A jéje, i Paleček byl tak daleko, že je neslyšel

Vypravěč: „Děti, pojdte pomoci tatínkovi zavolat Palečka!“

Děti s tatínkem: „Paaaleeečkkuuuu“

Vypravěč: Paleček tatínka uslyšel, přijel na kraj pole, hezky pozdravil pana krále a pan král se začal ptát:

Král: „Ty jsi mi ale šikovný chlapec, copak všechno umíš?“

Paleček: „Umím číst, psát, počítat, hrát různé hry, zpívat, tančit, a tak dál...“

Král: „Poslyš, ty bys byl dobrý kamarád pro mojí královskou dceru“



Paleček: „Víte pane králi, mně se stýská po mamce a tátovi, chtěl bych za nimi.“

Král: „Dobrá, dostaneš výslužku a pekáč buchet na cestu“

Princezna: „Ne to ne! On patří mně!“

Král: „Mlč, dcero, královské slovo, je královské slovo a to platí!“

Vypravěč: Pan král dal Palečkovi peníze, které si za léta služby odpracoval a pekáč buchet na cestu.

Rozloučil se a šel.

Scéna – interiér chaloupky, mamka a táta sedí u kamen

Vypravěč: Mezitím doma, v chaloupce, seděli u kamen maminka a tatínek a byli smutní po Palečkovi.

Maminka: „Ach jo!“ (smutně)

Tatínek: „Ach jo!“ (smutně)

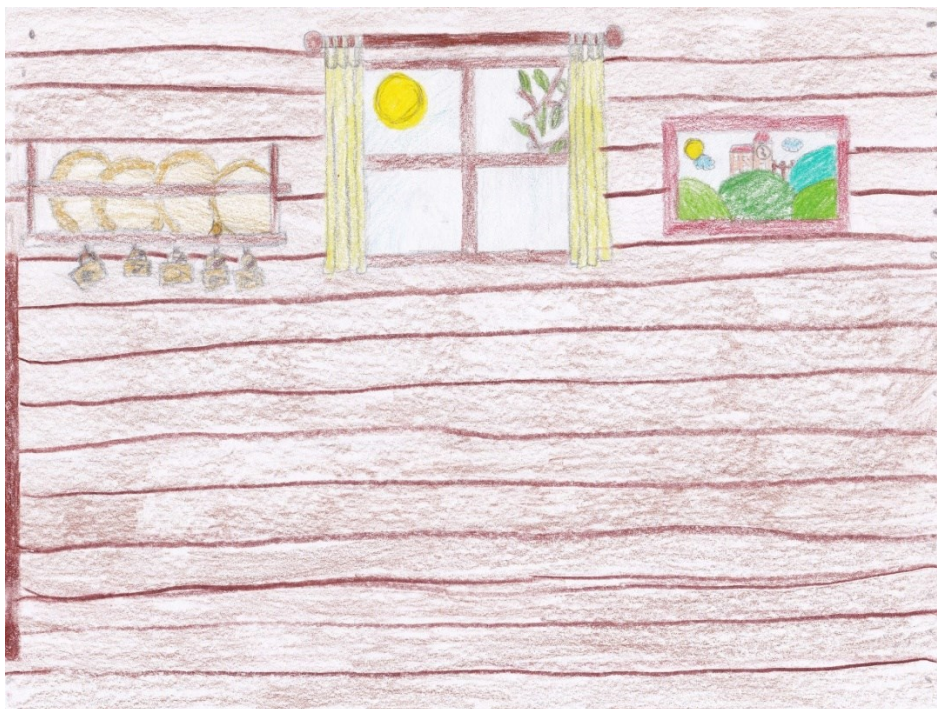
Vypravěč: Najednou se ale zpoza pece ozvalo:

Paleček: „Maminko, tatínku, to jsem já, váš synáček, Paleček!“

Vypravěč: To bylo radosti ze shledání. Povídali si, vyprávěli, a jestli neumřeli, žijí v domečku dodnes.

Zazvonil zvonec a pohádka je konec!

### 9.3 Obrazy scén pohádky O Palečkovi



Obr. 1: pozadí scény divadla O Palečkovi – chaloupka (foto: autor)



Obr. 2: pozadí scény divadla O Palečkovi – pole (foto: autor)



Obr. 3: pozadí scény divadla O Palečkovi – hrad (foto: autor)



Obr. 4: pozadí scény divadla O Palečkovi – zahrada (foto: autor)

## 9.4 Scénář stínového divadla Sněhurka (scan originálu)

SCÉNA

SCÉNA 1 - HRAD KULISA (ESTER)

SCÉNA 2 - POSTEL (MÍŠA, P) ŽIDLE (HUSAN) KRALOVNA

SCÉNA 3 - MOST (MÁŠA) KRALOVNA BODHORY (HUSAN) (TED)

SCÉNA 4 - TRŮN (DIMA) KRAL (FELIX) BRÁNHO (ESTER) KRALOVNA (DOMI)

SCÉNA 5 - KOLEBKA (LINDI) MIMI (ANDĚL) KRAL (FELIX) (HUSAN, SAŠA)

SCÉNA 6 - KOLEBKA (LINDI) KRAL (FELIX) POSTEL (KLUCI) KRALOVNA (DOMI)

SCÉNA 7 - HROB (DOMI) SNĚHURA (BETY) KRAL (FELIX)

SCÉNA 8 - HRAD (ESTER)

SCÉNA 9 - TRŮN (DIMA) KRAL (FELIX) KRALOVNA, Z (KALI)

SCÉNA 10 - KRAL (FELIX) KRALOVNA, Z (KALI) TRŮN (DIMA)

SCÉNA 11 - KRAL (FELIX) SNĚHURA (BETY) KRALOVNA, Z (KALI)

SCÉNA 12 - ZRCADLO (KAVAJA, DOMI) HRAJE ZRCADLO (SAŠA) KRALOVNA (KALI)

SCÉNA 13 - SNĚHURA (BETY) KRALOVNA (KALI)

SCÉNA 14 - ZRCADLO (DOMI) HRAJE ZRCADLO (SAŠA) KRALOVNA, Z (KALI) NÁSTVÁNÍ

SCÉNA 15 - MYSLIVEC (HASAN) KRALOVNA, Z (KALI) KUBLA (FERTY)

SCÉNA 16 - HRAD (ESTER)

SCÉNA 17 - PODHRADI (DOMI) SNĚHURKA (BETY) MYSLIVEC (HASAN)

SCÉNA 18 - STROMI (LINDI, ANDĚL, SEBA, KAVAJA) SNĚHURA (BETY) MYSLIVEC (HASAN)

SCÉNA 19 - STROMI (LINDI, ANDĚL, SEBA, KAVAJA) STŘÍPAT STROMI SNĚHURKA (BETY)

SCÉNA 20 - STROMI (LINDI, ANDĚL, SEBA, KAVAJA) HALVURA (SAŠA) SNĚHURA (BETY)

SCÉNA 21 - INCHALOUPKA (SAŠA) SNĚHURA (BETY)

SCÉNA 22 - SNĚHURA (BETY) TRPASLÍCI (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) \* SNĚHURKA (BETY)

SCÉNA 23 - LES (DIMA) VELEM (FERTY) HASAN (MISLIVEC) BRDLE (KALI)

SCÉNA 24 - HRAD (ESTER)

SCÉNA 25 - KRALOVNA, Z (KALI) HASAN (MISLIVEC)

SCÉNA 26 - ZRCADLO (DOMI) HRAJE ZRCADLO (SAŠA) KRALOVNA, Z (KALI) NÁSTVÁNÍ

SCÉNA 27 - KRALOVNA, Z (KALI) BES STROMI (LINDI, ANDĚL, SEBA, KAVAJA) HALOUPKA (SAŠA) \*

SCÉNA 28 - SNĚHURKA (BETY) SP. TRPASLÍCI NEBOVN (INCHALOUPKA (SAŠA) \*

SCÉNA 29 - STROMI (TRPASLÍCI) SNĚHURKA (BETY) LEŽÍ

SCÉNA 30 - SNĚHURKA (BETY) NECHAV JI TAM LEŽET

SCÉNA 31 - PRINC (MIKI) KŮN SNĚHURKA (BETY) POLIBEK

SCÉNA 32 - TRPASLÍCI (RADUJÍ SE) SNĚHURKA (BETY) (MIKI) PRINC

SCÉNA 33 - HRAD (ESTER) SN

SCÉNA 34 - SNĚHURKA (BETY) PRINC (MIKI) TRPASLÍCI (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) KRAL (FELIX) ŽIDE (HUSAN)

SCÉNA 35 - KRAL (FELIX) STRAŽE (MOITAMAD, KUBA) KRALOVNA, Z (KALI)

SCÉNA 36 - PRINC (MIKI) SNĚHURKA (BETY) SVADBA TRPASLÍCI (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) KRAL (FELIX)

SCÉNA 37 - HRAD (ESTER)

SCÉNA 38 - KONEC

Obr. 5: scan scénáře stínového divadla Sněhurka (foto: autor)

## 9.5 Kulisy stínového divadla Sněhurka



Obr. 6: kulisy stínového divadla Sněhurka – hrad, zrcadlo zlé královny a postýlka  
(zdroj: <https://www.cleanpng.com/>)



Obr. 7: kulisy stínového divadla Sněhurka – chaloupka sedmi trpaslíků a krb v interiéru  
(zdroj: <https://www.cleanpng.com/>)



Obr. 8: kulisy stínového divadla Sněhurka – stromy v lese a podloubí hradu  
(zdroj: <https://www.cleanpng.com/>)

## 9.6 Fotodokumentace ze zkoušek a příprav inscenace S čerty nejsou žerty



Obr. 9 a 10: obrázky ze zkoušek a příprav z inscenace S čerty nejsou žerty – kočár a drábové (foto: autor)



Obr. 11 a 12: obrázky ze zkoušek a příprav z inscenace S čerty nejsou žerty – kníže s Dorotou a Máchalova smrt (foto: autor)



Obr. 13 a 14: obrázky ze zkoušek a příprav z inscenace S čerty nejsou žerty – Dorota s Petrem a úvodní scéna kníže (foto: autor)

## 9.7 Fotodokumentace z představení inscenace S čerty nejsou žerty



Obr. 15 a 16: fotografie z představení inscenace S čerty nejsou žerty – správce s Petrem a Dorota, správce a Dorota (foto: Ivan Beneš)



Obr. 17 a 18: fotografie z představení inscenace S čerty nejsou žerty – kníže s princeznami, Petr a Adélka - vězení (foto: Ivan Beneš)



Obr. 19 a 20: fotografie z představení inscenace S čerty nejsou žerty – soud s Petrem a peklo (foto: Ivan Beneš)



Obr. 21 a 22: fotografie z představení inscenace S čerty nejsou žerty – Petr v kasárnách a hospoda (foto: Ivan Beneš)



Obr. 23 a 24: fotografie z představení inscenace S čerty nejsou žerty – peklo a Petr s babičkou (foto: Ivan Beneš)



Obr. 25 a 26: fotografie z představení inscenace S čerty nejsou žerty – závěr představení, děkovačka (foto: Ivan Beneš)

## 9.8 Scénář inscenace S čerty nejsou žerty

# S ČERTY NEJSOU ŽERTY

### 10 Zámek:

#### Hudba

**Vypravěč/ka:** Bylo, nebylo, dávno, nedávno, jedno knížectví. V něm mlýn. Rukou pevnou a pracovitou tu vládl mlynář Máchal se svou ženou. Ti měli syna Petra, kluka jak má být. Petr se od dětských let bouřil proti každé nespravedlnosti a bezpráví, i když se nedá říci, že by pokaždé zvítězil. Takhle šťastně spokojeně by si Máchalovi žili, nebýt toho,

#### Hudba

že se jednomu knížectví zdálo, že se

v druhém mají lépe a to, že je příčina, proč se v prvním mají zle. A třetí knížectví počkalo, až se první dvě pobijí a budou se mít tak zle, že je budou muset přijít zachránit. Čtvrté knížectví dělalo totéž, páté se přidalo k třetímu, šesté k čtvrtému a sedmé zbrojilo a čekalo, až jak to dopadne.

Bylo to, jako by všichni ztratili rozum. Války mezi knížectvími se vlekly celých dlouhých deset let.

### 11 Pokoj knížete:

*\* (Správce žadoní od knížete peníze a kníže hledá klíč odpokladny)*

Kníže: Pane správče!

Správce: Prosím?

Kníže: Vy jste tvrdil, že tahle válka nám přinese blahobyť. Ptám se vás, kde je ten blahobyť!

Kníže: No a proč jste válčil, když jste neměl těch pět tisíc? Od toho vás tady přece mám, abyste těmhle věcem rozuměl!

Mě nebaví vládnout! Mě baví chodit na lov. A po té vaší válce není v lese už ani koroptvička.

Správce: Jasnosti, kdybychom postavili vojsko dřív než ostatní, k čemuž bychom ovšem potřebovali pět tisíc!

Adélka a Angelína: Dobré jitro.

Kníže: Vy jste se zbláznil. Pět tisíc!

Sakra, kdo mi zase sebral ty klíče. Angelíno! Adélo! Nemáte náhodou moje klíče od pokladny?

Adélka: Ne, otče.

Angelína: Ale papaá! Co bychom dělaly s tvými klíči od pokladny?

Kníže: Co se asi dělá s klíči od pokladny? Tak kdejsou?

Angelína: Zapomněl jsi, že si je dáváš vždycky sem?

Kníže: Ale vždyť já. V životě jsem klíče do knihovny nedával sem!

No prosím. To jsou veškeré naše finance.

Angelína: A ty jsi mi slíbil nové šaty.

Kníže: Dáš to sem! Správce potřebuje peníze na nové vojsko.

Správce: Pět tisíc.

Kníže: To jsou státní peníze! Podívej se na Adélku!

Od ní jsem ještě neslyšel, že by něcopotřebovala.

Angelína: Protože já ji vždycky všechny svoje krásnější šaty dám a sama potom nemám v čem chodit.

Adélka: Angelínko, neplač, já žádné šaty nechci. Mně stačí tyhle.

Angelína: Mlč, ty huso!

Takhle se nikdy nevdám.

Kníže: No prosím! A to jsem si chtěl vyjít na lov.

## 12 Před mlýnem:

**Vypravěč/ka:** Z Petra se zatím stal statný mládenec. Za to jeho tatínkovi sil ubývalo. Starostmi, ale hlavně smutkem. Během války totiž zemřela Petrova maminka.

## 13 Zámek – kuchyně:

*\* (Dorota nadává kuchtíkovi když v tom přichází správce)*

### Hudba

Dorota: To mám dělat všechno sama vy lenoši líní?

Jé, Jeníčku. To mám ale pomocníka. Ale..dobrý den..pane správce.

Správce: Běž, běž, ať se ti to nespálí.

Správce: Tak co, Dorotko..Jestli pak myslíte navdávání?

Dorota: Ten, na koho si myslím, by si mně asi jentěžko vzal...

Správce: Co takhle mlynář Máchal?

Dorota: Máchal?

Správce: Pst.

Dorota: Ten dědek?

Správce: Myslel jsem, že jste chytřejší...kdyby si ho teď vzala nějaká mladá a šikovná ženská, tak by ten mlýn mohl být zanedlouho její.

Dorota: Vždyť má syna.

Správce: Pst. To se dá lehce zařídit.

Jak myslíte, že budu ještě dlouho dělat správce u knížete, když nemá čím platit.

Dorota: Kde se tady vzala ta kočka? Správce: Která?

- *Překlenutí mezi obrazy písničkou*

## 14 **Mlýn Máchala:**

\* (*Zaklepání na dveře, Dorota vchází do chalupy*)

Dorota: Dobrý den, sousede.

Máchal: Dobrý den.

Dorota: Pane bože, vy tu máte ale spoušť! Jdu náhodou kolem a cítím, jak se tu něco pálí.  
Nechcete, abych vám s něčím pomohla?

Tohle je ženská práce. Jděte si po svém!

- *Dorota a Máchal pracují v kuchyni a nastupuje vypravěčka*

**Vypravěč/ka:** A neuplynulo ani pár týdnů a byla svatba.

Nadarmo se neříká: „Chceš-li udělat ze starého muže blázna, dej mu mladou ženu.

Dorota: Za tyhle peníze, Františku se koupí to poleu rybníka.

Máchal: Ale Dorotko, stačí nám přece mlýn. Pole jespousta práce navíc.

Dorota: Ale Františku! Ty máš přece síly za pět!

Nebo si připadáš starý?

Máchal: To víš, že ne. Dorota: Ať se ti to nespálí.

To máš hodnou ženu, vid'?

Máchal: To mám.

Dorota: Jiná by to všechno dala na parádu.

Petr: Jakým právem, jste propustila všechny čeledíny? Kdo to kdy slyšel, aby ve mlýně všechnu práci dělali dva lidi?

Dorota: Bez toho se jenom flákáš. Peníze navyhazování nemáme.

Petr: Táto! Tak řekněte přece něco!

Máchal: Dorotka má pravdu, Petře, však to nějak zvládneme.

Dorota: Františku!!

Dneska je muzika. Nezapomněl jsi, že jdeme tancovat?

Máchal: Ale Dorotko, já?

Dorota: Nebo mám jít sama?

Máchal: Ne, to ne.

- *Překlenutí písničkou Ta naše hospoda v sále se již tančí a přichází Dorota a Máchal*

## 15 **Sál v hostinci:**

*\* (Dorota si objedná kvapík, a s Máchalem to při něm sekne)*

Hudba – melodie přímo z pohádky

Dorota: A teď páni muzikanti, kvapík! Máchal: Pojď si raději sednout, Dorotko.

Dorota: Snad nejsi unavený?

Nebo chceš, abych šla tancovat s někým jiným?

Máchal: Ne, to ne...

Dorota: No tak.

Rychleji!

To všichni koukají, jakého mám ještě mladého muže. Každý mi tě závidí.

Františku!(pláč) To je neštěstí. Co já sbez něho počnu.

**Vypravěčka:** Bylo, nebylo jedno peklo. A v tom pekle měliváhu. Pro tuhle pekelnou váhu nebylo důležité, jak je kdo těžký, ale jak kdo hřešil. Nedala se ošidit.

## 16 **Peklo:**

*\* (Lucifer si žádá hlášení o Dorotě Máchalové)*

Lucifer: Stůj! Nekrut' se mi tady a podej hlášení!

Janek: Jeho Nejtemnější Temnosti, králi Tmy, Lucifere čtrnáctý. Přináším čerstvé zprávy o Dorotě Máchalové.

Lucifer: Zadrž! Kde je kniha hříchů? Čert-písař: No, už tu dávno měla být.

## 17 **Peklo – knihovna:**

*\* (Lucifer si žádá knihu hříchů, poté je málem zničenakniha pírkem ze slepice)*

Janek: Myslím, že její míra hříchů se právédovršila.

Čert-netopýr: Tak, tady je ta kniha.

Lucifer: Jak to, že jsi opustil stanoviště? Janek: Hlídní zajišťuje kolega netopýr. Lucifer: Mlč!

Janek: Považoval jsem za nutné? Lucifer: Mlč! Uхни, bachore!

Čert-písař: Ano, Dorota Máchalová, to je stránka 1027. osmý řádek vlevo dole.

Lucifer: Já vidím!

Čert-písař: Osmý řádek.. vlevo dole.

Lucifer: Říkám, že vidím. Mrknu a vidím. Čert-písař: Ano. To je tady.

Lucifer: Jsi drzý čert. Ha! Co to vidím? Čerti: Ha! Co to vidíme?

Lucifer: Stát! Ani hnout! Kšc, Kšc.! Čert- písař: Jé!

Lucifer: Řekl jsem, ani hnout! Čert písař: To je moje bota.

Lucifer: To byla tvoje bota. Fuj. Jedno jediný peříčko,. Kde se tady vzalo? Kocoure, pocem! Pocem! Na místo! No, pod'! Ukaž zuby, no ukaž zuby! Zuby chci vidět! Zuby! Ruce! Druhou!

Janek: To bolí.

Lucifer: Všichni čerti nástup! Čert 4: Ne! Ne! Ne!

Lucifer: Pocem! No pod'! Slepice! Ukaž ruku! Co to je?

Co to je?

Čert-vlk: Když já měl takovej hlad!

Lucifer: Já už ti pomůžu, aby tě přešla chuť na maso. Degraduji tě na králíka. A to bylo jen jednojediné pírkó ze slepice! Nebýt mého včasného zásahu, mohla být zničena celá pekelná knihahříchů.

## 18 Mlýn Máchalů:

*\* (Správce jde navštívit dorotu do mlýna)*

Správce: Tak, jak jsem vám poradil, Dorotko?

Dorota: Výborně. Jen si berte. U nás nemusíte šetřit jako na zámku.

Správce: Dneska vám to moc sluší. Dorota : Děkuji.

Správce: Všeho jsem nechal a hned jsem spěchal projevít vám upřímnou soustrast.

Petr: Vždyť jste mého tátu vlastně ani neznal! Dorota: Ještě nemáš naštípané dříví holomku! Slyšíš?

Petr: Ať vám ho naštípe tady pan správce! Já sevrátím, až vy tady nebudete!

Správce: Tak tohle mi zaplatí!

*\* (Správce i Dorota vyběhají za Petrem ven a v tom správce zakopává, upadne do hnoje a upouští kapesníček, Petr se otáčí a výsměšně mu jej podává)*

Petr: Něco vám upadlo, pane správce. Dorota: Di už!

Správce: No tak mi pomozte, ženská! Co to je? Dorota: Já nevím.

Správce: Odporně to páchne.

*\* (Petr zachází za kulisy a okamžitě se vydává k babičce)*

## 19 **Zámecká zahrada:**

*\* (Angelína si u rybníka roztrhne šaty a svede to na Adélku + písničku)*

Adélka: Angelíno!

Angelína: Pod', pod'!

Adélka: Počkej! Počkej na mě! A mám tě!

Angelína: Podívej, cos udělala! Roztrhlaš mi moje jediné šaty.

Adélka: Angelíno, nezlob se na mne. Já nechtěla, opravdu.

Angelína: Prosím tě, pojď! Adélka: Třeba to půjde zašít. Angelína: To určitě!

*\* (scéna končí a Angelína s Adélkou odchází ze scény apřechází do pokoje knížete)*

20 **Zámek – pokoj správce:**

*\* (Dorota a správce domlouvají jak se Petra zbavit a dostátho na vojnu)*

Správce: Kuk na Dorotku! Tak jsem opatřil zatykač natoho vašeho nevlastního syna. Stačí, aby nám ho kníže podepsal a zanedlouho bude celý mlýn náš... Chtěl jsem říct váš.

Dorota: Na doživotí.

Správce: Na doživotí.

Dorota: To je dobré.

Správce: Dobré, že?

Dorota: Ano.

Správce: Ovšem nebude to zadarmo. Ne, ne. Ne. To nemuselo být. Ovšem abyste měla taky pro knížete. On je na peníze hrozně hrr.

Dorota: To je v pořádku. Nějaké peníze ještě mám. Správce: Tak pojd'te, jdeme rovnou ke knížeti.

21 **Zámek – pokoj knížete:**

*\* (Správce domlouvá knížeti, aby poslal Petra na vojnu)*

Správce: Pane kníže, mlynářka Máchalová si k Vám dovoluje přijít se stížností na syna.

Kníže: No dobře. A co já s tím?

Správce: Když velkoryse pominu, že ten člověk chtěl zabít mne, nemohu pominout, že ten člověk okradl svou matku, těžce, přetěžce zkroušenou vdovu. Okradl ji, utekl a víte, co jí nechal na krku? On jí nechal na krkucelý mlýn.

Kníže: To jí mám toho syna převychovat, nebo co?

Správce: Ne, ne, Jasnosti. Nám by stačilo, kdybyste ho vsadil do vězení. Protože je to nepředstavitelně a nesmírně nebezpečný člověk, Jasnosti.

Kníže: Víte co? Přijďte jindy. Ted' nemám čas.

Dorota: Jeho Jasnosti. Přijměte prosím skromné úspory pracovité vdovy.

Kníže: Tak říkáte, že vás zlobí synáček? Správce: Zlobí!

Dorota: Jsem jen slabá žena a bojím se, aby mi ještě něco neudělal.

Kníže: Ano, ano. S dětmi jsou starosti. Dorota: Ano.

Správce: Jasnosti, tak zde. Zde, prosím.

Angelína: Papá, papá! Podívej se! Ted' už přece uznáš, že potřebuju nové šaty.

Správce: Jasnosti, kdyby vaše ruka uchopila nejjasnější brk, ano. A ráčila se konejjasněji podepsat zde. Prosím.

Adélka: Co udělal ten Petr Máchal, že ho chcete zavřít? Že na nás zase něco chystáte, panesprávce? Nejspíš nás připravit o peníze vidíte.

Správce: Opak jest pravdou, jemnostslečno! Mým jediným a největším přáním je, aby vám ty peníze patřily.

Tatínek ovšem musí... Angelína: Tak se podepiš, papá. Dorota: Dovolíte?

Adélka: Doufám, otče, že napřed zjistíte, na čí straně je pravda.

Angelína: Hm, prosím tě

Správce: Pravda, Jasnosti, jaká pravda. Prosím, Sličný, Slič... Ano. Sličný Josef.

22 **Chalupa babičky:**

*\* (Petr je u babičky, babička mu domlouvá)*

Babička: Takhle se nechat ošidit! A všechno jí tamnechat. Kam si dal rozum, Petře?

Petr: Všechno jsem jí tam nenechal, babičko.

Podívej! To je po mámě. Ten prstýnek dámjednou své nevěstě.

Babička: Ale mlýn je přece tvůj, po tátovi. Je to mazaná ženská a má známé na zámku. Teď se tě určitě bude chtít zbavit – mlýn by byl její.

*\* (přicházejí drábové)*

Petr: Neumíte pozdravit?

První dráb: Podle rozhodnutí Jeho Jasnosti jste zatčen. Babička: Ne.

Petr: Zatčen? A proč?

Druhý dráb: To už vám vysvětlí na zámku. Pojd'!

Petr: Já vám dám na zámku a pozdravujte panaknížete.

Babička: Musíš utéct někam hodně daleko. Petr: Proč? Vždyť jsem nic neudělal!

Babička: Copak se můžeš takhle stavět pánům? Honem seschovej.

Kaprál: Co je? Máte ho?

První dráb: Poslušně hlásím, že nám utekl. Babička: Co se děje? Stalo se něco?

Kaprál: Kde je?

Babička: Myslíte Petra? Nevím, asi někde venku, pracuje

Kaprál: Všechno prohledat! No rychle! Honem! Všechnozotvírejte! Koukejte všude. Povídám, hledejte pořádně! Všechno chlapi pořádně, prohledejte! Někde tady přece musí být!

Babička: Ty jsi panáčku nějak horlivý. Kaprál: Ticho, hledejte, musí tady být. Babička: Říkala jsem vám, že tady není.

Kaprál: Není? Vy dva, odved'te ji na zámek. Půjde dovězení místo Petra.

Petr: Pusťte ji!

Kaprál: Máchale, vzdej se.

Za ním! Musíme ho dostat!

\* *(Petr se přetahuje, rve s dráby a uteče)*

Kaprál: Co se tady válíte? No, chlapi, kde je? Máteho? Já ho chytnu sám. Máchale, stůj! Tebe stejně čeká šibenice.

## 23 Skály v lese – lesní cesta:

\* *(Petr zachraňuje princeznu od nezastavitelné čtyřkolkyně kterou vyjíždí od pokladny směr výčep )*

Angelína: Pomóc! Pomóc! Pomóc! Pomozte nám!

Bravo mládenče! Zachránil jste nás. Děkujeme vám.

Adéla: Děkujeme

Kaprál: Spoutejte ho! Tak dělejte! Voják 1: Tak pojď, hni se, jdeme!

Adélka: Počkejte! Vždyť nám zachránil život.

Kaprál: Lituji. Tady je zatykač.

Odved'te ho.

Adélka: Ale to je nespravedlivé.

Angelíno.

Děkujeme ti Petře, obě.

Petr: Není zač.

Kaprál: Jdeme!

Angelina: Tak pojd' musíme to dojít pěšky.

*\* (Kaprál s vojáky a Petrem prochází okolo mlýna)*

## 24 **Před mlýnem:**

*\* (Dorota chce sepsání listiny o vlastnictví mlýnu)*

Správce: Bravo! Bravisimo!

Dorota: Tak, a teď mi na zámku necháte sepsat listinu, že mlýn je celý můj.

- *Překlenutí písničkou*

## 25 **Peklo:**

*\* (Lucifer si žádá donést Dorotu Máchalovou)*

Lucifer: Á, tady. Dorota Máchalová? Je nejvyšší čas přinést k nám do pekla Dorotu Máchalovou. Kdo se hlásí dobrovolně? Jako první se přihlásili vraník a kozel. No. Vyber si!

Zevrubný plán vesnice a popis Doroty Máchalové. Pozor na peří a žádný alkohol.

Čert-písař: Tohle je plán vesnice – jednou, popis Doroty Máchalové – jednou.

## 26 Zámecké vězení:

\* (Adélka navštíví Petra ve vězení, ale on si myslí. Že je to Angelina)

Adélka: Petře...

Petr: Angelino? Já to jste vy! Adélka: Přinesla jsem ti něco k jídlu. Petr: Děkuju.

Adélka: Zítra budeš mít soud. Hlavně se nepři  
s tatínkem. On není zlý, ale nesnáší, když se s ním někdo hádá.

Petr: A bude tam tvoje, totiž vaše sestra? Adélka: Angelína? Bude.

Petr: Nechcete také kousek?

Jak se vlastně jmenujete?

Adélka: Adélka.

Tak já už musím jít.

Petr: Tak nashledanou! A ještě jednou děkuju, Adélko!

Adélka – písnička: *Voda voděnka, hladí oblázky, takové jepohlazení od lásky. Kdo se té vody jednou napije ten své srdce neuhlídá, ztratí je...*

*Ví to měsíc, ví to tráva, že mě z lásky bolí hlava. Ví to motýl, ví to včela jak bych  
s tebou býti chtěla. Všichni už to vědí, jenty ne, že jsi moje potěšení jediné.*

*Větré, větríčku, běžíš po poli, ty mi hlavu pofoukej, ať nebolí Petře, Petříčku, chlapčerozmilý my bychom se k sobě tolik hodili*

Petr: To jste vy, Angelíno?

Já jsem věděl, že přijdete. Angelíno, ozvěte se.

Angelíno, chtěl jsem vás jen vidět, aspoň nachvilku.

27 **Skály v lese:**

*\*(Adélka domlouvá Angelině, aby navštívila Petra ve vězení přitom jim Janek sní jídlo)*

Adélka: Co by ti to udělalo, kdybys za ním zašla?

Myslí jen na tebe.

Angelína: Za takovým chudákem – a do vězení, nevím proč. Co bych z toho měla?

Adélka: Zítra má soud, měla bys promluvit s otcem.

Na tebe dá.

Angelína: Víš, jak se jmenuje támhle ta skála? Adélka: Čertova skála.

Angelína: Co abychom se tam šly podívat?

Adélka: Angelíno, o takových věcech se nemá žertovat.

Angelína: Nebuď, jak malá Adélko! Adélka: Angelíno!

Angelína: Pojď, chyt' si mě!

Adélka: Počkej! Počkej, na mě Angelíno!

Angelína: Adélo, pojď honem! Co si to dovoluješ? Ty zloději.

Janek: Odpusťte, krásné slečny, ale mám strašnej hlad, a když jsem uviděl tu svačinku.

Adélka: Svačinku? To bylo pro nás obě na celý den. Angelína: Nechám tě zavřít!

Janek: Děkuju za pohoštění, spanilé slečny.

\* *(Janek odchází pryč, ale každé dává dukát)*

Angelína: Kdes je vzal?

To jsou pravé dukáty.

Adélka: Ten člověk byl moc divný, vidíš, já jsem tiříkala, abychom nechodily sem k Čertově skále.

Angelína: Na čerty začnu věřit, až nějakého uvidím.

Dřív ne!

## 28 **Před mlýnem:**

\* *(Janek se promění v čerta, přišel si pro Dorotu, ale omylem odnese Petrovu babičku)*

Dorota: Jedeš!

\* *(zamává peřím před Jankem)*

Janek: Zatraceně peří. To je počasí co.

Dorota: Pomóc! pomóc!

Čeledín: Co je, panímámo? Stalo se vám něco? Dorota: To nic, jen trochu bouchly kamna.

Čeledín: Máte návštěvu.

Dorota: Koho?

Babička:

Jakápak návštěva! Vždyť já jsem tady víc doma než ona!

Dorota: Co tady chcete?

Babička: Přišla jsem kvůli Petrovi.

Dorota: To všechno pan správce, kdepak já! Já mám přece Petra ráda.

Babička. Ale!

Dorota: Vždyť ho tu potřebuju. Chtěla jsem zítra dojít na zámek poprosit, aby ho pustili.

Babička: Ale Petr?

Dorota: A víte, co? Já tam zajdu hned a je to. Jenom kdybyste byla tak hodná a pohlídala mi to tady. Vemte si to na sebe. Já jsem tady hned.

\* *(Dorota se schovává před čertem, čert se vrací a omylem odnáší babičku.)*

Dorota: A je to. Baba!

## 29 **Peklo – místnost s váhou:**

\* *(Janek v pekle zjistí, že přinesl špatnou dorotu Máchalovou)*

Lucifer: Dejte pryč to závaží! Nemehlo neschopný.

Fuj!

Babička: Může mi někdo vysvětlit, co má tohle všechno znamenat?

Lucifer: To bych taky rád věděl. U všech d'asů! Jakto, že neklesá?

Čert-písař: Jste Máchalová ze Lhoty u Čertovy Skály?

Babička: To bych byla.

Lucifer: No tohle. Ukaž! Kde to je?Čert-písař:: Tady.

Lucifer: Jste Máchalová Dorota, narozená...

Babička: To ne. Já jsem Máchalová, ale Anna. Já jsemPetrova babička, ne jeho macecha.

Lucifer: Vraník, ke mně! Pocem! Zbavuju tě hodnostivraníka. Zítřka si ke mně přijdeš pro vlčí ocas! Mazej! Sundejte ji! Kam čert nemůže,tam nastrčí bábu.

Babička: Fuj! Čert-písař:Co s ní?

Babička: No, když jste mě přinesli sem, tak mě zasodnesete zpátky, ne?

Lucifer: Tak to teda ne. Peklo není žádněj holubník.Čert-písař:: Velice správně řečeno.

Lucifer: Éé?

Čert-písař: Ano. Podle pekelného řádu platí: Co pekloschvátí, to už nenavrátí. Ledaže by zde přítomná Máchalová byla ochotná vraníkův omyl u nás odpracovat.

Babička: Co mám s vámi dělat. Aspoň, že tu máteteploučko.

**Vypravěčka:** Zatím co se v pekle řeší Jankův omyl, na zámku se pro Petra Máchala chystá soud, ve kterém ho chce macecha se správcem obrátit o celé dědictví.

\* (Petr má soud)

Správce: Tuto truhlu se šperky ukradl své ubohénevlastní mamince, a utekl ze mlýna.

Petr: To není pravda! Jsou to moje věci. Dala mi je maminka, moje pravá maminka, než zemřela.

Dorota: Lže! Jsou to moje šperky a on mi je ukradl! Proč by jinak utíkal z domova? Starala jsem se o něho jako o vlastního.

Kaprál: Je to rebel! Při zatýkání tři vojáky těžcezranil, dva zhmoždil a jednoho zesměšnil.

Petr: Nic jsem neukradl. Zeptejte se babičky, komupatří ty šperky! Proč tady vlastně není?

Dorota: Protože si ji odnesl čert! Na vlastní oči jsem to viděla.

Správce: Sám vidíte, Jeho Jasnosti, jaká to jerodina. Peklo se nikdy nemýlí.

To je důkaz!!

Navrhuji zavřít ho na doživotí!

Petr: Na doživotí?

Kníže: To jako do... konce života?

Správce: Ano, Jeho Jasnosti, navrhuji ho zavřít nadoživotí, do konce života.

Adélka: Řekni něco.

Správce: A ztrátu majetku. Spravedlnost, jespravedlnost.

Adélka: Nevím, co Petr Máchal udělal nebo neudělal, ale nám s Angelínou zachránil život, když zastavil splašenou čtyřkolku.

Kaprál: Chtěla jste říct, když prchal předspravedlností, ne?

Adélka: Ať Angelína řekne, jak to bylo! Kníže: No tak, Angelíno mluv! Čekáme!

Angelína: Já nevím, papá, byla jsem tak rozrušená. Adélka: Ale Angelíno.

Správce: Pane kníže, já osobně žádám, aby...

Kaprál: Jeho Jasnosti, ať jde na vojnu, na desetlet. Já už ho zkrátím.

Petr: To ne! To ne!

Dorota: Zastavte ho!

Kaprál: Já ho zkrátím. Správce: To je málo. Nadoživotí. Kníže: Tak na dvanáct!

### 31 **Peklo – shromaždiště:**

\* *(Lucifer shromáždil čerty, aby někoho poslal na zem protu pravou Dorotu Máchalovou)*

Lucifer: Úkol je jasný. Přinést do pekla Dorotu Máchalovou nebo se nevracet. Kdo se hlásí dobrovolně? Cože? Ty se ještě opovažuješ? Potom všem? Máchalová si tvého omylu drze používá u soudu!

Janek: Když já myslel?

Lucifer: Ticho! A hlavně nemyslet! Nebo z tebe udělám žízalu. A z tebe taky. Ostatně bys to potřeboval jako sůl.

Čert-písař: Na myšlení jsme tady my. Lucifer: No ty rozhodně ne, drápale! Čert-písař: Že ne?

Lucifer: Ne!

Babička: Já na vašem místě, pane Lucifer, poslala bych zrovinka toho, co to popletl. Bude se alespoň o to víc snažit. Je to sice Janek, ale...

Lucifer: No právě, je to Janek.

Janek: Ale já jsem se naučil nové kouzlo. Umím sepřeměňovat.

Čert-písař: Doufám, že je ti známo, že brát na sebe cizí podobu může jen kníže Pekel?

Lucifer: Správně.

Janek: Samozřejmě. Ale obleky se měnit podle řádumůžou.

Babička: Vidíte, jak se Janek snaží. Taky už to tamzná, už se nesplete.

Lucifer: Dobře, půjde Janek.

Čert-písař: Ovšem. Janek, kdo jiný. To je výborné rozhodnutí. Je šikovný... a vůbec.

**32 Kasárna dvůr:**

Velitel: Pozor!

Petr: Na co?

Velitel: Já ti dám na co! Já ti ukážu! Zahod' to poleno! No tak! Tohle, že jsou přišitý knoflíky? Tohle to? Seber je! No! Spadlo tito! Seber to!

Voják 3: Stůj! Tak stavět mladej, stavět!

33 **Mlýn Máchala:**

\* *(Janek si znovu přišel pro Dorotu Máchalovou, čeká umlýna a bere na sebe podobu správce)*

Dorota: Dále! Nechápu, jak jsem mohla tak dlouho žít po selsku.

Janek: Zavřete oči, Dorotko..

Dorota: Už?

\* *(Mezitím vchází právě správce do dveří)*

Správce: Ten člověk vypadal jako Dorota: Čert! A bojí se peří.

● *PŘESTÁVKA*

34 **Hospoda:**

\* *(předehra písnička ta naše hospoda, Janek je nucen pít pivo)*

Hostinský: Tady máš pivo, mladej dej si. Janek: Ne, já nebudu, děkuju.

Hostinský: Podívejte! Tomuhle fajnovkovi nechutná našepivo!  
Vysoký muž: Cože? Tobě nechutná naše pivo? Janek: Dobrý.  
Štamgast 2: Dobrý. Říká dobrý a přitom se ani nenapil.  
Vysoký muž: Ochutnat, to u nás znamená vypít dodna, hochu.  
Janek: Celý?  
Vysoký muž: No celý. Pane hostinský, dejte mu sem ještě jedno.

### 35 Kasárna – dvůr u brány:

\* *(Kaprál se vsází s vojáky kolik chlapců dnes naverbujina vojnu)*

Kaprál: Vsadte se, že jich dneska naverbujem nejmíndeset.

1. poddůstojník: O dvě kořalky! Kaprál: Ne, o tři...o tři.

Voják 2: Moment, minule to bylo ovšem o čtyři. Vojáci: To bylo minule.

Kaprál: Zas ti to spadlo. Asi vítr, ne? Postav to, no!

Voják 3: No tak! Tak dělej! No! Kaprál: Pojdte, chlapi!

### 36 Hospoda:

\* *(Janek se nechá od kaprála naverbovat na vojnu)*

Chlapci zpěv: *Ta naše hospoda, odshora od spoda, to je pěkný zařízení, Polívka hřeje se, hostinskejsměje se, že mu pivo dobře pění.*

*Ve sklepě jsou čtyři sudy, dva jsou lichý, dva jsou sudý*

*Pivo stoupá nahoru do našeho bachoru*

Kaprál: Nalej i chlapcům.

Voják 4: Tak tady to je mládenci.Kaprál: Podej brko.

Voják5: Už se to nese. Voják 4: Neváhejte a pište.

Kaprál: Tam to podepiš. Dejte to sem.

Janek: Doopravdy nebude na té vojně žádná práce?

Kaprál: Prosím tě, co bys chtěl na tý vojně dělat? Tam jsou samý parády, přehlídky, vycházky ahlavně peníze.

Janek: Já neumím psát.

Kaprál: Ale nějak to uděláme. Dej sem palec.Janek: To je nápad.

### 37 **Kasárna – ložnice vojáků:**

\* *(Lucifer navštíví Janka na vojně kde mu nadá, Janekhledá šaty)*

Lucifer: U d'asa! Vstávej! To koukáš! To je návštěvička, co? Pocem! Ty kašpare, co to máš na sobě? Mazej ven!

Janek: Ale já jsem myslel...

Lucifer: Nemysli! Mlč! Kde máš ocas? No?

Janek: V šatech.

Lucifer: V šatech. A v jakých šatech? No! Spálili hovojáci, i s těma šatama. U všech rohatejch, necháš si spálit ocas a ještě se necháš naverbovat! Ztráta ocasu a naverbování na vojnu, to je ta největší zrada pekla, jaká existuje? Od nynějška nejsi čert, ale obyčejný smrtelník! Peklo se pro tebe navždy uzavřelo.

anek: Milost! Jeho Nejtemnější Temnosti, já udělám všechno na světě, abych to napravil.

Milost, Pekelný kníže! Slibuju, že užv životě nebudu pít!

Kaprál: To ti schvaluji!

Janek: Pusťte mě! Já nejsem žádnéj voják, ale čert!

Jdu pro jednu vdovu!

Kaprál: Já ti dám vdovu, já ti ukážu čerta. Nástup! Pochodem vchod! Raz dva, raz dva!  
Zastavit stát! Tohle byl pochod? To byl pochod!

Jméno, hodnost!

Janek: Čert s hodností vraníka. Vlastně vlka. Kaprál: Cože? Ty si ještě ze mne budeš? K zemi!

Vztyk! K zemi! No tak, no! Vztyk! K zemi! Vztyk! K zemi!

To je vzpoura! Odhod' zbraň! Odhod'... Co toje? Máchale! Vrat' se do řady! Zpátky do řady! Co jsem říkal!  
Zpátky do řady!

Máchale, vrat' se! Máte dvacet dní arest apadesát ran holí navíc.

### 38 Zámek – nádvoří:

\* *(Janek s Petrem utíkají z vězení)*

Adélka: Viděla jsi? Ten Petr Máchal musí ale mítdobré srdce.

Angelína: Aby jsi se z toho svého Petra nezbláznila.

Adélka: Z mého? Víš dobře, že myslí jen na tebe. Aty.

Angelína: No právě. S mužským se to musí umět, tynaivko.

Přece bys nemyslela na někoho, kdo musí býtcelých sedm let na vojně.

39 **Kasárna – vězení:**

\* *(Janek s Petrem zjistí, že jim jde oběma o stejnou věc a to je pomstít se Dorotě Máchalové)*

Janek: Padesát ran holí, celý den na člověka řvou, válejí ho v blátě. A pak padesát ran holí.

Au.

Petr: Promiň.

Janek: A za to všechno může jedna jediná ženská. Petr: Snad ses nezamiloval?

Janek: Ještě to tak! Měl jsem přinést do pekla jednu zlou vdovu.

Petr: Nejmenovala se náhodou Dorota Máchalová! Janek: Jak to víš?

Petr: Jestli někdo z těch, co znám, si zaslouží peklo, tak je to moje macecha.

Janek: Tak ty jsi ten Petr Máchal? Petr: Ty budeš asi vážně čert!

Janek: No to bych prosil. No jo, dyť já už vlastně žádnéj nejsem. To bych musel mít zpátky svůj vlčí ocas.

Petr: Vlčí ocas?

Janek: Dokud nebudu mít vlčí ocas, tak nemůžu zpátky do pekla.

Petr: Počkej, jak vlčí ocas?

Janek: No bez něj se nemůžu proměňovat. Petr: Mohl by to být ocas z mrtvého vlka?

Janek: To víš, že jo, živému bys ho taky těžko rezal.

Petr: O něčem bych věděl. Ale potřeboval bych sedostat z kasáren.

Janek: Počkej

\* *(Janek zpívá písničku Ta naše hospoda)*

Voják: Co se děje?

Janek: Co by se mělo dít?

Voják: Nic opravdu nic!

Janek: No opravdu?

Voják3: Tak nástup na úklid stájí.

40 **Zámek – taneční sál:**

\* *(Princezna Angelina si má vybrat ženicha)*

Hudba

Fanfáry

Správce: Podívejte se, Jasnosti, jak princezně Angelině ty nové šaty sluší, že?

Kníže: Sluší! Pokladna je prázdná, na hlavu nám padá strop – a my si za vypůjčené peníze pořádně plesy!

Správce: Nebojte se, Jasnosti. Všechno bude, jak jsmese domluvili. Princezna Angelína si teď vybere nejbohatšího prince za ženicha, pak splatíme dluhy a ještě nám zbyde.

### Fanfáry

Kníže: Angelíno, líbí se ti některý? Správce: Líbí se vám některý?

Angelína: Ale který z nich je nejbohatší? Správce: Prý, který z nich je nejbohatší? Kníže: No, který z nich je nejbohatší?

Správce: Který z vás... Já to zjistím. Já to zjistím. Fanfáry

### **41 Zámek – chodba:**

\* *(Angelína se na chodbě potkává s Petrem, Petr uřeže ocas vlkovi pozná ho a zavolá strážce, Adélka mu pomůže utéct.)*

Angelína: A hele, důstojníček. Co tady děláš?

Petr: Tak, chtěl jsem trochu na vzduch. Dneska vám to moc sluší, princezno.

Angelína: A dokonce jsi galantní. Ale jak to, že jsi mě ještě nepožádal o tanec?

Petr: Promiňte, ale netroufl jsem si.

Angelína: Jakže? Důstojník si netroufá? Takový fešák anesmělý?

Petr: Princezno Angelíno, dovolte, abych svou chybu okamžitě napravil!

Už dávno jsem vám chtěl říci, že..

Angelína: Dávno? Ale já tě neznám, ty jsi tu přecenový ne?

Adélka: Dobrý den, Petře...

To je přece mladý mlynář Máchal.

Angelína: Cože? Co si to dovoluješ? Nevíš, s kýmmluvíš? Kdes ukradl uniformu?

Petr: Chtěl jsem vás jenom vidět, princeznoAngelíno.

Angelína: Stráže! Honem stráže!

Adélka: Ale Angelíno, vždyť se nic nestalo. Jestliť Petr chtěl opravdu vidět..

Angelína: Stráže! Rychle! A do vězení s ním...

Petr: Děkuji Vám princezno, že jste mi umožnila,abych vás ještě jednou viděl.

Kuchtík: Princezno Angelíno, hledá vás Jeho Jasnost,máte za ním hned přijít!

Angelína: Rychle, vy lenoši! Chyťte ho.

Adélka: Petře, schovej se tady.Běžel tudy. Pojd'Petr: Děkuju vám, princezno.

Adélka: Utíkej.

42 **Zámek – pokoj správce:**

\* *(Správce říká nejbohatšímu princovi co udělat proto aby dostal Angelinu za ženu)*

Správce: Tak, vy princovi, chcete získat naši princeznu?

Princ Tloušťík: Dám za to všechno!

Správce: Tenhle kámen si tedy dáte do boty – a princezna je vaše!

Princ Tloušťík: A bez toho by to nešlo? Správce: Nešlo.

Jestli ovšem nechcete, tak já to „prodám“ jinému princovi. Každý...

Princ Tloušťík: Dobře. Koupím to!

#### 43 **Pokoj správce:**

\* *(Správce chystá lest aby si Angelina vybrala toho nejbohatšího ženicha)*

Správce: Kdo je nejbohatší, to už vím. No a podle starého rytířského zvyku princezna nechá skutálet zlaté jablko. U koho se zastaví, ten se stane jejím ženichem.

Kníže: Ale to není zlato.

Správce: Ne, ne, ne. To teprve pozlatíme. Já to pozlatím.

Angelína: A co když se zastaví zrovna u nějakého chudáka.

Správce: Tahle koule je ve skutečnosti železná. A tenhle kámen způsobí, že se zakutálí právěk tomu nejbohatšímu ženichovi.

Kníže: Co to je?

Správce: Kámen z Magnetové hory, z daleké ciziny.

Přitahuje k sobě všechny železné předměty.

#### 44 **Zámek – taneční sál:**

\* (Angelina háže zlatou koulí a podvod správce se odhalí)Fanfáry

Kníže: Podle starodávného zvyku rozhodne o ženichu princezny spravedlivě toto zlaté jablko. Kekomu se zakutálí, ten ji dostane za ženu.

Správce: Hoďte ji doleva.

Princ Tloušťík: To bolí! Řeknu to tatínkovi a ten vám vyhlásí válku!

Správce: Blahopřeju, vyhrál jste.

Princ Tloušťík: Okamžitě mi vyndejte tu věc z boty! Vysoký princ: Jakou věc?

Jiný princ: To není zlato, je to jen natřené. Malý princ: Podvedli nás!

Princ Tloušťík: Mne také podvedli. Já za nic nemůžu.

Sundejte mi tu botu!

Ostatní: Dejte nám zpátky peníze, které jste si vypůjčili! Nenecháme se šidit! Vyhlásíme vám válku společně!

Kníže: Tady to máte! Co teď budeme dělat?

Správce: Naštěstí teď, máme silné vojsko. Zítra je přehlídka. Přijďte se podívat.

Kníže: Přijdu.

#### 45 Kasárna – dvůr:

*\* (Vlastík písnička)*

*\* (Kaprál svolává nástup na přehlídku, Kníže a princezny vystupují z vozu, Petr pobízí Janka aby ve zmatku utekli)*

Kaprál: Mužstvo nástup! Krucinál himlhergot laudon donnawetter, povídám nástup!  
Poplach!

Voják 2: Nástup! Kde máš mundur, kopyto jedno? Vojáci: Nástup! Nástup!

Kaprál: Račte. Pardon. Zatracený dveře. Račte. Voják 4: Pal!

Petr: Pod! Angelína: Moje šaty!

Kníže: Kaprále, tomu vy říkáte silná a neohrožená armáda?

Kaprál: Chyťte ho! Přiveďte mi koně! No tak! No až se obráceně! Obráťte mě!

Voják 5: Obráťte koně!

Kaprál: Ale ne koně. Mě obráťte!

Kaprál: A pochodem vchod všichni za mnou.

#### 46 Před mlýnem:

*\* (Janek s Petrem odnesou Dorotu)*

Janek: Dorotko! Dorotko!  
Dorota: Juuu! Uuu! Au! Pust'te mne! Pust'te mne!  
Nechte mě! Pomóc! Ne!  
Kaprál: Za nimi! Obklíčit je! Rychle! No tak rychle!  
Ke mně! Všichni ke mně!  
Dorota: Pomóc! Pomóc!  
Janek: Petře, pojd'!

**47 Skály v lese:**

*\* (Janek s Petrem a Dorotou utíkají skálou do pekla)*

Kaprál: Za nima, rychle! Musíme je dostat! Jak to?

Tohle nikam nevede. Krucinál himlhergot laudon donnewetter, Máchale, pamatuj si, tebe čeká šibenice. Sak na ryby, pytel na raky, pamatuj si, Máchale, tebe čeká šibenice! Hergot já? Jé! Já si zlomil šavli!

**48 Peklo – místnost s váhou:**

*\* (V pekle se Petr setkává s babičkou a prosí luciferaaby tam mohl nějakou dobu zůstat)*

Babička: Chlapče zlatá, ani nevíš, jak jsem ráda, žetě zase vidím.

Lucifer: Je to dobrý, klesá. Je naše. Chopte se jí!

Jen si ječ. Strhla nám váhu. Pocem!

Čert-písař: Co uděláme s ním?

Petr: Hlavně mě tady nějaký den nechte. Nazemi mě chtějí oběsit.

Dorota: Ne. Pusťte mě. Dej ty ruce pryč. Potvoro chlupatá! Nechte mě! Pomóc!  
Pomóc! Nechte mě! Pusťte mě! Dej ty ruce pryč! Nešahej namě! Pomóc! Netáhněte mě tam! Pomóc!

Lucifer: Co se to tam nahoře na zemi děje? Lidé námsem začínají utíkat sami! To my pak budeme úplně zbytečný!

Janek: Jeho Nejtemnější Temnosti, králi Tmy, Petrmá lví podíl na tom, že se mi podařilo sempřinést Dorotu Máchalovou.

Lucifer: Ale co tady s ním budeme dělat? Vždyť je to člověk?

Čert-písař: Leda, že by tady pracoval. Petr: Ale to já rád!

Lucifer: Měli tě tam nahoře oběsit!

Čert-písař: Dostal by ses do nebe a my mohli mít pokoj, že?

Lucifer: Budeš lámat kámen!

Ukaž mu, kde!

Janek. A co bude se mnou?

Lucifer: Rozhodnutí číslo jedna: za ztrátu hodnosti tě degraduji na člověka. Rozhodnutí číslo dvě: za přinesení Doroty Máchalové tě zařazuji do stavu čertů.

Čert-písař: Myslíme – prozatím!

Lucifer: Řekl jsem – zařazuji! A hotovo!

49      **Zámek – nádvoří:**

\*      *(Správce chce od knížete koupit zámek)*

Kníže:                              No to je ultimátum! Zase padá omítka. Buď jim mám do měsíce vrátit všechny peníze, co jsem si od nich vypůjčil, nebo mně vyhlásí válku. Jméno devět knížectví. Kde mám... kde mám ty peníze sehnat?

Správce:                              Co takhle prodat zámek? Kníže: Zbláznil jste se?

Správce:                              Spíš jde o to, kdo by tuhle barabiznu koupil.

Kníže:                              Barabiznu. Tenhle zámek postavili moji předkové už ve dvanáctém století, Ferdinand Sličný a Josefa Šílená.

Správce:                              Já bych..možná..jenom kvůli vám..ten zámek koupil

50      **Skály v lese:**

Adélka:                              *Voda voděnka hladí oblázky takové je pohlazení od lásky kdo se té vody jednou napije ten své srdce neuhlídá, ztratí je.*

*Vi to měsíc, ví to tráva, že mě z lásky bolí hlava. Ví to motýl, ví to včela, jak bych*

*s tebou býti chtěla. Všichni už to vědí, jenty ne, že jsi moje potěšení jediné.*

51      **Peklo – místo s nalámanými kameny:**

\*      *(Lucifer vyhazuje Petra z vězení a Petr může mít tři přání)*

Hlas Adélky: Větre větríčku, běžíš po poli ty mi hlavu pofoukej, ať nebolí, Petře, Petříčku, chlapče rozmilý, my bychom se k sobě tolik hodili.

Lucifer: Vstávej! Čert nikdy nespí!

Čert-medvěd: Tohle všechno udělal za pár dní!

Lucifer: Hej, nech toho! Slyšíš? No nech toho pojd'sem

Čert-písař: Jak si to představuješ, člověče! Tolik práce! Tady? Zničíš naši dobrou pověst!

Lucifer: Vybereš si tři přání – a mažeš zpátky! Nazem!

Petr: Mám si přát tři přání, než mě vyhodí z pekla.

Babička: Jedno už máš: vezmi mě odsud domů! Petr: To víš, že vezmu. Ale co dál?

Janek: Počkej chvíli. Tohle si přeji. Petr: Na co takový odřený kabát?

Janek: Je kouzelný. Ten, kdo ho nosí, najde pokaždév kapse dukát, když tam sáhne.

Petr: A co by sis přál ty?

Janek: Já bych si teď nepřál nic jiného, než sidojít na zem pro kaprála!

Petr: Tak do toho jdu s tebou.

Lucifer: Dobře. Nemám námitek, aby sis vzal ten kabát. I babičku. A co se týká Janka, pustímho s tebou pod podmínkou, že mi přinese nejen kaprála, ale i správce ze zámku.

Petr: Dobře. Ale neoběsí mě tam? Nahore?

Lucifer: Pokud budeš mít ten kabát na sobě, tak sichráněná osoba. Můžeš si ho obléknout.

Ale nezapomeň: jakmile ho jednou sundáš, ztrácíš nad ním veškerou moc.

Petr: Už můžeme jít? Lucifer: Ukaž se! Jo, můžete.

• *Píseň lucifera*

Janek: Tak, kam půjdeme dřív? Pro správce, nebo pro kaprála?

Babička: Já nejdřív domů, zadělat na buchty. Přijďte. Petr: A my půjdeme do hospody.

Janek: Ne, do hospody ne. Tam už mě nedostane ani Lucifer. Vždyť tam začaly všechny ty moje maléry.

Petr: Dobře. Já se půjdu obětovat do hospody a ty zatím hlídej venku.

Janek: Ty seš hodnej.

Děti: Čert! Čert!

Petr: Jak tě mohly poznat?

Janek: Mě? Podívej se na sebe.

52 **Hospoda:**

\* (*Petr vchází do hospody*)

Petr: Bramboračka ..prosím bych plný talíř.

Vepřové to s knedlíkem a zelím. Gulášek...tens chlebem ..hmm. A tvarohové knedlíky.

Hostinský: A máte prosím na zaplacení?

K službám.

Jemnostpane, neračte se zlobit, ale na první pohled jste vypadal tak trochu jako..

Petr: Jak?

Hostinský: Jako..jako čert.

Petr: Kdepak, já nejsem čert. Já jen tak vypadám. Hostinský: Prosím, račte se posadit. Hned to bude.

\* *(Petr hází na podlahu hospody dukáty)*

Petr: Vemte si je. Jsou vaše.

### 53 Zámek – pokoj

\* *(Správce se dovídá o cizinci, co rozdává peníze)*

Správce: Říkáš, že má spousty peněz?

V tom případě je to určitě cizinec.

První Dráb: Rozhazuje dukáty plnými hrstmi. Správce: Dukáty?

První dráb: Každému jich dává kolik chce.

Angelína: Asi je to blázen. Převleč se za chudáka aběž tam.

Knížepán: Ale, prosím tě Angelino.

Angelina: Přece si nenecháme ujít takovou příležitost.

**54 Hospoda – pokoj a chodba:**

\* *(Správce je u Petra pro peníze když v tom se objeví Janek a chce si jej odnést)*

Petr: Osmdesát dva. Správce: Osmdesát dva, děkuji. Petr: Osmdesát tři.

Správce: Osmdesát tři, děkuji. Petr: Osmdesát čtyři.

Správce: Osmdesát čtyři, děkuji. Petr: Dále. Malý okamžik!

Janek: Poznal jsi ho? To je správce!

Petr: Já vím. Já mu shodím ten klobouk s brkem a.. Janek: A já ho čapnu.

Petr: Tak, kde jsme to přestali?

Správce: 81...

Petr: 82, 83.....

\* *(Petr sebere Správci klobouk a utíkají s Jankem za ním )*

Správce: Co si to dovoluujete? Vidiš to brko? Pro všechny případy jsem se pojistil. Já mám totiž dvě.

\* *(Správce utíká, Janek za ním a Petr se srazí s knížetem)*

Kníže: Vážený a šlechetný, vy mi to nebudete věřit, ale já jsem ten největší chudák v celém,

v celém knížectví. Všichni mě šiděj, děti, správce... Totiž chci říct, já má jenom dluhy.

Petr: A co byste potřeboval, pane kníže?

Kníže: Jak můžete vědět, že já jsem, totiž nejsem. Petr: Nebudeme si hrát na schovávanou, pane kníže.

Kolik byste potřeboval?

Kníže: Dvacet tisíc dukátů.

Petr: Dobře, máte je mít. Ale pod podmínkou, že mi dáte svou dceru za ženu.

Kníže: Hm. Hm. Třicet. Já vím, je to dost.

## 55 **Kasárna – kancelář kaprála:**

\* *(Správce si jde pro pomoc za kaprálem)*

Správce: Ne že bych měl strach, ale potřebuji jistou pomoc. Představ si, že mě chce odnést čert.

Kaprál: Čert! Říkáš čert!

Kša!

Něco vymyslím, neboj se.

Správce: ... všechno je vymyšlené. Já bych potřeboval jenom jistý svazek klíčů.

Kaprál: Klíčů?

Správce: Klíčů.

**56 Hospoda – pokoj:**

Janek: Víím, kde bude správce i kaprál! Petr. Jako to?

Janek: No slyšel jsem je, jak se domlouvali. Pojd'!

Jenomže mají pořád to brko.

Petr: To nevadí. Běž!

**57 Kasárna – vězení – chodby:**

\* *(Správce s Kaprálem se schovali do vězení)*

Správce: Je ten zámek ve dveřích spolehlivý?

Kaprál: Jistě, dá se odemknout jen z chodby. A tam jsou strážé.

Tady jsme úplně v bezpečí.

Správce: Tak pojd', ty sirotečku. Já tě dám k bráškům. Janek: Tak už jsem tady!

Správce: No, dobře, že jdete. Uááá! Kaprále!

**58 Kasárna – dvůr:**

\* *(Správce a kaprál utíkají před Jankem a Petrem)*

Kaprál: Poplach! Nástup! Poplach! Janek: Kde jsou?

Petr: Vojáci, pozor! Táhle jsou!

Správce: Tam ne. Tudy. Tajnou chodbou na zámek. Kaprál: Počkejte, já vám pomůžu.

Janek: Tudy?

Petr: Běž!

Kaprál: Naše klobouky, tam jsou naše brka. Zpátky do vězení! Já pryč! Rychle!

\* *(Janek vidí jak utíkají ke komínu, běží za nimi)*

Janek: Ssst! Petře počkej tady!

\* *(vše se odehrává u zámku kde se Petr setkává s knížetema Angelínou)*

Angelína: Ale papá, já...

Kníže: Dobře. Kdo jste? Co tady děláte?

Petr: Přišel jsem si prohlédnout svoji nevěstu.

Kníže: Angelíno, musíš si ho vzít, jinak nám nedá peníze. A když se trošičku umyje a oblékne.

Petr: Já se mýt nebudu. Ani oblékat. Princezna si mě musí vzít takového, jaký jsem.

Angelína: Takového ohavu si v životě nevezmu!

Vyloučeno! Copak bych se mohla s takovým příšerou někde ukázat?

Petr: Prosím, jak myslíte. Sbohem!

Kníže: Děti moje! Prosím vás! Vždyť bude válka! Angelína: Ať si ho vezme ona.

Kníže: Já své slovo dodržím. Dostanete mou dceru zaženu. Přinese oběť, velikou oběť pro knížectví a pro rodinu.

Petr: Nashledanou.

Adéla: Počkej!

Kníže: Chudinka malá. Angelína: Však ona si zvykne.

## 59 Střecha zámku s komínem:

\* *(Správce s kaprálem vylézají za komín)*

Kaprál: Tak to bychom měli.

Správce: Pro tohle hloupé knížectví nás bylo vždycky škoda.

\* *(Janek je odnáší v kabátě do pekla)*

Janek: Díky, Petře.

## 60 Chaloupka babičky:

\* *(Petr počítá dukáty a poté vysleče kabát)*

Petr: Jeden pro nás a jeden pro knížete. Jeden pronás a jeden pro knížete. Tak.

Babička: Sáhni tam ještě jednou, Petře. Budou sehodit, až budeš spouštět mlýn.

Petr: Tak jeden pro nás a jeden taky pro nás. A tady ještě každému jeden pro štěstí. Zítřapůjdeme na zámek, babičko. Budu se ženit. Pst!

Babička: Proč to děláš, Petře? Petr: Děkuju ti, Lucifere. **Zámek – taneční sál:**

\* (Petr přináší dukáty, je umyt a oblečen a Angelina sijej chce vzít on, ale žádá o ruku Adélky)

Angelína: Kdo je to?

Kníže: Počkej, Angelíno! No jo, jsou pravé. Petr: Přišel jsem si pro svoji nevěstu.

Angelína : Tak tohohle si беру já!

Petr: Když jsem žádal o vaši dceru, měl jsem namysli Adélku.

Kníže: Jo tuhle.

Petr: A tu si chci také vzít.

Kníže: Děti, moje milé...Fanfáry

\* (Angelina si stěžuje otci, že zůstane na ocet, když vtom si pro ni přijede Lucifer)

### Hudba

Angelína: No prosím, a já zůstanu na ocet.

Kníže: Ale já snad něco vymyslím, Angelíno. Děti, moje...

Angelína: Já chci ženicha hned. Jak já k tomu přijdu?

\* ( Na nádvoří přijíždí kočár s Luciferem ) Kníže: Ale prosím tě, Angelínko... Lucifer: Promiňte. Smím prosit? Dovolíte?

Kníže: Prosím. Angelínko, prosím tě, tady tanečnicktě žádá... Hm, zajímavý, vášnivý.

Lucifer: To jste udělala dobře, že jste si nevezala toho mlynáře. Co byste tomu říkala, kdybystesi vzala knížete?

Angelína: Proč ne?

Lucifer: I kdyby to byl kníže pekel?

Angelína: Klidně. Já totiž na žádné peklo nevěřím.

Lucifer: V tom případě, prosím. Janek: Petře, hodně štěstí.

Petr: Janku! Janku! To je...

Janek: Ono jí u nás nebude zle.

Lucifer: Janku!

Janek: Tak já už musím.

Petr: Ale... Janku!

Adélka: Petře!

## 61 Skály v lese:

**Vypravěč/ka:** ...ať už peklo bylo, nebo nebylo, vymyšleno bylo dobře.

Když se kolem sebe rozhlédneme, vidíme, že ještě dneska spousta lidí peklo chybí.

## 62 Zámek – taneční sál:

**Vypravěč/ka:** Nikdy nedělá dobře, když si někdo můžeme myslet, že zlo zůstane nepotrestáno.